

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Merimiehen matkamuistelmia 1

Author: Aukusti Högman

Release date: November 6, 2006 [eBook #19727]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MERIMIEHEN MATKAMUISTEMIA 1 ***

Produced by Tapio Riikonen

MERIMIEHEN MATKAMUISTEMIA I

Ja haaksirikko

Tositapausten mukaan kertoi

AUKUSTI H. [HÖGMAN]

Tampereen Kirjapaino, Tampere, 1889.

Elokuun ilta v. 1876.

Sakea sumu peitti vaipallaan luonnon-ihanen seudun Glascowin kaupungin ympäristöllä.

Jokainen noilla Brittein viheriöitsevillä saarilla käynyt tuntee hyvin tuon ikuisen sumun, joka ei hetkeksikään vallan näkymättömiin poistu, etenkin sellaisista seuduista, joissa suurempaa liikettä harjoitetaan, nimittäin laiva- ja tehdasliikettä. Sillä semmoisissa satamapaikoissa muun muassa ovat kivihiili-lastauspaikat, jotka lakkaamatta täyttävät ilman kivihiilen tomulla, koska niissä korkeista torneista rautatien lastivaunuista pitkin sitä varten valmistettuja rännejä myöten syöstään kivihiiliä suorastaan laivan ruumaan, joten suurikin laiva muutamassa tunnissa tulee täyteen lastiin.

Tuohon ainaiseen pilvivaippaansa onkin kunnan Glascowilainen tottumuksesta niin mieltynyt, että hän ei oikein viihdykään muualla, missä tämä hänen synnyinmaansa pilvinen taivas puuttuu.

Päivä oli ollut paahtavan kuuma ja ilma tyyni koko päivän. Mutta tyyni ei ollut minun mieleni. Rauhaton oli sydämeni, myrsky raivosi rinnassani; omaatuntoani kalvoi katumus mennyttä hurjaa, hyödytöntä elämää muistelllessani ja tutkiessani, kuinka himojeni orjaksi antautuneena juoppouden jumalan palveluksessa olin riehunut.

Yksinäisyyttä haluten, raitista ilmaa kaivaten, lähdin Boarding-hausista (merimies-majasta) ulos kävelemään. Jonkun ajan kuljeksittuani katua ylös, toista alas, ohjasi sallimus askeleeni satamaan ja sieltä taasen eteenpäin meren rantaan. Vihdoin tuntiessani pientä väsymystä, huomasin mielestäni mukavan levähdyspaikan, johon istahdin, nauttiakseni raitista meri-ilmaa täydellä halulla.

Vähitellen vaivuin ajatuksiini, ihaellen avaraa näkyalaa ja meren aaltojen majesteetillista kohoelemista ja laskemista. Nousuvesi oli juuri ruvennut laskeutumaan, se kun aina säännöllisesti laskeutuu kuusi tuntia ja taasen samanverran aikaa nousee, — niin, nousuvesi oli juuri ruvennut laskeutumaan, ja laivatokkain sulut olivat suljetut; sillä jos ei niitä laskettaisi tiviisti kiinni, niin juoksisi vesi kuiville laivatokista, ja laivat jäisivät kuivalle maalle.

Ilta-aurinkokin ikään kuin väkivallalla tunkeusi sumun lävitse, hälventäen hetkeksi savupilvi-vaipan, osoittaakseen kirkkautensa voimaa ja viehättäen lumoavalla kauneudellaan ja harvinaisella värityksellään, minua kumminkin, joka en ennen ollut semmoista tullut huomanneeksi.

Tätä ihaellessani tunsin itseni sanomattoman vähäpätöiseksi, kurjaksi olenoksi, hyödyttömäksi, yksinäiseksi, onnettomaksi kuljeksijaksi, niinkuin tosin olinkin. Vähitellen näin vaivuin haaveiluun, aatemaailman lentäväksi linnuksi. Eteeni selveni kurja tilani, hulivielämäni hedelmä.

Olin jo ollut kaksi vuotta, melkein puoli kolmattakin, poissa kotimaastani, josta olin lähtenyt muka rikkautta ja rauhaa etsimään, kunniaa ja viisautta kokoomaan.

Kuinka olin käyttänyt tuon ajan? Olinko edistynyt toiveissani? Missä olivat nuo haaveksitut rikkaudet, joita olin niin toivorikkaana kokoomaan lähtenyt?

Tuonlaisia ynnä muita semmoisia kysymyksiä soi omassatunnossani. Mitä noihin voin vastata, mitenkä itseäni puolustaa?

Niin, ensinnäkin täytyi huomata, että lompakkoni oli typi tyhjä; eikä ollut mitään säästöön muuallakaan joutunut.

Mihin olivat nuo jotenkin runsaat ansaitsemani varat joutuneet; mihin ne olivat uponneet?

Tunnustaa täytyi, että nuo lukuisat, kirotut merimiesten ystävät olivat ne ystävällisesti huostaansa korjanneet, kun ei merimies raukka itse niitä voinut säilyttää; ja siellä ne olivatkin niin hyvässä tallessa, ettei ikinä niitä enään nähdäkään tarvinnut.

Keitä nuo ystävät sitten ovat, jotka niin hyvää huolta pitävät tuhmista meripojista, jotka eivät itse kykene rahojaan säilyttämään?

Niin, noita ystäviä on merimiehellä sängen paljo. Ensinnäkin laivan saapuessa ulkomaiseen satamaan, tulee heti laivaan joukko ystävällisiä niisanottuja "runareita" (merimies-majojen isäntien kätyreitä). Niissä on aina joku, joka osaa kieltäsi puhua, joka on maanmiehesi. Hän tarjoo sinulle tupakkaa, viinaa, ja jos et noin väkevää rakasta, niin on hänellä viiniäkin, tuota oikein "puhdasta viinimarjan mehua," jota hän tervetulijaisiksi tarjoo, kehoittaen ottamaan "aika siemauksia." Ei se mitään maksa, hauskaahan on, kun saa tavata kansalaisensa. Tarjoopa vielä rahaakin, jos haluttaa tulla ehtoolla maihin, jossa sitten tuo herttainen runari vie paikasta toiseen ja näyttölee kaikenlaisia huvipaikkoja ja kauniita "restarationeja."

Niihin mennään sisään ja juodaan lasia pari kolme, taasen tervetulijaisiksi; eikä sekään mitään maksa. Täytyyhän ensikertalaiselle tuonverran tervehdykseksi tarjota. Ei kestä kiittää, tervetuloa vastakin!

Runari iskee vaan silmää isännälle heti huoneesen tultua, ja sen masteri (isäntä) hyvin ymmärtää; mutta outo merimies ei sitä huomaa.

Näin käydään sitten "kestissä" parissa, välistä kolmessakin paikassa, ja sitten mennään "runarin Boarding-hausiin," jossa mistres (rouva), missis (talon neiti) ja master (isäntä) ottavat mitä herttaisimmalla tavalla tulijaa vastaan ja jossa häntä sitten vielä kestitään ruoalla ja juomalla.

Viimein masteri ja runari sulasta ystävydestä rupeavat tarjoomaan hänelle parempia palkkoja vähemmästä työstä ja parempaa ruokaa, jos vain jättää nykyisen laivansa ja tulee heidän luoksensa asumaan.

Mitäs muuta kuin suostutaan ystävällisen, helläsydämisen, isällistä huolta pitävän masterin neuvon mukaan jättämään vanha huono laiva ja niukkaa palkkaa maksava kapteeni.

Seuraavana iltana on runari taasen laivassa. Hän on tullut kenenkään huomaamatta. Mutta eipä haittaa, jos ken tahansa huomaakin. Hän on merimiehen puvussa ja tulee tapaamaan tovereitaan.

Hänen neuvostaan merimies pyytää kapteenilta rahaa ostaaksensa niitä ja näitä, välttämättömän tarpeellisia vaatteita y.m. Kapteeni sattuu olemaan hyvänluontoinen, luulee miehen todellakin tarvitsevan, koska hän niin hartaasti pyytää, ja antaa hänelle välistä enemmänkin kuin tulevaa olisi. Välin toki sattuu niinkin, ettei kapteeni olekaan niin herkkä antamaan, joten merimiehellä on monen kuukauden palkka säästöissä.

Mutta ei se esteeksi ole, karataanpa sittenkin; pianhan semmoiset summat takaisin tienataan.

Runari auttaa yön hiljaisuudessa ja pimeydessä tavarat, kistun, säkin ynnä muut veneellä maihin. Rannalla odottaa suljettu cabi (vaunu) tulijaa, ja tulisella vauhdilla mennään Boarding-hausiin, josta "ei vaadita merimiehellä maksua."

Sitten eletään iloisesti masterin luona; siellä on ravintola; sieltä saa, mitä haluttaa; maksuista *sitten* sovitaan.

Jos on itselläsi rahoja, vie runari sinun tanssisaloonkiin, jossa on juomalat kaikissa neljässä nurkassa. Siellä istuu viehättäviä naikkosia, jotka hymyhuulin heti tulevat vastaan. Luulisi noita hienoimmiksi herrasnaiseksi, niin hienoja ja kauniita ne ovat.

Hetken niitä näitä juteltuanne, kysäisee kaunottaresi, mitä tahdot juoda. Vastattuasi neitonen samassa tuo pyydetyn lasisi, taputtaen sinua poskelle, eikä jätä lasillista samaa ainetta itsensäkin varalle tuomatta.

Tuossa äkki pikaa tutustutte. Samassa musiikki salongin lehteriltä kajahtaa, pakottaen sinut kaunottaresi kanssa tahdin mukaan pyörimään ympäri salongin, vaikka et tanssissa muutoin mestari olisikaan.

Sen jälkeen tuntee sulottaresi itsensä niin pahoinvoivaksi, että et voi etkä henno olla menemättä häntä saattamaan salongin käytävän toisella puolella olevaan pieneen kammioon, jossa hän tilapäisesti asuu. Siellä taasen tarjotaan jotakin vaivoistasi, kohteliaisuudestasi juotavaksi. Ja niin sitten jatketaan hurjia huvituksia, joista kaikista et tietysti selviä vähemmällä, kuin että lähtiessäsi on lompakkosi kelpoilla keventynyt.

Sillä tavoin sitten eletään, niin kauvan kuin masterisi hyväksi näkee. Koko ajan runari sinua uskollisesti seuraa, mihin menetkin. Lopuksi laittaaakin isällinen Boardingmasterisi sinut tuohon luvattuun uuteen ja parempaan laivaan, jossa tulet nauttimaan luvattua suurta palkkaa, eikä tarvitse sinun itse tuosta ollenkaan huolehtia.

Kun sitten tulet tuohon ulkomaiseen muhkeaan laivaan, seuraa sinua runarisi uskollisesti, kunnes laiva on jättänyt sataman. Kaikki tämä ystävällinen apu ei maksa mitään; mutta perästä kuuluu, sanoo torventekijä.

Runari jätti viime laivasta saadun päästötodistuksesi kapteenille, sai ennakkokuitin, jolla hän kolmen päivän kuluttua laivan lähdöstä nostaa kuukauden palkkasi, joskus kahdenkin, aina sen mukaan, kuinka pitkälle matkalle laiva menee.

Siten saat nauttimasi vierasvaraisuuden ja ilon maksaa kahden kuukauden työlläsi, josta muutoin olisit saanut sata tahi kaksi sataa markkaa omaan taskuusi. Näin menevät rahasi, jotka hielläsi ja väelläsi, usein hengen vaarallakin olet ansainnut, kapakoitsijain tiskin laatikoihin ja pohjattomiin taskuihin, noitten samaisten, jotka näillä kerrotuilla ynnä monilla muilla keinoin koettavat vetää puoleensa kokemattomia merimiehiä, samoin kuin kaikkia muitakin, jotka heidän viehättävän näköisiin pauloihinsa antavat.

Oi kuinka monta tuhatta nuorukaista ovat nämä perikatoon vietelleet. Lukemattoman paljo olisi niitä merimiehiä, samoin kuin muitakin nuorukaisia, jotka eläisivät onnellisina, rikastuisivat sekä henkisesti että aineellisesti ja säilyttäisivät niin hyvin ruumiinsa kuin sielunsaakin voimat turmeltumattomina, jos ei näitä juomatempeleitä olisi. Mihin kaikkiin saastaisiin synteihin ja hurjuuksiin juuri nämä ovat syypäinä! Kuinka monet tuhannet katkerat kyyneleet ovat vuotaneet onnettomain vaimojen kalpeille, kuihtuneille kasvoille ja poskipäille, kunnes he ovat kadonnutta onneaan surren, pakahtunein sydämin ja murtunein mielin, kolkkoon hautaan sortuneet! Kuinka moni isä, äiti, sisar ja morsian ovat saaneet nähdä rakastettunsa näitten uskollisina palvelijoina loassa ja kaikenlaisessa saastaisuudessa matelevan, kunnes vihdoin ovat joutuneet ennen aikaiseen juomarin hautaan.

Olenpa itse tässä rannalla istuja, yksi näitä tälle tielle joutuneita? En liene rahtuakaan parempi; semmoiselta kumminkin ulkoasuni näyttää.

Purjekankaiset omatekoiset housut, pluusi samaa hienoa ainetta, suuret, raskaat merisaappaat, vanha, haalistunut merimiehen takki ja hattu, jonka ikää olisi vaikea määrätä.

"No," kysynette, lukijani, "kuinka noin huonoissa vaatteissa olit? Missä olivat paremmat?" — Mutta sitähan nyt juuri olen selittänyt.

Näitä ajatellessani havahduin vihdoinkin ja keksin, etten ollutkaan enään yksin rannalla. Tähän matkan päähän, muutaman purjeveneeseen luokse oli ilmaantunut pieni seurue, joka näkyi hankkivan vesille. Parhaallaan näkyi pari merimiehen pukuun hienosti vaattetettua nuorta miestä lykkäävän venettä vesille. Seuralaisina näkyi olevan kaksi naista, toinen vallan nuori neitonen, toinen näytti jo ikänsä jälkipuoliskolle joutuneen.

Pojat olivat saaneet veneen vesille ja soutaneet sen laiturin portaitten viereen, avanneet purjeet ja asettaneet kaikki kuntoon.

Mutta mitä lienevät naiset odotelleet, kun eivät astuneet veneeseen? Kentiesi lisäseuraa, arvelin itsekseen. Pian kuitenkin näyttivät odotteluun kyllästyneen, ja hiljaksen he astuivat veneeseen.

Minusta tuntui, kuin joku surullinen aavistus olisi sydäntäni painanut ja kuin olisin tuon seurueen jo entuudestaan tuntenut, niin että minua halutti tarjoutua heidän apumieheksensä. Olipa juuri kuin joku olisi sanonut, etteivät nuo pojat ole täysin kykeneviä venettä purjeineen hoitamaan, heitä varmaan kohtaa onnettomuus.

Olin juuri lähestymäisilläni heitä, kun huomasin ulkoasuni, joka ei suinkaan ollut luottamusta herättävä. Häpeissäni käännyn takaisin, alakuloisena luopuen aikeestani, ja istahdin jälleen takaisin samalle paikallani, josta voin nähdä kauvas merelle päin. Päätin seurata katseillani noita outoja suosikkejani, sillä semmoiseksi olivat nämä henkilöt muutamissa silmänräpäyksissä muuttuneet.

Istuin siinä ja seurasin silmilläni purjehtijoita, jotka nyt myötätuulen tasaisesti puhaltaessa kiitivät eteenpäin hyvää vauhtia. Alku näytti siis varsin lupaavalta ja huvittavalta.

Mutta nyt huomasin tottunut merimies-silmäni kaukana taivaan rannalla jotakin, joka näytti toteuttavan kummallisen pelkoni ja aavistukseni. Se oli pieni musta pilkku taivaan äärimmäisellä rannalla, taivaanreunan ja merenpinnan välillä.

Pilkku suureni sanomattoman nopeasti, lähenei lähenemistään; kummallinen suhina kuului kaukaa sieltä päin, mistä tuo musta hirviö lähenei.

Mikä tuo hirviö oli? — Jokainen valtamerillä kulkenut merimies tuntee sen. Se on hirmumyrsky, joka usein menee yhtä joutuin kuin tuleekin. Mutta onneton on se pursi, niin pieni kuin suurikin, joka silloin ei tiedä eikä ymmärrä olla varoillaan.

Semmoinen näytti minunkin purjehtijaini kohtalo olevan; sillä huolettomina, uhkaavaa vaaraa tietämättä kiitivät he eteenpäin täysin purjein noin englannin penikulman päässä rannasta.

Minä juoksin kuin mieletön laiturilla huutaen heille, huitoen nenäliinaani heille varoitukseksi ja vielä ampuen pari laukausta mukanani olevasta revolverista. Mutta kaikki turhaan. He eivät kuulleet; syöksyivät vaan suoraan vihurin suuhun.

Viimeinkin, Jumalan kiitos, huomaavat vaaran, hyppäävät purjeita laskemaan. Mutta se oli liian myöhäistä; vihuri kerkisi jo saavuttaa heidät sitä ennen.

En voinut olla silmiäni ummistamatta. Kuulin sydäntä vihlovan hätähuudon, toisen ja kolmannenkin. Jännitin silmiäni nähdäkseen purjehtijoita; mutta mitään ei näkynyt.

Tuolla huomasin veneen, pohja ylöspäin, ja veden pinnalla muutamia ihmisen päitä, jotka pyrkivät venettä kohden. Tuontuostakin kaikui korviini haikeita hätähuutoja.

En tiennyt, miten sain nuttuni ja saappaani riisutuksi. Huimaavaa vauhtia riensin rantaan, ja loiskis olin vedessä, halkaisten kuohuvia laineita tulisella innolla. Myötävirta auttoi minua eteenpäin onnettomuuden paikkaa kohden.

Lähenein yhä onnettomia tuulen ja meren pauhatessa. Usein peittivät risteilevät aallot minun, että olin läikähty. Mutta vihdoinkin sain aalloissa riisutuksi taas osan vaatteitani, jotka tietysti jäivät mereen. Sain ikään kuin uusia voimia, ja silmäni olivat luodut ainoastaan yhteen kohtaan, nuoreen naiseen, joka näkyi viimeisiä voimiaan ponnistaen koettavan pysytellä aaltojen päällä.

Mutta oi kauhua! Nyt hän upposi, enkä ollut kuitenkaan hänestä etempänä kuin noin viiden sylen päässä. Ainoastaan muutamia voimakkaita vetoja ja potkauksia vielä, ja pian olin samalla paikalla, missä hän upposi. Aioin juuri sukeltaa hänen jälkeensä, kun oikealla sivullani kohosi vedestä kätönen ja pitkät mustat hiukset.

Salaman nopeudella tartuin hukkuvan käteen ja hiuksiin molemmin käsin, joka temppu itsenikin saattoi upoksiin. Mutta muutaman silmänräpäyksen kuluttua olin taasen pinnalla taakkoineni. Heti pyörähdin selälleni, vedin tiedottoman neidon samoin selälleen vasemmalle puolelle rinnalleni, pidin hänestä vasemmalla kädelläni, koettaen kohottaa hänen kuolon kalpeita kasvojaan vedenpinnan yläpuolelle.

Sillä tavoin sitten pyrin voimieni takaa rantaa kohden. Mutta nyt tarvittiinkin monta vertaa suurempia ja kestävämpiä voimia, sillä nyt oli kuljettava vasten virtaa. Se ei tosin enään ollut kovin väkevä; mutta nyt olikin vaan toinen käsi ja jalat vapaat, toinen käsi kun piteli tuota uinailevaa impeä rintaani vastaan likistettyinä.

Hitaasti kului matka. Lienen ollut noin puolimatassa, kun rupesin tuntemaan voimaini loppuvan. Hurjasti koittaen ponnistaa viimeisetkin voimani, tunsin kuitenkin, miten liikkeen heikontuivat, miten jäseneni rupesivat kangistumaan. Tuhansia tulitähtiä säihkyi silmissäni. Yhtäkkiä musteni kaikki; minä kuulin veden kohisevan korvissani pääni yläpuolella.

Suonenvedon-tapaisesti kiersin molemmat käteni neidon vyötäisille, enkä sitten tiennyt mitään. Tuntui vaan siltä, kuin joku olisi tarttunut niskaani ja aikonut minua kuristaa. Tunsin, että minut äkkiä vedettiin ylös, ja kuulin ääniä; mutta en eroittanut sanoja, vaikka kuuluivat aivan läheisyydestäni. Tuntui ikään kuin olisi minua kuljetettu jossakin loiskuvassa vesiastiassa läpi ilman ylös, ylös korkeuteen; ja kuta korkeammalle tulin, sitä selvemmin rupesi ruumiissani tuntumaan ikäänkuin se olisi ollut pantuna jäihin.

Vihdoin heräsin, sain silmäni auki ja näin olevani makaamassa rannalla suuren väkijoukon keskellä. Pari poliisia koitti irroittaa käsiäni ja eroittaa jotakin naisolentoa sylistäni.

Käteni aukesivat kuolon puristuksesta, ja nainen vietiin lähellä odottavaan vaunuun. Minä kummastelin ja katselin ympärilläni. En ymmärtänyt, mitä kaikki tämä merkitsi. Kysyin lähellä seisovilta, missä olin ja mitä pahaa olin tehnyt, koska poliisit herätessäni käsirautoja olivat pois ottamassa.

En kerinnyt saada mitään selvää vastausta. Joukosta kuului vaan joku sanovan: "älä pelkää Jack (merimies); sinä olet oman henkesi uhalla pelastanut merihädästä kaupungin rikkaimman laivanomistajan ainoan tyttären".

Nyt selkeni muistini. Muistin tuon pienen seurueen rannalla; muistin, kuinka hyppäsin korkealta laiturilta mereen; muistin hurjan uintini onnettomuuden paikalle; muistin, kuinka viimeisessä silmänräpäyksessä sain hukkuvan nuoren naisen kiinni; muistin taistelun myrskyissä hyökylaineita vastaan uidesani rantaan päin takaisin. Ymmärsin nyt, että olin itsekin ollut hukkumaisillani, mutta jollakin tuntemattomalla tavalla tullut pelastetuksi.

Kaikki nuo ajatukset ja muistot lensivät mieleeni muutamassa silmänräpäyksessä, ja minä tajusin kaikki, nähdessäni veden vielä valuvan vaatteistani.

Puoli alastonna aioin rynnätä hakemaan vaatteitani ja kenenkään huomaamatta poistua koko paikasta. Mutta kummakseni huomasin, etteivät jäseneni tehneetkään tehtäväänsä. Kaaduinkin kuin pölkkö maahan, eikä minussa ollut miestä jälleen pystyyn nousemaan. Tämän muutkin huomasivat; muutamat sitä nauroivat, toiset järkevämmät surkuttelivat minua, kun ymmärsivät tilani.

Vihdoin väkijoukon mentyä rantaan jotakin katsomaan, rupesin nelinryömin raastamaan itseäni tapaustantereelta. Onnistuinkin niin paljon, että pääsin saman kiven luo, jolla olin istunut ennen onnettomuuden tapausta ja joka ei ollut monen kyynärän päässä minusta.

Siinä näkyivätkin olevan pluusi, nuttu, hattu ja saappaat. Olisin kernaasti pukeutunut nuo ylleni, mutta en voinut jäsenteni kankeuden tähden.

Mutta palatkaamme kertomaan, miten oli muiden purjehtijain käynyt, sillä heidän osaksensa ei minun apuni riittänyt, koska koko huomioni oli kiinnitetty neitoseen, jota riensin pelastamaan.

Kun olin huomannut purjehtijain onnettomuuden ja hädissäni huutanut sekä revolverini laukaissut, olivat nämä herättäneet muutamien herrasmiesten huomion. He olivat myös nähneet minun mereen hyppäävän. Ensin luullen minun olevan itsemurhan aikeissa, aikoivat he rientää minun aikomustani estämään. Mutta samassa havaitsivat he asian todellisen laidan nähdessään minun uivan ulospäin, ja kuultuaan hätähuudot, huomasivat he, missä apua tarvittiin.

He olivat rientäneet rannasta irroittamaan venettä, jolla sitten tulivat apuun ja ehtivät paikalle juuri silloin, kun minä pelastettavani kanssa olin uppoamaisillani. He saivat minua kauluksesta kiinni ja niin vetivät meidät veneeseen.

Toisia veneitä oli myös rientänyt lähellä olevista laivoista onnettomuuden paikalle ja saivat pelastetuiksi vanhemman pojan ja toisen naisen, joka oli sekä poikain että tytön äiti. Poika oli saanut äitinsä hinatuksi veneen kölille, jossa he töintuskin olivat voineet pysytellä siksi, kun apu saapui. Nuorin poika oli saanut hautansa aalloissa, ja hänen ruumiinsa saatiin ylös ahkeran hakemisen jälkeen vasta toisena päivänä. Vanhempaa poikaa ja äitiä tuotiin rantaan juuri silloin, kun minä virkosin, ja ihmiset juoksivat katsomaan tulijoita, samassa kun minä koin pyrkiä pois heidän joukostaan.

En ollut vielä kauvan maannut piilopaikassani, kun kuulin, miten minua etsittiin. Kuulin jonkun sanovan: "minä tahdon nähdä tyttöni pelastajan; hakekaa hän esille; kaksi puntaa sille, joka hänet löytää."

Samassa saapui muutamia kiven luo huutaen: "Täällä on! Täällä on!" Ja ennen kuin kerkisin mitään vastusta tehdä, tarttuivat muutama miehet minuun ja veivät kantaen sen luokse, joka oli vaatinut minua etsimään.

Nähtyään minut ja huomattuaan tilani, käski hän viedä minut vaunuihinsa, johon jo rouva ja poika olivat juuri astuneet. Itse istui hän ajajan viereen, ja sanaa lausumatta lähdettiin tulista vauhtia kauppaneuvoksen kotia.

Tyttö jo kuului olleen kotona turvassa, ja pikaisen lääkärin-avun saatua oli hän jotenkin vironnut.

En rupea tässä kuvaamaan isän, äidin ja pojan tunteita. Kukin ne arvannee ilmankin. Sen tunsin vain, että heidän silmänsä olivat erinomaisen kiitollisina ja lempeinä luodut minuun. Ei kukaan puhunut sanaakaan; oli ikään kuin olisi jokainen peljännyt aloittaa keskustelua. Lienee syynä ollut sekin, että kukin kiitti sydämessään Jumalaa ihmeellisestä pelastuksessaan. Tuntui todellakin niin mahdottoman oudolta mielessäni, että Jumala oli käyttänyt minua välikappaleenaan ihmishengen pelastamisessa; että olin itse ollut niin lähellä kuolon kitaa ja sentään tullut temmatuksi pois ikään kuin pedon suusta. Kun ajattelin, kuinka lähellä ijankaikkisuutta olin ollut, niin en voinut muuta kuin kiittää Herraa hänen sanomattomasta armostaan, joka ei tahdo syntisen kuolemaa. Armonaikaa oli minullekin pitennetty vielä, ja kun tuota ajattelin, rupesivat kyyneleet virtana vuotamaan poskiani pitkin. Minä painoin pääni vaunun tyyntyä vastaan, etteivät muut huomaisi liikutustani.

Samalla tunsin kiitollisuutta kumppaleitani kohtaan, kun eivät minua kysymyksillään vaivanneet, vaan antoivat minun olla omilla oloillani, joka tuntui väsyneelle hermostolleni suloiselta.

Nyt ajaa karautettiin kauppiaan taloon, johon rouva ja poika vietiin yhdestä ovesta, minä toisesta. Huoneeseen tultuani laskettiin minut sohvalle, riisuttiin märät vaatteet yltäni ja puettiin puhtaat, hienon hienot villavaatteet niitten sijaan. Samassa lähestyi minua hieno herra, jonka heti huomasin lääkäriksi. Hän kysyi vointiani. Vastattuani: "Auttavasti kyllä, herra tohtori; mutta olen ylen väsynyt, viluinen ja kangistunut," koitti hän suonenlyöntiä, sydämen tykytystä y.m. ja sanoi minun pian olevan täysissä voimissa jälleen. Minä sain mennä levolle huoneessa olevaan valmiiksi tehtyyn vuoteeseen ja sain lasillisen jotakin ainetta, jonka tunsin ruumiissani vaikuttavan erinomaisen suloisesti.

Monta hetkeä ei viipynyt, ennen kuin vaivuin syvään uneen, josta heräsin vasta toisen päivän illalla. Silloin tunsin olevani aivan täysissä voimissa ja iloisella mielellä. Kova ruokahalu tuntui olevan, ja olisin syönyt vaikka laivan huonointakin ruokaa.

Nousin vuoteeltani, ensin oudostuen paikkaa, missä olin. En ollut uskoa silmiänikään enkä muistaa, miten olin tähän kaikinpuolin hienoon huoneeseen joutunut.

Mieleeni välähti ikään kuin olisin taivaassa ollut ja kuullut enkelein laulua. Sillä viereisestä huoneesta kuului korviini soiton säveleitä. Tarkemmin kuunneltuani veisasi siellä joku naishenkilö jotakuta harrasta kiitosvirttä, pianolla tai muulla soittokoneella säestäen. En ole milloinkaan kuullut niin suloisia säveleitä, sillä ne tuntuivat lähtevän veisaavan syvimmästä sydänsopesta ja ilmaisevan hartainta kiitollisuutta, eikä kuitenkaan olevan vailla surumielisiä väreitä.

Eikä tuo mikään ihme ollutkaan, sillä veisaaja oli äiti, joka iloitsi poikansa, tyttärensä ja itsensä pelastuksesta, mutta suri toisen poikansa odottamatonta kuolemaa.

Laulun vaiettua selveni minulle, missä olin ja miten olin tänne joutunut.

Hypähdin lattialle ja näin tuolin, johon oli kasa vaatteita pantuna. Siinä näin myös lipun, johon oli kirjoitettu; "Pue yllesi, Jack; nämä ovat sinun!" Tämähän hauskalta tuntuu, ajattelin, sopiihan tehdä työtä käskettyä; näitähän juuri tarvitsenkin."

Lähellä oli pesukaappi, hienointa laatua, ja siinä kaikki, mitä mies tarvitsi siistiäkseen itsensä. Peseydyin, ajoin partani, ja rupesin sitten vaatettamaan itseäni.

Muutaman hetken kuluttua olin niin siististi ja hienosti vaateitettu meripoika, etten vielä niin hienoa, aistikasta merimiehen pukua ollut maailmassa sinä ilmoisna ikinä nähnyt. Asetuin suuren seinäpeilin eteen, joka ulottui lattiasta kattoon saakka, ja tarkastin itseäni siitä, ja tuskin tunsin omaa itseäni.

Pistin käteni taskuihini ja aloin kävellä edestakaisin vartoen uteliaana, mitä nyt piti tapahtuman, ja odottelin ruo'alle kutsua.

Mutta kuinka ihastukseni ja kummastukseni kasvoi, löydettyäni hienon rahakukkaron housujeni taskusta. Avattuani sen näin ensimmäiseksi samanlaisen kirjoitetun lipun, kuin vaatteidenkin ohessa. Siinä oli: "Käytä hyväksesi, merimies; nämä ovat sinun!" Katsoin rahoja ihmetellen ja laskin niitä olevan yhteensä säntilleen kymmenen puntaa (250 Suomen markkaa).

Tämähän hauskaksi tulee; olen kumminkin satumaailmaan joutunut, arvelin itsekseksi.

Samassa huomasin huoneen nurkassa pöydän, jolla näytti olevan jotakin, koska se oli hienolla liinalla peitetty.

Siinä oli taasen salaperäinen kirjoitus: "Heitä pois liina, Jack; istu ja ravitse itseäsi!" — No, tämähän huvittavaiseksi käy, ajattelin. En liene hereilläni, tai hourin. Nipistin itseäni nenästä ja käsivarresta. Kyllä se sentään koski. Ainakin olen jossakin lumotussa linnassa, tuumin itsekseksi.

Mutta oli miten olikaan, syömään nyt täytyy ruveta, sillä ruokia oli jos jonkinlaisia. Vieläpä näkyi ruokaryyppyä varten olevan pieni pullo, jossa lienee ollut pari naukkua. En ollut juuri usein käyttänyt ruokaryyppyä; mutta nyt otin pienestä kultapikarista siemauksen. Ja hienon hienoa oli sen mukaan kaikki muukin, mitä ateriaan kuului.

Syötyäni ja juotuani heittäydyin pitkään sohvalle; otin pöydältä sikarin ja vetelin haikuja.

Tämän suloisempaa paratiisia en ikinä toivo, arvelin taas. Olisin kernaasti mennyt ulos, mutta en uskaltanut; pelkäsin, ett'en pääsisi jälleen takaisin tähän suloiseen asuntoon. Päätin siis kärsivällisesti odottaa, kunnes jonkun ihmisen näkisin; tottahan joku tulisi, jos ei muut, niin kumminkin lääkäri. Katsoin seinäkelloa; se näkyi käyvän viittä.

Vidoinkin joku tuli käytävässä. Nyt tarttui hän lukon kahvaan. Hypähdin istualleni. Ovi aukeni, ja sisään astui lääkäri. Tunsin hänet samaksi mieheksi, joka oli minulle tuon lasillisen lääkejuomaa antanut, mikä minulle niin syvän ja vahvistavan unen oli tuonut.

"Hyvää iltaa, nuori sankari; kuinka voitte?" oli hänen ensimmäinen lauseensa. Oven suljettuansa tarttui hän käteeni ja pudisti sitä sydämellisesti.

"Hyvin," vastasin minä. "Olen kuin lumotussa linnassa. Täällä on kaikkia, mitä mieli halajaa. Mutta sanokaapas, hyvä tohtori, olenko minä hereilläni, vai onko tämä kaikki unennäköä; ja jos tämä on todellisuutta, niin voitteko sanoa, kuinka kauvan tätä kestää."

Lääkäri naurahti, ja vähän aikaa katseltuaan silmiini, virkkoi:

"En usko juuri samanlaista monta tuntia enää kestävän. Mutta onnen lintu sinä, Jack kulta, olet. Moni toivoisi kernaasti olevansa sinun kengissäsi. Mitä olen kuullut, niin aikoo kauppaneuvos sinun tulevaisuudestasi pitää hyvän huolen. Hän ei pidä mitään palkintoa liian suurena sinulle, sillä hän rakastaa äärettömästi tyttärtään, jonka pelastit. Minun on käsketty viedä sinut, poikaseni, jos olet täysin toipunut, hänen luoksensa tänä iltana. Hän tahtoo sinua silloin kiittää sankariryöstäsi ja muutoin puhutella sinua sekä samassa varmaankin palkita sinua."

"Hyvä herra tohtori," keskeytin häntä; "minä olen jo moneen kertaan palkittu, sillä enhän minä mitään erinomaista sankariryöstä ole tehnyt. Saman olisi kuka hyvänsä minun sijassani tehnyt. Olen vaan velvollisuuteni täyttänyt, joskin vähän varomattomasti käyttäydyin, niin että omakin henkeni joutui vaaraan. Jos eivät muut olisi meitä veneeseen saaneet, niin siellä olisimme nyt molemmat meren pohjassa."

"Kyllä niin," vastasi lääkäri, "mutta sinä pelastit hänet uppoamasta ja herätit muiden huomion. — Mutta nyt tahdon tietää nimesi ja kotipaikkasi, että saan esittää sinut kauppaneuvokselle ynnä muille. Minun nimeni on Wily Mackvicker," lausui hän seisoaalleen nousten, johon minäkin heti vastasin ilmoittaen nimeni ja kumartaen lisäsin olevani Suomesta O:n kaupungista.

Mutta semmoista paikkaa ei hän sanonut muistavansa, jonka tähden minä parhaan kykyni mukaan koin sitä hänelle selittää karttakirjan avulla, jonka muiden kirjain joukosta satuin löytämään. Vähän näkyi hän Suomesta tietävän, niin kuin yleensä hänen maassansa. Toiset sitä pitävät ruotsalaisena, toiset venäläisenä maakuntana, ja "Ruchin Finn" on täällä suomalaisten yleisenä nimenä.

Tohtori Mackvicker aikoi lähteä ja vaati minua seuraansa. Mutta minä pyysin häntä hetken vielä viipymään ja selittämään, mitä tässä edellä olen kertonut. Kerroin hänelle nuo salaperäiset kirjoitukset ja näytin hänelle ne ynnä rahakukkaron ja kysyin, olivatko nämä rahat todellakin minulle aiotut.

Mr. Mackvicker nauroi ja sanoi ne tietysti minulle kuuluvan. Hän kertoi sitten, että hän kauppaneuvoksen vanhemman pojan Charlyn kanssa yksissä neuvoin oli keksinyt kaikki nuo minua huvittaaksensa, ja senkin tähden, ettei kenelläkään ollut aikaa minusta muutoin huolta pitää asiain tällä kannalla ollessa onnettomuuden jälkeen. Oli siis tahdottu näin minulle pitää varalla kaikki tarpeet, heräisin sitten koska tahansa.

Ilmoitin lääkärille, että minun piti lähteä niin pian kuin mahdollista, sillä minun täytyi seuraavana aamuna olla laivakonttoorissa. Meillä laivan miehillä oli siellä suorituksia, koska olimme tulleet juuri Brasiliasta yhdeksän kuukauden matkalta eräällä Liverpoolilaisella laivalla.

Mr. Mackvicker otti vihdoinkin kädestäni kiinni ja koetti rohkaista minua, luullen, että ujostelin tulla hänen mukanaan kauppaneuvoksen luokse. Minä painoin hienon merimiehen huopahatun päähäni, ja sitten mentiin. Kysytyäni sain tietää, että kaikki pelastetut voivat hyvin, paitsi neiti Mary, joka oli vielä heikko.

Sain kuulla hänen tiedustelleen, kuka hänet pelasti, ja kuultuansa sen olleen jonkun merimiehen, joka oli itsekään ollut hukkuha, oli hän itkien pyytänyt nähdä minua heti, koska oli kuullut minun talossa olevan. Kun oli luvattu minut tuoda hänen luokseen, niin pian kuin heräisin, oli hän rauhoittunut ja luvannut vartoa.

Näitä puhellessamme olimme jo joutuneet kauppaneuvoksen ovelle. Mutta tuo Maryn kaipailu ja helläsydämys oli minuun tehnyt kummallisen vaikutuksen. Mackvicker avasi oven ja työnsi minut edellensä huoneeseen, jossa istui keski-ikäinen hieno herrasmies, kädellään tukien päätänsä.

Seisoimme hetkisen hänen edessään, ennen kuin hän huomasi meidät. Minä tunsin hänet samaksi, joka kuskin viereen istahti onnettomasta rannasta kotiin ajettaessa. Hänen silmänsä näyttivät punertavan, murhe näkyi painavan hänen mieltänsä; poikansa tapaturmainen kuolema näkyi häntä kovasti masentavan. Hän näytti aivan murtuneelta. Lääkäri vihdoinkin huomautti häntä läsnäolostamme, esittäen minut hänelle.

Nähtyänsä minut, nousi kauppaneuvos seisomaalleen, levitti kätensä ja lausui murtuneella äänellä: "tule tänne, poikasen, ja anna minun painaa sinua rintaani vastaan; tule!"

Lääkäri työnsi minua häntä kohden. Minä astuin vaistomaisesti muutaman askeleen, ja nyt olin hänen sylissänsä. Hän itki eikä voinut saada sanaa suustansa. Vahvan miehen rinnassa sykki sydän tuntuvasti, ja hänen povensa työskenteli tavattomasti.

Vihdoinkin hän puhkesi sanoihin: "Jumala siunatkoon sinua, vieras! Jumala siunatkoon sinua, nuorukainen, siitä, että olet onnettomalle isälle antanut takaisin hänen rakkaan tyttärensä! Jumala siunatkoon ja palkitkoon sinua, jalo meripoika Pohjolasta, että olet poistanut perheen isältä kuolon iskun; sillä en olisi voinut kestää niin kovaa iskua yhtäaikaan; ilman sinua makaisi nyt koko perheeni meren pohjassa."

Hänen äänensä sortui, niin ettei hän pitkään aikaan voinut sanaakaan puhua. Hän hellitti minut ja viittasi istumaan. Tulin itsekään niin liikutetuksi hänen syvästä surustaan ja hellästä kohtelustaan, että kyöneleet valuivat silmistäni.

Hetken aikaa istuttuamme nousi kauppaneuvos, otti minua kädestä kiinni ja sanoi:

"Seuraa minua, poikani; meitä odotetaan jo salissa."

Ennen kuin kerkisin mitään lausua, aukeni ovi, ja me tulimme suurenlaiseen saliin, jossa oli parikymmentä henkeä kokoontuneena suuren pyöreän pöydän ympärille.

Kun me kolme astuimme sisään, nousi koko seurue. Jokaisen kasvoista näkyi syvä juhlallisuus. Salissa vallitsi kuoleman hiljaisuus, kun kauppaneuvos lausui juhlallisella, vähän epävakaisella äänellä:

"Tässä, rakkaat ystävät, esitän teille perheeni pelastajan. Jumala häntä siunatkoon!"

Hän vaipui istumaan, voimatta mielenliikutukselta jatkaa puhettansa.

Minä jäin keskelle laattiata yksin seisomaan. Kumarsin kohteliaasti joka suunnalle, ja muistaakseni mutisin jotain sinnepäin, että tämä kaikki oli minulle ansaitsematonta kunniaa tahi muuta semmoista. Mutta nyt alkoi joka suunnalta tulla kädenpuristuksia, siunauksia, onnentoivotuksia, ylistyksiä ja kaikenlaisia kiitollisuuden ja kunnian osoituksia. Viimein lähestyi minua talon rouva, joka oli

onnettomuudessa ollut osallisena, samoin nuori Charly. He syleilivät minua kumpainenkin ja taluttivat minut sohvalle välillensä istumaan. Kauppaneuvoskin läheni meitä, ja sitten kaikki yhdestä suusta, kauppaneuvosta seuraten, vaativat minua kertomaan onnettomuudentapausta kaikkine kohtineen alusta loppuun saakka.

Kahta kertaa en antanut itseäni käskeä. Alotin siitä, miten huomasin heidät ensin, lopettaen siihen, miten lääkäri tuli minua katsomaan.

Ei kukaan keskeyttänyt kertomustani, paitsi Charly, joka välin lisäsi jotain, mitä en itse tarkoin maininnut. Muutoin vallitsi huoneessa syvä hiljaisuus. Muuta ei kertomuksen ohessa kuulunut, kuin syviä huokauksia ja nyyhkytyksiä yhden ja toisen naisen puolelta. Kauppaneuvos itse ja hänen rouvansa olivat kovimmin liikutettuja.

Kun vihdoin kertomukseni loppui, vallitsi huoneessa vieläkin syvä ja pitkällinen hiljaisuus, jonka Charly viimein keskeytti, pyytäen minua kertomaan, mistä olin, kodostani ja kuinka sieltä olin tänne tullut, eli lyhyesti sanoen koko elämäkertani.

Tähän pyyntöön muutkin liittyivät, ja lyhyesti sitten kerroin heille pääpiirteet elämästäni.

Kertomukseni näytti heitä ihmeellisesti huvittavan, samassa kuin heidän kunnioituksensa kasvoi minua kohtaan, kun kuulivat, että olin syntynyt herrasperheestä.

Illallisella, johon sitten mentiin, tyhjennettiin useita maljoja sekä minun että kotini ja vielä isänmaanikin kunniaksi. Aterian lopulla lähestyi kauppaneuvos minua, otti taskustaan kalliin kultakellon vitjoineen ja ojensi minulle sen sanoen:

"Suvaitkaa, poikani, ottaa tämä kello muistoksi näistä päivistä; avatkaa kuori ja lukekaa kirjoitus!"

Minä tietysti en voinut muuta kuin ottaa sen ynnä paksun kantasormuksen, sekin kullasta, joihin molempiin oli piirretty vuosi, päivä ja paikka sekä sanat: "tyttäreni Maryn pelastamisesta."

Olin niin liikutettu, etten ilosta voinut puhua muuta kuin sanat: "Jumala siunatkoon teitä, kalliit ystäväni!"

Illallisen jälkeen, ennen vieraitten lähtöä, nousi kauppaneuvos seisomaan ja lausui:

"Hyvät ystävät! Minä olen puolisoni kanssa päättänyt tarjota tälle nuorukaiselle kodin kattoni alla; sillä en tiedä, mitenkä hänet muutoin palkitsisin. Olen mielistynyt häneen kuin omaan poikaani näinä muutamina hetkinä, mitkä meillä on ollut ilo nähdä häntä tässä seurassamme. Hänen elämänsä ura vieköön hänet sitten maalle tai merelle; siitä huolimatta katsokoon minuun kuin ainakin ystävään, joka ei mitään uhrausta hänen tähtensä pidä liian suurena. Ja nyt hyvää yötä!"

Charlysta ja minusta oli tullut hartaat ystävät, ja yhdessä menimme levolle hänen huoneesensa. Paljon puhelimme yhtä ja toista myöhään yöhön, kunnes vihdoin unen helmoihin vaivuin vasyneinä.

Seuraavana päivänä menin hänen seurassaan laivakonttooriin, jossa sain palkkani. Sitten menimme Boardinghausiin, jossa Charly maksoi laskuni, otimme kistuni ja tavarani ja sitten palasimme takaisin kauppaneuvoksen taloon, joka nyt oli tuleva kodikseni.

Boardinghausissa olivat olleet oikein levottomia, kun olin niin kadonnut yht'äkkiä. Olivat luulleet minulle jotakin erinomaista tapahtuneen, eivätkä millään muotoa tahtoneet uskoa, kun Charly kertoi heille, missä seikkailussa olin ollut. Mutta kun näkivät minun, niin alkoivat ihmetellä sitä muutosta, mikä oli ulkoasussanikin tapahtunut, ja tulivatkin pian sitten vakuutetuiksi asian todellisuudesta.

Tultuamme kotiin ja saatuamme vähän virvoitusta vatsaimme hyväksi, tultiin pyytämään, että Tony, joksi minua talossa ruvettiin nimittämään, tulisi saliin.

Minä heti noudatin käskyä, pyysin Charlyn mutkaani ja menimme.

Saliin tultuamme huomasin heti saman immen, jota olin rintaani vastaan niin hurjasti puristanut aalloista pelastaessani; näin hänet, jonka tähden olin menettää halvan elämäni. Tuossa hän nyt istui ihka elävänä liljana. Oi, miksi palasin tänne! Parempi olisi ollut sekä hänelle että minulle, jos olisin poissa pysynyt.

Mutta nyt se oli myöhäistä. Olin kuin naulattu lattiaan, enkä voinut liikahtaa paikaltani, katsellessani häntä ihastellen.

Huomattuansa hämmästykseni, nousi hän, tuli minua vastaan, ojensi kätensä ja kysyi suloisella sointuvalla äänellään:

"Oletteko pelastajani?"

"Hän on pelastajasi, Mary, ja nyt minun paras ystäväni auringon alla," kuului samassa ääni takaani.

Se oli Charly, jonka läsnäolon ihastuksissani kokonaan olin unhottanut, koska hän ei mitenkään hiljaisuutta häirinnyt.

"Niin, suloinen neiti," sain sanotuksi vihdoinkin mielenliikutukseltani. "Minä, minä se olen, joka koitin teitä pelastaa, mutta en ollut tarpeeksi voimakas viemään teitä rantaan saakka. Tähän samaan kätöseen tartuin silloin kiinni, kun tiedotonna sen minulle ojensitte. Kiitos Jumalan, ettei jalon isänne tarvinnut teitä menettää ja kuolleen surra."

Olin tulla mielettömäksi katsellessani tuota kuusitoista vuotiasta kalpeata liljaa ja hänen hurmaaviin silmiinsä.

Nyt hän puhui, hänen huulensa liikkuvat; mutta alussa ääntä en kuullut.

"Minä kiitän teitä! Jumala teitä siunatkoon! Mitenkä voin teitä palkita?"

"Istukaamme tähän," jatkoi hän hetken kuluttua, irroitti kaulastaan kultaisen sydämenmuotoisen medaljongin, tarjosi sitä minulle ja pitkitti:

"Ottakaa tämä muistoksi minulta; se sisältää muotokuvani. Pitäkää se muistona, — älkää palkintona," lisäsi hän, kun huomasi aikovani tarjota sitä takaisin. "Muistakaa myös," jatkoi hän vielä, "jos mitä tahansa tarvitsette, niin ilmoittakaa vain, niin minä täytän pyyntönne, jos vain se mahdollista on. Hyvästi," päätti hän, "me näemme pian toisemme jälleen."

Kävisi liian laveaksi kertoa kaikki, mitä tuli osakseni niinä neljänä kuukautena, mitkä viivyin kauppaneuvoksen perheessä. Lyhyesti mainitsen vaan seuraavat kohdat.

Kauppaneuvos tarjosi minulle poika vainajansa paikan kauppakonttoorissa, kuultuansa minun täällä Suomessa kotikaupungissani kauppakoulun käyneen.

Mutta minä tahdoin mieluummin jatkaa iloista merimiehen elämää, jonka tähden hän ehdotti, että hänen kustannuksellaan lukisin itseni perämieheksi.

Sen teinkin ja suoritin tutkintoni neljän kuukauden kuluttua. Kyllä ahkera sain ollakin; mutta minulla oli opettaja kotona, joka lukujani johti järjestelmällällä tavalla.

Onnellisia kuukausia olivat ne, jotka vietin kauppaneuvoksen perheessä. Minä sain, mitä suinkin tarvitsin ja toivoin. Olin kaikellisissa hienoissa huveissa ja seurusteluissa aina Charlyn ja Maryn seurassa. Minua pidettiin ja kohdeltiin kuin olisin ollut Charlyn ja Maryn veli. Eikä olisi voinutkaan minua enään millään tavalla otaksua samaksi henkilöksi, joka ennen onnettomuuden tapausta omantunnontuskissa ja murheellisena rantakivellä istui. Nyt olin mitä hienoin kavaljeeri. Tervanuskeat kädet olivat hienoiksi ja valkeiksi muuttuneet, kynsien ruskeat viivat olivat kadonneet, eikä merkkiäkään näkynyt entisestä hurjasta merimiehestä. Ja saman aseman olisin voinut aina pitää, jos olisin ymmärtänyt tuota hyväkseni käyttöä.

Lyhyesti olkoon tässä vielä kerrottuna eräs seikka.

Helposti voi ymmärtää seurauksen tällaisesta jokapäiväisestä seurustelusta Maryn kanssa. Myöskin tapa, miten ensin tutustuimme toisiimme, vaikutti luonnollisesti, että rakastuin häneen. Samoin huomasin Marystä, että en ollut hänelle vastenmielinen. Oma rakkauteni rupesi päivä päivältä kiihtymään, ja minä rupesin sitä kiivaammin jouduttamaan lukujani, päästäkseni taas merelle ja, jos mahdollista olisi, siellä unhottaa taipumukseni, sillä mahdotonhan oli minun saada rikkaan kauppaneuvoksen tytär omakseni, vaikka kymmenesti olisin pelastanut hänet hengenvaarasta; olinhan ainoastaan köyhä merimies. Mitä se auttoi, vaikka olikin isäni kapteeni arvoltaan; en sieltä päin mitään voinut toivoa kuitenkaan.

Minä muutuin vähitellen alakuloiseksi ja harvapuheiseksi; iloisuuteni oli kadonnut. Rupesin karttamaan seurustelua niin paljon kuin mahdollista oli, olletikin suloisen Maryn seuraa. Tein syyksi, että lukeminen vaati kaiken aikani.

Tiesin ja tunsin kauppaneuvoksen, että vaikka hän oli jalomielinen ja kaikinpuolin kunnan mies, niin oli hän kuitenkin toiselta puolen semmoinen luonteeltaan, että olisi antanut Maryn vaikka kuolla, ennen kuin suostunut meidän liittoomme. Siitä syystä en tahtonut ilmaista tunteitani Marylle enkä antaa hänen aavistaakaan niitä myrskyjä, mitkä rinnassani riehuivat.

Saman päivän iltana, jona olin perämiehen tutkinnon suorittanut, istuin huoneessani, mietiskellen

niitä näitä, kun Charly astui luokseni ja toivottaen onnea, että olin niin hyvin suorittanut tutkinnon, sanoi tuovansa isältään kaksi ehdotusta. Ensimmäinen oli semmoinen, että jäisin hänen konttooriinsa, rupeisin siellä työhön ja jäisin siten taloon ainaiseksi. Toinen taas, johon hän, Charly, ei toivonut minun suostuvan, oli semmoinen, että rupeisin perämieheksi hänen isänsä uusimpaan Martha Broker nimiseen rekattilaivaan, joka pian lähtisi St. Franciskoon Californiaan. Jos tulisin pysymään merellä, niin saisin sitten, tarpeeksi harjoiteltuani, tulla lukemaan kapteeniksi hänen isänsä kustannuksella. Kauppaneuvos oli kyllä pitävä huolta siitä, että pääsisin päälliköksi johonkin hänen omaan laivaansa, niin pian kuin mahdollista olisi. Itse hän vielä lisäsi puolestaan, että hän oli myös pitävä huolta siitä, ettei hänen paras ystävänsä unhotetuksi tulisi. Ja hetken vaiti oltuaan, sanoi hän, viekas hymy huulillaan, talossa löytyvän vielä jonkun, joka kumminkaan ei unhota minua, joka soisi niin kuin hänkin, ehkä vielä hartaammin, etten menisi merelle, vaan jäisin hänen luokseen. "Hän" oli muka pyytännyt sanomaan, etten saisi mennä Martha Brokerilla pois, vaan olisin sama iloinen velikulta kuin ennenkin, enkä häntä karttaisi eroittaen itseäni kaikista seurusteluista, niin kuin oli tapahtunut näinä viime viikoilla.

Minä hypähdin ylös, tartuin Charlyn käteen kiinni, pusersin sitä niin, että hän huudahti, ja paremmin huusin kuin puhuin:

"Charly, sinä pidät minua pilkkanasi, taikka jos et puhu pilaa, niin puhut liiaksi selvää kieltä! Oi Charly! Minä tulen mielettömäksi täällä. Auta minua, rakas Charly, että jo tänäpäivänä pääsen Martha Brokerilla pois. Oi Charly, minä en voi jäädä tänne; sydämeni ikävöitsee meren myrskyjä, ikävöitsen pauhaavia hyökylaineita; tahdon päästä myrskyn vinkunaan ja meren vaaroihin. Ainoastaan siellä voin polttavan otsani jähdyttää, ainoastaan siellä on rintani myrsky taukoova ja levoton vereni oleva sopusoinnussa levottoman meren kanssa. Parempi olisi ollut, etten tänne olisi koskaan joutunut. Johda minut heti täältä laivaan! — Tule, niin menemme isäsi ja suloisen äitisi luokse; minä tahdon heidät hyvästi jättää nyt, nyt heti, ja kiittää heitä kaikesta hyvästä, mitä ovat minua kohtaan tehneet, kiittää heitä rakkaudesta, suurista lahjoista ja opetuksesta, mitä olen saanut, etten tarvitse paljaana merimiehenä enään kulkea. Tuossa on kistu, jonka eilen ostin, siihen pannaan tavarat; loput valmistukset teen laivassa. Tule, Charly, tule!" Kuumeentapaisesti tartuin häntä käsivarteen, vetäakseni häntä mukaani.

"Pysähdy! Tyynny, rakas Tony!" rauhoitteli hän. "Olet noin kiihkoisa, etkä Maryä muistakaan? Etkö menisi häntä hyvästijättämään? Mitä pahaa hän on tehnyt sinulle, että niin kylmästi kohtelisit häntä, joka sinua...?"

"Charly!" huusin minä, "älä puhu enempää! Säästä minua, jos minua rakastat; minä en voi häntä nähdä; en voi katsoa hänen hurmaaviin silmiinsä enkä koskettaa hänen kättään, joka panee koko olentoni värisemään, vereni kuohumaan ja ikään kuin sähkövirta menisi suonieni lävitse. Ei, rakas Charly, anna minun kiiruhtaa täältä pois, se on parempi meille kaikille; minä rakastan sisartasi Maryä!" sanoin langeten hänen kaulaansa, ja kyyneleet tulivat silmiini.

"Rakas Tony, älä suotta noin itseäsi vaivaa," kuulin Charlyn minua lohduttavan. "Minä olen jo kauvan teidän molempain tilanne huomannut ja sen äidilleni ilmoittanut ja taivuttanut hänet asiallenne suosiolliseksi. Olenpa ottanut vielä isänikin siihen taivuttaakseni. Tiedän kyllä hänen ankaruutensa. Mutta kolmen yksimielisen voimat varmaankin kykenevät hänet kukistamaan. Ja mitä sinä olet meille ja Marylle tehnyt, se oikeuttaa sinun saamaan hänet paremmin kuin kenenkään muun. Huomenna annat varman vastauksen ehdotuksieni. Isä tulee aamujunassa, ja hän sitä vaatii. Mary on vierashuoneessa, ja luulen hänen odottavan nähdäksensä sinua. Mene, minä tulen puolen tunnin kuluttua jäljessäsi. Sitten menemme kaikkiin kolmisiin teatteriin. Jää hyvästi nyt niin kauvaksi. Mene ja ole mies!"

"Rakas Charly!" huudahdin, "kuinka sinä olet jalosydäminen ja hyvä minua kohtaan; miten voinen ystävytytesi palkita ja sinun sekä äitisi rakkauden maksaa?"

"Sillä, että olet hyvä Maryä kohtaan etkä kiusaa häntä, karttamalla häntä," kuiskasi hän korvaani.

Sen sanottuaan hän meni, jalo ystäväni. Minä jäin huoneeseni, pesin kasvoni ja menin Maryn luokse; mutta toisenlaisilla tunteilla kuin ennen.

Tultuani vierashuoneeseen, näin hänen istuvan sohvalla yksinään. Hän näytti nukahtaneen, kosk'ei huomannut tuloani. Tuumin itsekseni, kääntyisinkö takaisin yhtä huomaamatta kuin olin tullutkin, vai odottaisinko, kunnes hän heräisi. Rohkasin kuitenkin itseni, lähenin muutaman askeleen ja pysähdyin häntä ihaillemaan. Oi, miten hän oli suloinen tuossa uinudessaan! Enpä rohkene yritelläkään häntä kuvailla, sillä en siinä kuitenkaan onnistuisi; vajanaisilla piirteilläni vaan koko kuvan turmelisin.

Kauvan aikaa seisoin siinä silmiäni hänestä luomatta, tuosta lumoavasta, suloisesta työstä. Vihdoin ojensin molemmat käteni häntä kohden ja melkein kuiskasin:

"Mary! Mary! Herää; minä tulin jäähyväisiä lausumaan; huomona lähdet täältä!"

Viimeiset sanat lausuin niin kuuluvasti, että Mary säpsähtäen heräsi ja hiljaisesti huudahtaen hypähti ylös.

"Tekö se olettekin?" kuulin hänen herttaisen äänensä lausuvan? "Miksi seisotte siinä niin kummallisen näköisenä, Tony?"

Pääni painui alas, katseeni kiintyi laattiaan, ja lausuin niin vakavalla, rauhallisella äänellä kuin voin:

"Mary! Tulin lausumaan jäähyväiseni, sillä huomenna lähden meren myrskyisiä laineita kyntämään. Ei vesilintu kuivalla menesty, eikä Pohjolan lumi auringon paisteessa koossa pysy, se sulaa, se kato olemattomiin. Mary! Kiitos suloisesta seurastanne, kiitos niistä hauskoista hetkistä, jotka olen teidän seurassanne viettänyt; kiitos ystävydestänne vierasta merimiestä kohtaan! Kiitos, armas Mary, kaikesta hyvästä, mitä olen nauttinut täällä! Ja nyt hyvästi, Mary! Jumala teitä siunatkoon ja tehköön teidät onnelliseksi, onnellisemmaksi kuin minä olen!"

Olin lähteä hänen kättään puristamatta, sanaakaan häneltä vastaukseksi saamatta. Luulin hänen toivovan pääsevänsä minusta, sillä en ollut puhuessani katsonut häneen enkä siis huomannut, minkä vaikutuksen sanani häneen tekivät. En rohjennut nytkään katsoa hänen silmiinsä, astuin vaan askeleen takaperin, hiljakseen ovea lähestyväkseni. Mutta silloin kuulin äänen, joka sai sydämeni kiivaammin sykkimään.

"Tony! Tony! Miksi olette noin kovasydäminen minulle?' Istukaa tähän ja puhukaamme järkevästi keskenämme!"

Minä lähestyin häntä hitain askelin. Seisoin hänen vieressään; näin, miten hänen povensa kohoili mielenliikutuksesta ja miten hänen oli vaikea salata tunteitaan.

"Minä rakastan sinua, suloinen impi," pääsi vastoin tahtoaan huuliltani, ja minä tartuin hänen pieneen kätöseensä. "Nyt tiedät kaikki, kallis Mary; tiedät, miksi olen onneton. Sinun rakkauttasi en pyydä, sillä sitä en rohkene. Muistele minua veljenäsi, kun meren myrskyaalloilla kiidän tuntematonta tulevaisuuttani kohden. Ja nyt, anna minun mennä, Mary! Nyt olen rauhoitettu tietäessäni, ettet minua halveksi."

"Tony!" kuiskasi hän, "sinä et saa mennä; et saa jättää minua, sillä sinutta en ole onnellinen!"

"Oi!" huudahdin, kavahtaen seisaalleni; "onko se mahdollista, onko se totta?"

"On," vastasi hän vakavasti. "Se on totta, rakas Tony. Kuka muu voisi minut onnelliseksi tehdä kuin juuri sinä; ketä muuta voisin rakastaa? Minua ei sinusta eroita muu kuin kuolema, sillä oman henkesi uhallapa sinä olet minut kuolemasta pelastanut; siksi tahdon elääkin sinulle."

"Mutta *isäsi*, armas Mary?" muistutin minä.

"Isäni? Kyllä äitini sekä veljeni ja minä itse sen asian selvitämme, sillä me olemme samaa mieltä."

Siinä istuimme sitten kotvasen aikaa, puhellen yhtä ja toista sekä nauttien rakastuneitten suloista onnea.

Emme huomanneetkaan, että Charly äitinensä seiso i edessämme.

"Äiti, siunaa meitä!" huudahti Mary, nähdessään äitinsä. "Me olemme toisemme omat ainaisesti."

Minä säikähdin ensin. Mutta vielä suuremmaksi kävi hämmästykseni, kun äiti sanaakaan lausumatta syleili meitä molempia sangen liikuttetuna ja onnitteli meitä, rakkaita lapsiansa.

Charly näytti olevan onnellisin ja iloisin meistä kaikista. Hän suuteli ja syleili vuoroon äitiään, sisartaan ja minua.

Vielä samana iltana pidettiin äidin ja Charlyn toimesta salaiset kihlaajaiset papin läsnäollessa. Asia päätettiin pitääkin tärkeänä salaisuutena toistaiseksi, kunnes saataisiin asiat selvitetyiksi kauppaneuvoksen kanssa ja hänen suostumuksensa.

Pitkän keskustelun jälkeen sovimme myös siitä, että menisin Martha Brokerilla purjehtimaan. Tätä Mary kyllä vastusteli kiven kovaan; mutta huomattuaan, että meri-uralla pikemmin pääsisin itsenäiseksi mieheksi, suostui hänkin vihdoin siihen.

Matkalta, jonka arveltiin kestävän toista vuotta, palattuani rupeisin lukemaan kapteenin tutkintoa varten. Poissa ollessani lupasivat Charly ja kauppaneuvoksen rouva taivuttaa isän liittoomme suostumaan.

Seuraavana aamuna menin Clarlyn kanssa kauppaneuvoksen luokse hänen työhuoneeseensa. Hän oli juuri tullut kotiin ja luki parhaallaan kirjeitä, jotka olivat postissa saapuneet. Meidät nähtyään jätti hän heti lukemisen, tuli herttaisen ystävällisenä tervehtimään minua kädestä ja käski istumaan. Charly heittäytyi huolettomasti sohvan nurkkaan, otti päivän sanomalehden ja näkyi kiintyneen johonkin uutiseen.

Kauppaneuvos istahti, katsoi tutkivasti meitä kumpaakin hetken aikaa ja sanoi:

"Hyvä; miten ovat asiat, Charly?"

Charly rykäsi ensin ja vastasi ikään kuin lehdestä lukien: "Isä kulta! Asiat ovat sillä kannalla, ettei Tony lupaa jäädä tänne. Olen kokenut saada häntä luopumaan päätöksestään, mutta hän ei myönnä tuumaakaan. Kun tulin maininneeksi Martha Brokeria, joutui hän aivan haltioihinsa, sillä hän ei näy viihtyvän maalla; merelle palaa hänen mielensä. Turhaa on yrittääkään häntä saada jäämään. Hän on rakastunut Martha Brokeriin, niin että on luvannut siihen mennä vaikka kokkipojaksi."

"Onko niin?" lausui kauppaneuvos hetkisen vaiti oltuaan. Hän näkyi ajattelevan jotakin tärkeätä tai tekevän jotakin päätöstä.

"No, jos niin on, Tony," lausui hän, minuun kääntyen; "niin tapahtukoon tahtosi. Kernaammin kuitenkin olisin suonut sinun jäävän tänne, sillä sinä olet mieleiseni ja sopiva siihen toimeen, minkä olen sinulle aikonut. Mutta ehkä vasta mielesi muuttuu. Koska ei Martha Brokerissa vielä ole perämiestä, niin mene sinä siksi, poikani! Tosin olet vielä liian nuori. Kokemustasi en tahdo epäillä; mutta kun otan sinut omalla ehdollani, niin ei ole kenelläkään mitään sanomista. Kapteeni Dawyson on kunnan mies, johon voit täydellisesti luottaa. Jos taitoa huomaisit puuttuvasi, niin luota huoletti häneen kuin isääsi. Olet tutustunut häneen täällä; hän suostuu puolestaan tekemään, mitä voi, hyväksesi. Jos niin haluat, niin saat jo huomenna ryhtyä toimeesi."

Minä olin jännitetyin mielin kuunnellut kauppaneuvoksen puhetta enkä ollut mitenkään pysyä niin kauvan paikoillani, kunnes tuo kunnan mies lopetti. Nyt hypähdin ylös ja tartuin hänen käteensä.

En tiennyt, miten osottaa kiitollisuuttani hänelle. Kauppaneuvosta näkyi minun innostukseni huvittavan.

"Istu," jatkoi hän taasen. "En tahdo, että tuosta minua noin kiittelet. Minä olen velkaa sinulle enemmän kuin milloinkaan voin maksaa, sillä sinäpä annoit minulle rakkaan Maryni, joka sinutta nyt olisi tuolla ylhäällä."

Nyt, ajattelin, olisi aika lausua pyyntönsä; mutta samassa Charly, joka näytti ymmärtäneen aikomukseni, loi minuun silmäyksen, joka minut sai luopumaan aikeestani. Luulin ymmärtäneeni hänen ajattelevan: "ei ole vielä aika; kyllä minä sen asian hoidan."

Kauppaneuvos näkyi tulevan murheelliseksi, muistaisaansa tuota kauheata päivää. Hän ei lausunut sanaakaan pitkään aikaan, vaan istui mietteihinsä vaipuneena.

Charly viittasi minulle, että lähtisimme. Mutta samassa kavahti kauppaneuvos seisomaan.

"Tony!" sanoi hän; "olin unohtaa vielä tämän." Hän otti taskustaan jotakin ja antoi minulle, sanoen sen olevan minulle muistona Elokuun viidennestä päivästä.

Avasin paperin ja näin kotelon, joka sisälsi kultarahan. Siinä oli kuningatar Viktorian kuva keskellä toisella puolen ja reunan ympäri kirjoitus: "Ihmishengen pelastuksesta merihädästä 5/8 1876." Toisella puolen oli taiteellisesti piirretty kuokuva meri, kaatunut vene ja merimies uppoamaisillaan olevan naisen kanssa. Reunaan oli leikattu sanat: "Rohkeutta! Luota Jumalaan!"

Kun aioin häntä mennä kiittämään muistorahasta, joka ei ollut mikään halpa kappale, oli hän jo hiipinyt pois huomaamattani. Hän ei huolinut kiitollisuuteni osoituksista, jalo vanhus. Sitä hartaammin ilmaisoin tunteeni Charlylle. Minä kiersin käteni hänen kaulaansa ja olin iloinen. Oi, kuinka herttaisia ihmisiä he kaikki olivat; sillä Charlynkin kanssa olimme tulleet semmoisiksi ystäviksi, että olisimme antaneet vaikka sydänveremme toistemme puolesta.

Mutta lopettakaamme tämä ja jättäkäämme sikseen seuraavan kahdeksan päivän tapaukset, hyvästijätöt ja valmistukset, lähtöpidoit, Maryn ja minun viimeinen kohtaukseni.

Oi, se oli onnellinen hetki, mutta katkera samassa! Jos olisin tiennyt tämän jäävän viimeiseksi kerraksi, minkä suljin tuon itkevän immen sykkivää sydäntäni vastaan, niin olisin tuhat kertaa mieluummin jättänyt sikseen kunnianhimoisen loistavan tulevaisuuden toiveeni merellä. Mutta ihminen ei näy voivan kohtaloansa välttää eikä olevan oman onnensa seppä.

Marraskuun 13 päivä valkeni ihanana ja kirkkaana. Laivamme keinui peilikirkkaalla vedenpinnalla ulkosatamassa täydessä lastissa ja valmiina levittämään siipensä lentääkseen valtamerta mahtavaa kohti maita kaukaisia. Kapteeni itse oli vielä maissa.

Kello 11 päivällä oli määrä lähteä. Häntä vaan vielä odotimme. On siis vielä aikaa odotellessa luoda pieni tarkastava silmäys laivaan.

Astukaamme ensin keulassa olevaan merimiesten asuntoon kannen alle. Miehet ovat juuri aamiaisella. Heitä on siinä 15 miestä paapuurin (vasemman kyljen) puolella, toiset 15 styyrpuurin (oikean kyljen) puolella; kaikki nuoria, terveitä miehiä, nuoruuden parhaassa kukoistuksessa. Ainoastaan tuolla ja täällä näkyy joukossa joku vanhempi kurttunaamainen merikarhu. Ilo loistaa joka miehen kasvoista. Keskustelu on hyvin meluavata; et voi seurata sitä, sillä toinen toistaan iloisemmin kertoo kukin toverilleen yhtä ja toista.

Menemme sitten laivan keskimäisiin suojuksiin. Niissä asuvat merimiesten vanhin, purjemestari, puuseppä, pääkokki ja koneenkäyttäjät, sillä laivassa oli myös pieni höyrykone, jonka avulla voi pumputa veden laivasta, nostaa ankkurin, lastata tahi purkaa raskaampia tavaroita, jonka tähden viimeksimainittukin laivassa tarvittiin. Siellä asui myös neljä meri-oppilasta, jotka puolestansa maksoivat ja seurasivat mukana oppiakseen laivan päälliköiksi, ensin perämiehiksi ja sitten eteenpäin. Hekin olivat aamiaisella, mutta näyttivät olevan vakavammalla tuulella. Koko väki oli skandinaavialaista, paitsi pojat, jotka olivat englantilaisia.

Jos mihin katsoi, vallitsi kaikkialla mallikelpoinen järjestys ja puhtaus. En missään huomannut mitään moitittavaa. Mutta alaperämies Stephens olikin kunnan mies, joka kykeni kaikinpuolin pitämään järjestystä ja puhtautta yllä ja joka olisi ensimmäiseksi perämieheksi monta vertaa paremmin sopinut kuin minä; mutta nyt oli sallimus määrännyt toisin. Sen vuoksi olinkin jättänyt kaikki hänen huostaansa ja valtaansa, että hän sai toimia, miten parhaaksi näki. Siitä luulikin miehistö aina siihen saakka, kun ankkuria käytiin nostamaan, että hän oli ensimmäinen ja minä toinen perämies, sillä silloin vasta esiinnyin oikeassa toimeksani.

Mutta tuolta jo lähenikin kauppaneuvoksen pieni höyrypursi. Tunsin sen jo etäämpää vallan hyvin, sillä monta kertaa olimme Maryn ja Charlyn kanssa olleet sillä huviretkillä. Juoksin ottamaan kiikarini. Oi, siellä oli minun Marynikin! Charly, kauppaneuvos, kapteeni Dawyson olivat siinä, ja vielä neljä naista, joita en tuntenut.

Mary ja Charly huomasivat minut takakannen sillalla. He häilyttivät nenäliinojaan, ja minä vastasin samoin.

Pian olivat he laivan sivulla ja nousivat ylös portaita myöten, kapteeni edellä. Hän esitti minulle vaimonsa, vanhemman tyttärensä Lisi Megyn ja nuoremman Nellyn. He lähtivät seurassamme St. Pransiskoon. Kumarsin kohteliaasti toivottaen heitä tervetulleiksi, onnellista matkaa y.m.s. sekä autoin heitä alas kannelle. Viimein hyppäsivät Charly ja Marykin kannelle. Oi, kuinka vaikeata oli hillitä itseäni kohtelemasta Maryä kuin kihlattia morsiantani ainakin! Mutta Charlyn varoittava katse hillitsi meitä molempia. Mary oli ratketa itkuun. "Oi, armas liljani, koska olen saava sinut julkisesti omistaa?" huokailin itsekseni.

Viimein tuli kauppaneuvoskin laivaan ja tervehti minua kuin isä poikaansa: "Miten voit poikani? Oletko nyt tyytyväinen ja onnellinen?" Minä vastasin myöntäen.

Kapteeni kutsui kiireesti minua luoksensa ja antoi määräykset lähtöämme varten. Hän käski mahdollisimman pian nostattaa ankkuri, irroittaa purjeet, pingoittaa niitä tarpeellinen määrä, sillä luotsi oli jo paikalleen asettunut.

Nyt alkoi vilkas liike laivassa. Minä komensin kaikki miehet esiin ja annoin kullekin määräyksensä. Alaperämies hoiti tehtäviä keulassa, minä peräpuolella. Puolen tunnin kuluessa oli ankkuri nostettu, tarpeellinen määrä purjeita auki ja — kauppaneuvos Maryn ja Charlyn kanssa höyrypurressaan.

Jäähyväisiä lausuessansa oli Mary heittäytyä syliini; mutta Charly ennätti kauppaneuvoksen huomaamatta estää sen. "Älkää, Herran tähden, antako asianne joutua hukkaan! Malttia, Tony!" kuiskasi hän korvaani.

Alaperämies ja muutamat lähelläseisovat merimiehet huomasivat kyllä meidän kolmen käytöksen, mutta onneksi ei Maryn isä.

Höyrypurteen päästyänsä näkyi Mary malttinsa kuitenkin menettäneen, sillä hän peitti kasvonsa nenäliinallansa ja näkyi itkevän sangen katkerasti.

Nyt käännyimme erään niemekkeen ympäri, ja höyrypursi aarteeni kera oli näkymättömissä. En

voinut itsekään enään tunteitani hillitä, jonka tähden riensin suojaani ja annoin niille täyden vapauden.

Taasen kannelle tultuani olimme ja kaukana Glasgowista. Hieman siinsivät vaan sen valkeat rakennukset ja korkeat tornit siellä täällä. Olin ajatuksiini vaipuneena hetken aikaa surumielin katsellut katoavaa onnelaani, kun äkkiä tunsin käden laskeuvan hartioilleni ja kuulin nimeäni mainittavan.

Minä pyörähdin ympäri ja näin laivan kapteenin.

"Kaikki hyvin, herra," lausuin; "mitä suvaitsette käskeä? Nyt olen valmis toimeeni, kun olen lumouspiirin ulkopuolella."

"Hyvä on," vastasi hän. "Kyllä niissä toimeen tullaan. Mutta minä huomasin sinun ja Mary neidin olevan tavallista hellemmät ystävykset. Huhuissa näkyy siis perää olevan. Onnittelen! Eipä siis ihme, että sain noin nuoren perämiehen," jatkoi hän, viekas hymy huulillaan. "Mutta tulehan nyt tänne," lisäsi hän, huomattuaan minun aikovan jotain puolustukseksi lausua. "Saat lähemmin tutustua naisväkeemme. Ei ollut aikomukseni heitä mukaan ottaa, mutta en voinut heidän yhdistettyjä rukouksiaan vastustella, ja koska ei kauppaneuvos vastustanut, niin annoin tulla; sittenpä tietävät, miltä merillä kulkeminen tuntuu."

Menimme kapteenin suojukseen, jossa tapasimme heidät hedelmiä syömässä ja muuten kovin hilpeällä tuulella.

Kapteenin rouva, jota hän itse Mollyksi nimitti, oli noin 36 ikävuoden vaiheella, vielä sangen viehättävän ja ikäänsä nähden nuoren näköinen, keskinkertainen pituudeltaan, solakkavartaloineen ja mustasilmäisineen; paksut mustat hiuksensa oli hän sykyräksi päälaelleen koonnut. Hänen kasvonsa näyttivät lempeiltä ja aina hymyilevältä. Niin perin onnelliselta hän näytti, ettei olisi luullut hänen koskaan murheenpäiviä nähneenkään. Vanhin tytär, Lisi Megy, oli 17 vuotias, iloinen kuin itse iloisuus ja ihan äitinsä kuva, ainoastaan nuorennetussa muodossa.

Nuorempi tytär oli 16 vuotias Nelly. Hän oli taasen perinyt isänsä kasvopiirteet, vieläpä luonnettakin siihen määrään, että hän oli paljoa vakavampi kuin vanhempi sisarensa, ja usein hän paheksuikin Liisi Megyn välin liiallista iloisuutta.

Vielä mainittakoon, että kapteeni Dawyson itse oli 40 vuoden ikäinen, mies parhaassa iässään, kolmea kyynärää pitkä ja leveähartiainen. Säännölliset kasvojensa piirteet todistivat päättäväisyyttä ja rohkeutta, ja suuri ruskea täysiparta teki hänen kasvonsa vielä juhlallisemmiksi.

Minä pääsin muutamassa päivässä heidän erinomaiseen suosioonsa ja ystävyyteensä. Tietysti vaativat he minua tarkkaan kertomaan alusta aikain olostani kauppaneuvoksen perheessä. Siitä heille kerroinkin, paitsi meidän kihlauksestamme Maryn kanssa, jonka huolellisesti salasin.

Minä saavutin hyvin pian miehistönikin suosion ja kunnioituksen, vaikka olinkin niin nuori, ainoastaan 19 vuotias. Alaperämies Stephensin kanssa olimme erittäin hyvässä sovussa, enkä koskaan huomannut hänen puoleltaan mitään kateutta eli suvaitsemattomuutta; päinvastoin oli hän aina valmis kenenkään huomaamatta antamaan neuvoja minulle, missä niitä tarvitsin. Jäljestäpäin sainkin tietää, että sana "laivanomistajan vävy," joten he minua keskuudessaan olivat nimittäneet, oli luonnollisesti paljon vaikuttanut tuota yleistä suosiota ja kunnioitusta, jota jokaiselta sain osakseni.

Niin kului päivä päivältä, viikko viikolta mitään erityistä tapahtumatta, jota kannattaisi mainita. Hyvä hankapurje kiidatti meitä milloin 8, milloin 10, välistä, 12:kin solmunväliä tunnissa. Ilmat olivat kauniit ja tasaiset. Kaikki näytti erittäin suotuisalta meille, ja kaikki olimme, sekä päällystö että miehistö, rattoisalla tuulella. Merimiesten iloiset, elonvoimaa uhkuvat laulut ilahuttivat naisiakin erinomaisesti.

Eräänä iltana, oltuamme jo 6 viikkoa merellä, istuin kajutan katolla sohvalla. Maryä ikävöidessäni otin povestani kultamedaljongin, jonka häneltä olin saanut, nähdessäni hänet ensikerran onnettomuuden tapauksen jälkeen.

Katselin siitä hänen suloisia, viattomia lapsenkasvojaan, muistellen liikuttetuna niitä suloisia hetkiä, joita olin hänen seurassaan viettänyt.

Olin juuri ottanut pienen hiushapsen, joka oli Maryn kiharoista leikattu, kun kuulin kimeän äänen takanani lausuvan: "Ah, nyt tiedän sydämenne salaisuuden: te olette laivanomistajan Maryn kanssa kihloissa. Tuossapa on kihlasormuskin, koska siinä ovat hänen nimimerkkinsä: M. S."

Se oli Lisi Megy. Hän oli huomannut sormuksen, jonka olin medaljonkiin pienellä renkaalla liittänyt, ja tuo terävisilmäinen neito oli vielä huomannut nimimerkitkin. Ei käynyt enää kieltäminen asiata. Pyysin siis häntä istumaan ja sanoin, että jos hän lupaisi pitää salaisuuteni yksin, niin sen hänelle ilmoittaisin, koska hän jo osaksi oli tullut sen perille. Hän kävi totisemmaksi kuin koskaan ennen olin

hätä nähnyt ja lupasi, vaikka väitti siitä jo ennenkin kuulleen paljon kulkupuheita, vaikka ei niitä uskoneensa. Minä kerroin hänelle koko asian alusta loppuun asti. Lopetettuani luulin huomanneeni, miten hän siitä tuli liikutetuksi, niin että näytti siltä, kuin kyöneleet olisivat hänen silmiinsä kiertyneet.

Samassa tuli kapteeni Dawyson kannelle laivan peräaukosta. Minä hämmästyin nähdessäni hänet hikisenä ja vaatteensa sahanpurun pölyttäminä. Hänellä näytti olevan työkaluja nuttunsa alla. Mutta nähdessään minut, säpsähti hän ja meni joutuin suojukseensa.

Minä kävelin peräkannella edestakaisin miettien, mitä tämä kapteenin käytös mahtoi merkitä.

Samassa kuulin hiljaa nimeäni mainittavan. Katsoin taakseni ja huomasin sen olevan ruorimiehen.

"Mitä tahdot, Dick?" kysäsin häneltä.

"Hyvä herra!" vastasi hän, "minä uskon varmaan, että laivamme on tuomittu perikadon omaksi. Ettekö ole kuulleet, kuinka täällä peräpuolella kummittelee. Ei kukaan enään uskalla tulla ruoriin puolen yön aikana, sillä täältä kajutan alta kuuluu niin kummallista suhinää ja kolinaa, juuri kuin siellä sahattaisiin, porattaisiin ja hakattaisiin pohjaa puhki, ja nyt sitä kuuluu jo päivälläkin, sillä äsken kuulin sen selvään. Minä olen vanha mies, herra, ja olen tottunut ottamaan vaaria tuommoisista merkeistä. Ne eivät merkitse hyvää, olkaa varma siitä, herra. Vielä on minulla toinenkin merkki, eikä se kumminkaan petä. Kahdesti ennen olen saman näyn nähnyt, ja molemmilla kerroilla on se ollut haaksirikoksi. Niillä kerroilla jäin kuitenkin henkiin, mutta nyt kuolen, sillä hän kutsui minua luoksensa."

"Kuka kutsui?" kysäsin häneltä kummeksuen.

"Kuollut morsiameni, ettekö ymmärrä, herra! Jos suvaitsette, niin kerron koko asian."

"Kerro!" vastasin.

"Hyvä on, herra," alkoi hän. "Olin 18 vuotias, joutuessani kihloihin erään kauniin amerikalaisen neitosen kanssa. Onneni oli lyhyt. Kihlaukseni jälkeen menin lyhyelle merimatkalle, ja sieltä häitä varten palatessani makasi morsiameni kuolleen paareilla. Hän oli kuollut verensylykseen, joka muutamassa tunnissa hänet lopetti. Olin tulla hulluksi murheesta, ja etten milloinkaan toista naista rakastaisi enkä menisi naimisiin. Olen tähän asti sanani pitänyt; nyt olen 55 vuoden vanha enkä enään kumminkaan syö sanaani. Kahdesti olen hänen nähnyt tulevan luokseni. Ensikerran se tapahtui New Foundlandin luona, jossa jouduimme haaksirikkoon Cheeftain nimisellä parkkilaivalla. 5 miestä siinä hukkuu, 15 pelastui. Toisen kerran, 10 vuotta jälkeenpäin, ilmaantui hän Pohjanmerellä. Siitä haaksirikosta pelastuimme kaikki. Nyt taas 10 vuoden kuluttua hän näyttäytyi. Hän puhutteli minua, jota hän ei ennen ole tehnyt, ja hänellä oli myrttiseppelä päässään. Hänen silmänsä loistivat kuin kaksi kirkasta tähteä, ja vettä valui tulvanaan hänen pitkistä keltaisista hiuksistaan ja valkeasta morsiusameestaan. Minä näin hänen siinä aalloissa makaavan, ja minusta tuntui, kuin olisin ollut siinä hänen vieressään, ja pukuni vettä valunut. Siitä hän katosi, viitattuaan minulle kolme kertaa, ja selvästi kuulin hänen äänensä: 'Dick, ole valmis; pian tulen sinua noutamaan!' Tämä tapahtui viime yönä, ja minä olin vallan hereilläni. Minä tiedän siis, että lokikirjani [kirja, johon merkitään laivan suunta ja nopeus kuljettaessa] on loppuun saakka kirjoitettu, ja nyt se on vietävä tuonne ylös ylimmäiselle Kapteenille. Kyllä tiedän, että siihen on merkittynä monta, monta väärää matkasuuntaa ja väärää mittausta; mutta Kapteenin ikuiseen armoon uskaltuen toivon kuitenkin voivani ohjata tämän vanhan vuotavan laivahylkyn oikeaan satamaan, ja sehän onkin pääasia. — Nyt tulee nuori Wily minua levolle laskemaan. Hyvää yötä, herra! Kyllä tästä pian toista kuuluu! Jumala meitä armahtakoon!" jupisi hän mennessään.

Vanhan Dickin ennustus oli vaikuttanut minuun hyvin masentavasti. Hänen kertomuksensa kajutanalaisesta kummittelusta vahvisti minua siinä uskossa, että kapteenilla oli mielessä jonkunmoisia luvattomia tuumia. Olisin mennyt katsomaan sinne, oliko siellä mitään epäiltävää, mutta hänellä oli aina itsellään avain, eikä muilla ollut sinne mitään asiaa.

Miesten mielet rupesivat käymään synkiksi ja alakuloisiksi. Oli kuin joku onnettomuus olisi väijynyt heitä; sillä varmaan oli Dickin ennustus heihin vaikuttanut. Kapteenikin oli käynyt harvapuheiseksi ja vältti minua sekä alaperämiestä, niin paljon kuin voi.

Eräänä päivänä, kun olimme jo olleet matkalla 60 vuorokautta ja juuri edellisenä päivänä kiertäneet Cap Hornin ja laskimme luodetta kohden, näin laivan keulapuoleen kävellessäni taasen vanhan Dickin. Hän oli niin muuttunut, ettei häntä enään olisi luullut samaksi mieheksi kuin 2 kuukautta takaperin hänen laivaan tullessaan. Hänen partansa ja hiuksensa olivat muuttuneet lumivalkeiksi, eikä hän enään juuri mitään syönytään. Työnsä hän kuitenkin teki kunnollisesti. Puhuvan ei hänen myöskään enään juuri milloinkaan kuultu, ja jos hän jotakin puhui, oli se niin kummallista, epäselvää ääntä, ettei sitä kukaan ymmärtänyt. Minut kohdattuaan hän kiireesti sanoi: "Herra, joko on lokikirjanne selvä? Aika lähenee, laivamme päivät ovat luetut." Sen sanottuaan poistui hän vastausta odottamatta, mutisten

jotain käsittämätöntä.

Jumala varjelkoon meitä tuon vanhan merikarhun ennustuksista, etteivät olisi tosia, arvelin itsekseni, ja mieleni kävi levottomaksi.

Olin juuri, näitä miettien lähtemäisilläni laivan peräpuoleen, kun eräs merimiehistä, Mathew Wilson, suomalainen, Porista kotoisin, vaikka hänen nimensä näin oli laivan kirjoihin merkitty, pysähdytti minut lausuen:

"Herra, suokaa puhutellani teitä! Tahtoisin tietää, mitä meillä on lastina ruumassa?"

"Miksi sitä kysyt? Kirjat näyttävät siellä olevan kivihiiliä, rautaa, tulenkestäviä tiiliä ja sekatarvareita kaikenlaisia."

"Herra," vastasi hän; "tämä on perikatoon tuomittu alus. Ainakin osa lastiamme, nuo suuret laatikot tuolla ruumassa, ovat pelkkiä kiviä ja hiekkaa. Tiedättekö, kenen on lasti paraastapästä ja kuinka korkeasta on laiva ja tavarat vakuutetut?" kysyi hän taas.

"Sinun kysymyksesi kummastuttaa minua, samoin kuin ilmoituksesi," vastasin. "Ottakaamme huomenna asiasta selko."

Seuraavana yönä puolenyön aikaan herätti alaperämies kiireesti minut. "Tule, Jumalan nimessä, kannelle; nyt on niin kauhea myrsky, että en milloinkaan ennen ole semmoista nähnyt," huusi hän.

Sitä ei tarvinnutkaan enempää vakuutella, sillä laiva heilui niin, että menimme suojuksessa seinästä seinään, ennenkuin ulos ennätimme.

Me kiirehdimme kannelle. Huh, miten oli kauhea ilma! Niin pimeä, ett'ei nähnyt kättä silmäinsä edessä; meri vaahtosi ja kohisi kuin koski. Myrsky vinkui mastoissa, raakapuissa ja köysissä, niin että luulin laivan viimeisen hetken jo tulleeaksi. Kapteeni seisoj komentosillalla, antaen uuden määräyksen toisensa jälkeen.

Minä hyppäsin kapteenin viereen. "Mikä, Jumalan nimessä, meitä nyt auttaa?" huusin hänen korvaansa.

"Sinäkö se olet, Tony?" vastasi hän. "Auta minua käskyjen antamisessa; minä olen jo huutanut ääneni vallan käheäksi."

Minä ryhdyin toimeen ja komensin, niin kovalla äänellä kuin voin, miehet käärimään pois purjeita sekä käymään muihin tarpeellisiin tehtäviin käsiksi.

"Ohoi, ohoi!" kuuluivat miesten tahtilaulut myrskyn vinkuessa. Toiset kapusivat kuin kissat ylös purjeita kiinnittämään. Sillä aikaa, kun toiset olivat yläällä, panimme me kuntoon taakipurjeet voidaksemme alusta pitää tuulessa. Laiva vääntelihe vihaisissa kuohulaineissa kuin haavoitettu käärme. Välin kohosi se melkein pystysuoraan ylös laineen syrjää myöden, niin että olisi luullut kölin ylöspäin kääntyvän. Toisinaan laskeusi se yhtä tulisella vauhdilla laineen harjalta alaspäin, siksi kunnes sieltä toinen sen ylöspäin kääntymään pakotti. Mastot rutisivat, jokainen liitos ja jatkos natisi ja liikkui, niin että koko laiva näytti kappaleiksi irtautuvan. Milloin oli laivamme ylhäällä ikään kuin ilmassa, niin että vesi kohisi alhaalla kuin kaivossa, milloin se taasen hautautui kuohuun ja kaikkialle roiskuvaan vaahtoiseen aaltoon, niin että täytyi kaikin voimin pitää kiinni jostakin tukevasta esineestä, ettei joutunut suoraapäätä hyökylaineiden saaliiksi. Kaikki tavarat, mitkä eivät olleet kovin lujasti laivan kanteen kiinnitetyt, ne tässä kauheassa mellakassa aallot mereen lakasivat ja rikki mursivat. Vielä kohoili aluksemme kuitenkin oivallisesti laineille ja kesti myrskyn valtaa vastaan, sillä se oli hyvin rakennettu ja vasta kolmen vuoden vanha.

Vihdoin rupesi päivä tätä kamalata yötämme valaisemaan. Samassa myös rupesi myrsky vähän asettumaan. Kapteenin käskystä huudettiin koko miehistö peräkannelle. Merimiehet tulivat. "Joko kaikki ovat täällä?" huusin. "Kaikki elossa olevat," kuului vastaus. Kolme puuttui. Etsittiin tarkoin, mutta heitä ei löytynyt. Vanha Dick oli poissa. Hän oli mennyt nuoruuden morsiamensa luokse. Ei kukaan ollut huomannut, milloin hän oli kadonnut. Varmaankin hyökylaineet laivan yli mennessä vanhuksen mukanaan veivät. Kokkipoika ja nuorin meri-oppiaista olivat joutuneet myös ensimmäisiksi meren uhreiksi. Eikä niin ihmeellistä ollutkaan, ettei kukaan heidän katoamistaan ollut huomannut, sillä yö oli niin pimeä ja kullakin täysi tehtävä itsensä puolesta tässä kauheassa myrskyssä.

Vähitellen ruvettiin purjeita lisäämään, miehille annettiin lämmityksiä ja virvokkeita, toinen puoli vartijoita pääsi levolle, aamiaiselle j.n.e.

Naisseuralaisiamme emme olleet koko yönä joutuneet katsomaan. Sitä paitsi oli se muutenkin mahdotonta, sillä jos olisimme kajutan oven milloin tahansa avanneet, olisi siitä saattanut hyökyaalto

sisään loiskahtaa ja täyttää koko kajutan vedellä. Vihdoinkin sinne päästyämme oli siellä surkea näky edessämme. Naiset olivat kyyristyneinä yhdessä nurkassa, kuolon kalpeina meritaudin kauheita tuskia kärsittyään. He olivat luulleet viimeiset hetkensä tulleen. Kannelta kuuluneet huudot ja myrskyn kauheus olivat heille tuntuneet vielä kauhistavammilta kuin meille, jotka vaaraa avoimin silmin katselimme. Herättyään olivat he hädissään huutaneet apua, mutta viimein huomanneet sen turhaksi, samoin kuin ulospyrkimisenkin, koska ovet olivat ulkoapäin suljetut. He olivat joka kerta, kuullessaan hyökylaineen laivan yli kohisevan, kauhistuneina odottaneet kajutan tulevan vettä täyteen taikka sen ohukaisten seinäin murtuvan, ja itse joutuvansa kuohuviin laineisiin. Mutta, merkillistä kyllä, olivat he kestäneet koko tuon hirmuisen yön kauheat hetket harvinaisen lujamielisinä ja urhoollisina.

Meidän astuessamme kajuttaan päästivät he riemuhuudon ja syöksyivät meitä vastaan sanomattoman onnellisina, ilosta ja liikutuksesta itkuun ratketen, nähdessään meidän vielä elossa ja terveinä olevan. Olinpa minäkin hetkeksi unhottaa Maryni suloisen kuvan, nähdessäni kapteenin tytärten avuttoman ja samassa liikuttavan tilan. Vallankin luulin huomanneeni taas Lisi Megyn silmissä jotain outoa, joka minua hämmästytti, enkä voinut estää häntä nojaamasta päätään rintaani vastaan, kun hän näytti nääntymyksestä ja mielenliikutuksesta olevan kaatumaisillaan.

Luulimme vaaran olevan jo ohitse ja toivoimme enemmittä vastuksitta pääsevämme matkamme perille. Puolenpäivän aikoina oli taivas jo selvinnyt niin paljon, että kapteeni ja minä voimme tarkastaa taivaanrantaa ja ottaa puolipäivä-tarkastukset, josta huomasimme olevamme noin 100 englannin peninkulmaa Juan Fernandes saaristosta etelään päin. Yön kauhea myrsky oli siis syrjähdyttänyt meidät suunnastamme useampia kymmeniä penikulmia. Kapteenin selityksen mukaan oli meille parasta muuttaa suunta vähän paremmin luodetta kohden muka löytääksemme tyynempää vettä ja samassa voidaksemme lähettää muutamia veneitä etsimään juomavettä, joka oli loppumaisillaan, niin ettei se riittäisi perille saakka. Hän kertoi myös itselläänkin olevan joitakin tärkeitä asioita siellä toimitettavina.

Suunnan muutos meitä jo hyvin kummastutti, samoin mainitut syyt. Mutta myöhemmin illalla kajutassa käydessäni huomasin vielä jotakin, mikä enemmän lisäsi epäluulojani kapteenin rehellisyydestä. Siellä näet tapasin kaikki tavarat, mitä suinkin voi talteen panna, huolellisesti ladetuiksi kistuihin ja matkalaukkuihin; kartat, havaintokoneet, kaikki pikkutavarat, mitä ei aina käsillä tarvita, oli korjattu hylkeennahkaiseen pitkään matkakistuun.

Kummastellen kysyttyäni, mitä tämä kaikki oli merkitsevää, sain kapteenilta vastaukseksi, että hän oli viime yönä tullut huomaamaan suuremman varovaisuuden tarpeelliseksi.

Mutta hänen välttävä katseensa, hätäinen, epävarma puheensa ja samanmoiset liikkeensä saattoivat minun vielä enemmän häntä epäilemään.

Porilaisen merimiehen kysymys ja hänen ilmoituksensa lastistamme johtuivat taas mieleeni. Päätin sitä kuulustaa kapteenilta itseltä; mutta hän näkyi kaikin mokomin välttävän minua, niin paljon kuin mahdollista oli, joten en saanut häntä puhutella. Sitä paitsi antoi hän niin paljon kaikenmoisia käskyjä, että minulla oli täysi työ niiden toimittamisessa. Päätin siis sitä tarkemmin tästedes pitää häntä silmällä ja seurata kenenkään huomaamatta kaikkia hänen toimiaan.

Kapteenin käskyä seuraten annoin muun muassa katsoa, että kaikki kuusi pelastusvenettä oli kunnossa ja täysillä tarvekaluilla varustetut. Juomavesi-leilit täytettiin, kuppeihin varustettiin purjeet, ja muita kaikenmoisia varustuksia annoin kuumeentapaisella kiireellä tehdä, semmoisiakin, joita ei oltu käskettykään. Näissä kaikenmoisissa puuhissa en ollut huomannutkaan, miten taivas taasen oli muuttunut uhkaavan näköiseksi; kaikki näytti taas ennustavan kauheampaa yötä, kuin viimeinen oli lähimainkaan ollut.

Menin toisen perämiehen suojaan häntä herättämään ja ilmoitin hänelle huoleni, lausumatta kuitenkaan mitään epäluuloistani. Hän oli herättyään kovin alakuloinen ja kertoi nähneensä niin kauheita unia, että aavisti ikäviä tapauksia, lisäten kuitenkin, ettei hän ollut mies, joka unia uskoisi. Kumminkin oli hän niin kummallisen levoton ja lausui aavistavansa pianikin purjehdusretkensä päättyvän ja saavansa hänkin ylimmäiselle Kapteenille antaa lokikirjansa.

Kaikkia muitakin, kapteenia lukuun ottamatta, näkyi vaivaavan salainen kauhistus ja toivottomuus. Heidän vakaiset kasvonsakin osoittivat heidän vartoovan jotakin hirmuista kohtausta.

Minäkin menin suojukseeni, ja kapteenin esimerkkiä seuraten valmistin kaikki pikaista lähtöä varten. Kaikki kalleudet, paperini ja todistukseni, pienimmästä suurimpaan saakka, kaikki, mitä olin Maryltä ja kauppaneuvokselta saanut, rahat ja muut semmoiset pistin pieneen vedenpitävään koteloon, jonka kätkin makuukojuuni, voidakseni tarpeen tullessa siitä ottaa, jos en muutakaan pelastetuksi saisi.

Noustuani virkatoverini Stephensin kanssa kannelle, oli ilma tyyntynyt melkein rasvatyyneksi; viimeiset hyökylaineet vielä kävivät jotenkin korkeina maininkeina, mutta ei enää tuulen vaikutuksesta.

Taivas oli vetäytynyt mustaan pilveen, ja ilma tuntui raskaalta ja kammottavalta. Tuontuostakin välähti salaman leimaus kaukana taivaan rannalla, valaisten silloin koko ympäristön ja tehden näkyalan vieläkin kamalammaksi. Kapteeni käveli kajutan katolla synkän näköisenä, tuon tuostakin antaen jonkun uuden määräyksen varokeinojen valmistamisesta. Kaikki mahdolliset valmistukset olivat tehdyt, kaikkiin varotoimiin ryhdytty tulevaa myrskyä varten. Purjeet olivat kaikki saman mukaan järjestetyt, niin että niidenkin puolesta olimme myrskyn varalle valmistauneet.

Miehet olivat kaikki peräkannelle kutsutut, joten pian olisi voitu panna toimeen mahdollisesti vaadittavat käskyt. Kaksinkertainen märssyvahti oli lähetetty ylös, pumput tarkastetut ja huomautetut kaikki olevan täydessä kunnossa. Höyrykone oli täydessä höyryssä mahdollista tarvetta varten. Lyhyesti sanoen: kaikki oli parahimmassa kunnossa ja järjestyksessä, kuin mitä koskaan voi olla kunnollisimmassa laivassa, mikä merta kyntää.

Mutta rajuilma olikin jo lähestymässä. Ikään kuin kauhean suuri musta vuori läheni meitä paapuurin puolelta. Se kuului kuin kaukainen ankara kosken kohina. Samalla kuului kauhea ukkosen jylinä, ilman vinkuminen ja sihinä. Pian saavutti tuo kauhea vihuri onnettoman laivamme.

Kapteeni seiso ruorimiehen kanssa peräsimestä. Naiset olivat perämaston vieressä sitä varten valmistetun pelastusrenkaan sisällä, sillä he eivät olleet antaneet itseään toista kertaa sulkea kajuttaan. He väittivät vaaran silmillä nähden olevan monta vertaa huokeamman kärsiä kuin jos sitä ei näkisi, vaan kuulemain mukaan täytyisi sitä kuvitella, joten pienempikin sattuma voi luulottelun kautta kasvaneena synnyttää epätoivoa ja saattaa mielettömäksi.

Kapteeni oli apulaisensa kanssa hyvään aikaan saanut laivan käännetyksi vastatuuleen, juuri kun hirmumyrsky ensikerran kouristi laivaamme. Juuri kuin raivostunut jättiläishevoinen, ryntäsi laivamme pystyyn hyökkäävää hirmumyrskyä ja sen jättiläisainetta vastaan. Koko laiva natisi, täräsi ja vapisi kuin kuolonkamppauksessa oleva tiikeri raivostuneen jalopeuran kynsissä. Rautakovilla kourillaan piteli kapteeni rotevan merimiehen avulla peräsintä, ohjaten laivaa suoraan eteenpäin, päästämättä sitä luovaantumaa kummallekaan puolen. Mastot rutisivat, köydet pinnistyivät piukalle kuin viulunkielet. Myrsky vinkui niin kauheasti joka köydessä ja ylhäällä mastoissa ja märssyissä, että joka hetki vartosimme, koska mastot alas rusahtaisivat. Miehet olivat kirveet käsissä valmiina viipymättä irrottamaan kaikki katkenneet hylt erilleen. En voi sanoilla kuvata sitä kauheata pauhinaa ja myrskyä, mikä meitä ahdisti. Aalto aallon jälkeen syöksyi aluksemme ylitse keulasta perään saakka. Miehistöön täytyi turvautua kiinteihin esineihin pysyäksään kannella, sillä välistä ei laivamme kerinnyt kylliksi kiireesti aaltojen notkosta seuraavalle laineelle, vaan se syöksyi sen lävitse, niin että usein emme luulleet sen enään voivan sieltä nousta. Mutta kerta toisensa jäljellä nousi se kuin merihepo, aina pudistaen virtanaan valuvan veden itsestään. "Ei mitenkään laiva voi kestää tätä kauheata taistelua luonnon voimia vastaan," kuulin äänen vieressäni lausuvan.

Katsahdin sivulleni ja näin alaperämies Stephensin vakavan katseen. "Niin, Jumala meitä auttakoon!" vastasin minä; "ihmisten apu näyttää tässä turha olevan."

Tuskin olin sen saanut sanoneeksi, kun kauhea aalto taas sysäsi laivaamme, niin että luulimme sen nurin menevän. Kauhea tärähdys vavahdutti laivaa. Sitä seurasi keulasta päin kuuluva kova rysähdys. Luulimme ensin laivan törmänneen karille, ja kuolon kauhistuksella tartuimme kiinni kuka mihinkin voi, odottaen koska kuohuva laine syöksyisi ylitsemme. Ilma oli myös pimennyt, niin ettemme ensi hämmästyksessä huomanneet asian todellista laitaa. Mutta kun salama samassa valaisi vahtoavan meren ja laivamme, huomasimme heti, että etumasto oli rautaisen juurensa yläpuolelta katkennut ja kaatunut styyrpuurin puolelle keulaa kohden, ja uhkasi nyt joka silmänräpäyksessä syöstä laivamme perikatoon. Nuolen nopeudella riensin Stephensin kanssa sinne kirveinemme irrottamaan maston hylkyä laivasta. Käskyt olisivat turhia olleet, sillä ne eivät olisi kuuluneet myrskyn pauhussa ja vinkunassa. Eikä niitä tarvittukaan, sillä joka mies, kenellä vielä voimia oli ja hyökylaineilta perille pääsi, seurasi meitä vedessä kahlaten. Ei sanaakaan kuulunut, ainoastaan kirveitten surmaavaa kalsketta ja rasauksia, kun taas joku köysi katkesi raivosista iskuistamme. Vesi kuohui kuin koski ympärillämme; välistä seisoimme kaulaa myöten vedessä.

Jumalan kiitos! Jopa katkesi viimeinenkin pidike, ja laiva pääsi vapaaksi tuosta vaarallisesta mastohyllystä. Mutta vähintäänkin kaksi ihmishenkeä sen mukana meni, nimittäin ne miehet, jotka olivat märssykorissa vartijoina olleet. Luultavasti vielä kolme muutakin tässä tapauksessa sai hautansa meren syvyydessä.

Mutta pikemmin luimme sen heille onneksi ja Jumalan armoksi, sillä siten pelastuivat he kärsimästä niitä kauheuksia, jotka vielä olivat meidän jälkeensä jääneiden kestettävänä.

Saimme laivan pystyyn jälleen. Mutta pian huomasimme, ettei se enää voinut oikein pysyä tasapainossa, kun etumasto varustuksineen oli menetetty. Sain kapteenilta käskyn katkasta isokin masto rautaista juurta myöten pois. Myrsky yltyi myös yltymistään, jonka tähden päätimme Stephensin

kanssa, hetken mietittyämme ja nähtyämme, ettei laiva enää kauvan voinut kantaa mastojaan, ryhtyä toimiin. Muutamia miehiä nousi märssykoriin. Toiset ottivat köysiä ja muita pidikkeitä katkoaksensa. Lähes kolmekymmentä kirvestä ryhtyi hävitystyöhön. Isku seurasi iskua ja köysi köyden jäljestä katkesi, ja viimein taipui myrskyssä korkea kolmijatkoinen masto kuin luokka. Kerran se vielä oikeeni, ja sitten se kauhealla rytinällä rojahti alas viistoon laivan ylitse, musertaen kannella seisovista miehistä hengettömäksi kaksi. Muutamassa silmänräpäyksessä oli se saatu mereen syöstyksi, ja nyt näytti laiva paljoo helpommin voivan taistella riehuvaa myrskyä ja pilvenkorkkuisia laineita vastaan.

Onnettomat toverit saivat seurata mastonhylkyä. Eipä keritty edes siunausta heidän levottoman hautansa ääressä lukea.

Kauhea oli tuo hetki. Kaksi parasta, rotevinta merimiestä muserretuin, verisin päin, toisella vielä suuri ammottava haava vasemmalla puolen rinnassa, josta veri virtana pursui ja punasi vettä!

"Jumala Kaikkivaltias," huokasin itsekseni, "ota ne haltuusi! He uhrasivat henkensä velvollisuutensa täyttämässä."

Mutta tämä näin surkealla uhrauksella saatu huojennus ei meitä kauvaakaan auttanut. Myrsky kesti yhä raivoten yöt ja päivät, ja voimiamme ylenmäärin ponnistellen taistelemme sitä vastaan tuskin öitten ja päivien vaihtumista huomaten. Jo oli kolmas vuorokausi, ja aina vaan samaa kauheata ilmaa. Kolmaskin masto oli saanut sen ajan kuluessa seurata veljiänsä. Koko tämän ajan kuluessa emme olleet maistaneetkaan lämmintä ruokaa tai juomaa, sillä mahdotonta oli keittiössä sytyttää tulta ja saada sitä palamaan. Mitä parhaita kylmiä ruokia oli varastossa, niitä kapteenin käskystä jaettiin miehille, samoin grogia, mutta sitä vaan hyvin pieniä annoksia.

Neljännän vuorokauden illalla, Tammikuun 6 päivänä, ryhdyin itse tarkastamaan, oliko laiva vuotanut, sillä meri oli jo vienyt saaliikseen sen miehen, jonka varsinaisena tehtävänä tarkastaminen oli. Minun mielestäni oli laiva viimeisinä hetkinä ruvennut käymään syvemmassä kuin ennen; eikä se niin vallon suotta tehnytään, sillä tarkastukseni osoitti vettä olevan laivassamme niin kosolta, ettei sitä mitenkään ollut sinne voinut niin paljoo tavallisen vuotamisen kautta karttua, vaan oli joku suurempi vamma sen syynä.

"Oi Herra, laupias Jumala!" huudahdin kauhistuneena; "vieläkö, tämä lisäksi?" Melkein voimatonna vaivuin siihen polvilleni, käsiäni väänellen. Mutta samassa lennätti hyökylaine minut kauvaksi keulaa kohden. Siellä sattumalta sain köydestä kiinni, niin etten meren saaliiksi joutunut enkä pelastunut kärsimästä niitä tuskia ja vaivoja, mitkä meitä jäljellejääviä vielä odottivat. Jumala itse kuitenkin parhaiten tiesi kohtaloni ratkaista.

Alaperämies Stephens oli huomannut kauhistukseni. Hän riensi heti pumpuille. Seuraten esimerkkiäni mittasi hänkin, mutta ei uskonut silmiään, vaan luuli erehtyneensä. Hätäisesti mittasi hän toisen ja vielä kolmannenkin kerran, mutta tulos oli aina sama.

Hän oli kuitenkin maltillisempi minua ja komensi miehet pumppuihin, sanaakaan lausumatta ruumaan karttuneen veden paljoudesta.

Samassa minäkin, ensi hämmästyksestäni tointuneena, riensin puoleksi uiden kapteenin luo. Hän oli juuri pistäynyt kajuttaan lohduttamaan naisia, jotka märkinä ja vilusta melkein kangistuneina olivat lupluttakin antaneet saattaa itsensä sinne.

Ovea hiukan avaten kutsuin häntä teeskennellyllä levollisella äänellä ulos. Sitten ilmoitin hänelle uuden onnettomuutemme, samassa luoden häneen tutkivan katseen, mitä tämä sanoma häneen vaikuttaisi; sillä en voinut päästäni poistaa sitä ajatusta, että hän jollakin tavalla oli syypää tämän odottamattoman uuden onnettomuuden ilmestymiseen. Muistin vanhaa Dick vainajata ja kapteenin käytöstä silloin, kun näin hänen likaisena ja tomuisena, työkaluja nuttunsa alla, tulevan laivan peräaukosta. Minusta tuntui kuin olisi juuri hän ollut syyllinen noitten kahdeksan toverin kuolemaan ja kaikkeen muuhun onnettomuuteemme.

"Herra kapteeni! Laiva on ruvennut kovin vuotamaan. Ruumassa oli äskeisen tarkastuksen mukaan vettä 7 jalkaa." Minä näin hänen ensikerran kalpenevan. "Onko se mahdollista? Puhutko totta? Sitten olemme hukassa!" huusi hän käheällä äänellä. Ja epätoivoon joutuneen tavalla tarttui hän vasempaan käsivarteeni niin rajusti, että luulin sen sijaltaan irtautuvan.

"Tony!" sanoi hän. "Jos sinä jätät eloon, ja minä hukun, niin pelasta kaikin mokomin paperisalkkuni. Siellä on kaikki rahanikin; siellä on myös selityksiä, jotka voivat olla sinulle hyödyksi. Pidä huolta vaimostani ja lapsistani! Siellä on ohjeita sinulle. Ja Tony," jatkoi hän, melkein värisevällä äänellä, "jos olet käytöksessäni huomannut jotakin erinomaista, niin suo anteeksi! Salkussa on selitys."

En tiennyt mitä ajatella tahi vastata. En voinut muuta kuin puristaa hänen kättään sanoen: "Olen

kentiesi väärin käytöksenne ymmärtänyt, kapteeni Dawyson; mutta luulen, että teidän on tästä ankara tili Jumalalle tehtävänä. Mutta vaimonne ja lastenne tähden olen pitävä tietoni salaisuutena, jos elävänä tästä vielä selkenen. Mutta nyt tarvitsee Martha Broker jokaisen poikansa neron ja voimat. Mitä teemme nyt?"

"Ovatko molemmat pumpput käynnissä?" kysyi hän. "Ei, herra; toinen vaan," vastasin. "Viipymättä toinenkin käyntiin!" käski hän, ja lupasi itsekin tulla toimeen, käytyään vaan naisia vähän lohduttamassa ja valmistamassa heitä vaikeinta, ikävintä hetkeä vastaanottamaan.

Pian oli höyryllä käyvä toinenkin pumppu niin kiivaassa toimessa, kuin vaan luulimme pumppuimurien kestävän. Se syöksi vettä noin 120 kannua minuutissa laivasta.

Kun pumpput olivat tuntikauden olleet herkeämättä liikkeessä, koettelin taasen veden korkeutta. Se oli alentunut viiteen jalkaan.

"Jumalalle olkoon kiitos!" kuului joukosta ääni, johon minäkin yhdyin.

Ponnistimme voimiamme vieläkin enemmän, aina vaihettaen miehiä pumppuihin. Lepoa ei ollut tänäkään yönä toivomistakaan.

Kello kymmeneen saakka illalla olimme taukoomatta pumpunneet. Juuri kun olin taas tarkastamassa, olisiko vesi nyt vähentynyt, sai laiva ankaran sysäyksen, ja sitä seurasi semmoinen aalto, että me joka mies jouduimme veden valtaan ja olisimme kaikki mereen menneet, jos emme olisi pumppuköydestä kiinni pidelleet. Sitä seurasi toinen vielä ankarampi, niin että tuskin voimme enää köydessä kiinni riippua.

Samassa kuului Stephensin kaikuva ääni: "Tänne peräsimeen kaksi vahvinta miestä, joutuen! Ruorimies meni mereen."

Käsiumpu jäi seisomaan siksi aikaa, kun mentiin katsomaan, miten asian laita oli. Pari miestä oli päässyt peräsimen herroiksi, ennen kuin se ehti laivan peräkylkeä vastaan pirstaleiksi särkyä, sillä se oli käynyt puolelta toiselle, niin että ruoriratas oli edestakaisin pyörinyt kuin hyrrä voimakkaiden aaltojen vaikutuksesta.

Luultavasti oli käynyt niin, että varahenkselit, joilla ruorimies peräsintä parhaiten hallitsi, olivat ankarasta nykäyksestä katkenneet, ja ruoripyörä sillä tavoin valloilleen jääneenä viskannut miehen ilmaan tai kentiesi laivan reilinkiin, koska siinä näkyi jonkunlaisia verijälkiä. Siitä lienee mies sitten tunnotonna mereen horjahtanut.

Mutta mieshukka oli vielä tuntuvampi pumpunkäyttäjissä, joista meri neljä kitaansa nuolasi.

Nyt kun jo viidettä päivää oli myrsky riehunut ja taukoomattomia ponnistuksia jatkettu, alkoivat miehet julkisesti nurista. He eivät luvanneet enään ryhtyä vettä pumppuamaan, jos eivät saisi grogia ynnä muuta parasta, mitä laivassa jäljellä oli. Jopa muutamat lähenivät kajutan ovea, väkivallalla anastaaksensa väkijuomia ynnä muuta, huutaen: "Kaikki olemme kumminkin kuoleman omat. Tahdomme syödä ja juoda, niin paljon kuin voimme. Päihtyneinä ollaan rohkeammat kuolemaa silmästä silmään katsomaan ja täysinäisinä petokaloille soveliaimmat," lasketteli joku vielä raakaa pilaansa.

"Oikein puhuttu!" kuului useamman suusta yht'aikaa.

He aikoivat juuri rynnätä kajutan ovelle, johon Stephens ja minä olimme asettuneet, huomattessamme vaaran; sillä jos he raivossaan olisivat saaneet tahtonsa täytetyksi, niin olisi laivan hoitaminen ollut mahdotonta ja jokainen sielu kuoleman oma. Olimme vaaran oivaltaneet ja päättäneet viimeiseen saakka estää tätä.

Nyt seisoi molemmat siinä, ja huomattuaamme heidän ryntäysaikeensa, vedimme esiin kuusipiippuiset revolverimme, uhaten ampua ensimmäisen, joka kajutan käytävää lähestyisi. Stephens laukasi ilmaan yhden laukauksen, näyttääkseen ett'eivät aseemme lataamattomat olleet. Se toi meille apua. Ensiksi kapteeni, kuultuaan laukauksen kajuttoa, jossa hän avuttomia naisia lohdutteli, aavistaen taasen uutta onnettomuutta ryntäsi kannelle kuusipiippuinen revolveri hänelläkin kädessään, toinen vyössään. Naiset, hiukset hajallaan, ryntäsivät hänen jäljessään. Sillä aikaa kun Stephens selitti tapausta kapteenille, käytin minä miestemme hämmästystä hyväkseni, puhuen heille ystävällisesti, muistaakseni seuraavaan tapaan:

"Toverit! Veljet! Onko paha henki teidät niin valtaansa saanut, että vaaran suurimmilleen jouduttua unhotatte velvollisuutenne kirottua viinahimoanne täyttääksenne? Seuratkaa selvää järkeänne ja ajatelkaa, miten voitte juopuneina astua korkeimman Tuomarin eteen tekemään tiliä töistänne. Totta kaiketi pidätte parempana hänen eteensä astua puhtailla omallatunnoilla, kuin vielä viimeisellä

hetkellännekin niitä tahrattuanne. Toverit! Teillä on monella kotonanne rakastava vaimo, äiti, sisaria, morsian tahi lapset, jotka ikävöiden teitä odottelevat ja muistelevat. Miettikää, mitä nämä rakkaat omaisenne ajattelisivat, jos nyt teidän hurjat tuumanne tietäisivät tahi ne jäljestäpäin kuulla saisivat!"

Huomattuani säikähtyneet naiset takanani, vetäysin sivulle ja huudahdin, heihin viitaten: "Miehet, katsokaa tänne; tässä näette elävät kuvat siitä, miten he teitä katsoisivat!"

Hetken äänettömyys seurasi puhettani. Minä näin, että olin puheellani tarkoitukseni saavuttanut, ja estin sentähden kiivastuneen kapteenin kentiesi raivoisan sanatulvan; sillä kun hän huomasi puheeni vaikutuksen, pysyi hän äänetönnä.

Useiden silmissä loistivat kyöneleet, jopa niitä vuoti muutamien ahavoittuneille poskipäillekin.

"Perämies Tony puhuu kuin mies!" kuului vihdoinkin joukosta karkea ääni. "Me pyydämme kapteenilta ja naisilta anteeksi sopimatonta, hurjaa käytöstämme ja kiitämme molempia perämiehiä itsemme ja perheitemme puolesta. Eläköön Tony perämies, eläköön!" jatkoi sama karkea ääni. "Ja nyt, miehet, rientäkäämme kiireesti pumpulle!"

Höyrykoneen avulla käyvä pumppu oli ollut täydessä toimessa koko ajan, eikä sen käyttäjä mr. Kane siis ollut kapinassa osallisena.

Uudestaan työhön ryhtyessämme osoitti mittanuora taas ruumassa olevan 8 jalkaa vettä, joka huomio ei suinkaan mieliämme eikä väsyneitä voimiamme virkistytännyt. Aloimme kuitenkin taistelun yhä lisääntyvää vedenvuotoa vastaan, toivoen, että myrsky tyyntyisi ja silloin kentiesi voisimme tutkia, mikä näin äkkinäisen vuotamisen oli vaikuttanut ja sitten mahdollisesti tukkia vuotoreiän. Nyt näyttivätkin oivalliset merimiehemme, mihin kelpasivat. Kilvan höyrypumpun kanssa vesi tulvasi ulos pumpun nielusta.

Mutta nyt huomasimme kuitenkin, ettei vesi ruumassa enää sanottavasti vähentynyt.

Sillä aikaa, kun toinen puoli miehistöä oli pumppuamassa, annettiin toisille ruoka-tavaroita taskuihin, että saivat työtä tehdessään lievittää nälkänsä ja virkistää edes vähäsen uupuneita voimiaan. Samoin annettiin joka miehelle grogia, mutta tietysti hyvin tarkasti silmällä pitäen, ettei kukaan saanut enempää kuin kesti sitä nauttia; sen verran vaan, että voimat virkeinä pysyivät.

Huomattuamme, ettemme enää mitenkään voisi laivassa pelastua, latasimme tavan vuoksi molemmat kanuunamme ja ammuimme hätälaukauksia toisen toisensa jälkeen ja laskemme ilmaan parikymmentä hätärakettia. Kaikki se kuitenkin oli turhaa vaivaa, jonka kyllä tiesimme ennakoltakin; sillä mahdotonta olisi ollut kenenkään niitä nähdä tai kuullakaan, ja jos jossakin laivassa olisi huomattukin hätämme, niin tuskin olisi apua heidän puoleltaan ollut toivomista; sillä tämmöisessä myrskyssä oli arvatenkin jokaisella omasta puolestaan kyllin tekemistä.

Sillä aikaa, kun minä olin hätämerkkejä antamassa ja pumppuamista johtamassa, oli kapteeni Dawyson käskenyt toisen perämiehen yrittää pelastusveneitä laskea vesille; sillä laiva alkoi yhä raskaammin ja hitaammin liikkua, niin että selvästi näimme, mikä kentiesi jo muutaman tunnin kuluessa seuraukseksi tulisi. Stephens luuli sen keinon mahdottomaksi; sillä jos olisi voitukin saada veneet ulos, niin tuskin ne kauvankaan olisivat semmoisissa aalloissa pystyssä pysyneet. Mutta kun ei muuta keinoa pelastumiseksemme enää ollut, niin täytyi sitä kuitenkin koetella.

Ryhdyttiin siis tuohon viimeiseen pelastuskokeeseen epätoivon vimalla. Vene irroitettiin, kaikki pantiin kuntoon, ja henkensä kaupalla yksi rohkeimmista miehistä laskeusi siihen, pidelläkseen sitä ulkona laivansivusta, sen vesille ennätettyä, ja samassa ollakseen valmis ohjaamaan sitä ulommaksi laivasta, ettei se aaltoja piestessään vetäisi sitä alleen.

Tämä ei suinkaan ollut mikään helppo tehtävä semmoisessa vinkuvassa myrskyssä, kauheassa meren hulminassa, sillä niin pian kuin vene vesille joutuisi, voisi se samassa tulla vettä täyteen.

Niin kävikin. Ennen kuin mies oli kerinnyt keulasta irroittaa laskuplokin, oli laine syössyt sen ensin vettä täyteen, siteen säpäleiksi laivan sivua vastaan ja viimein muutamassa silmänräpäyksessä lennättänyt loput rauskat kalustoineen kuohuvain laineitten joukkoon näkymättömiin. Mies parka töin tuskin kerkisi pelastaa itsensä tarttuen heiluvaan laskuköyteen, jota myöten hän ketterästi kuin orava kiipesi ylös laivaan.

Koe oli siis tehty. Mutta seuraukset eivät suinkaan olleet lohduttavaa laatua. Olimmeko siis tuomitut pian uppoavan aluksemme kera samaan pohjattomaan syvyyteen vaipumaan? Tuntui todellakin kauhealta parhaassa nuoruuden iässä joutua kuohuvien laineiden kautta kolkkoon tuonelaan.

Mutta nyt olivat hetket kalliit. Ei ollut aikaa muihin ajatuksiin. Kapteeni antoi käskyn kiireesti kokea

toista venettä vesille saada, lausuen silmäkulmiaan rypistäen: "Jos meni yksi vene, onpa vielä viisi jäljellä; uusi koetus siis!"

Toista käskyä ei varrottu. Äsken saadun surkean kokemuksen mukaan ryhdyttiin vielä varmempiin varotoimiin. Nyt meni kaksi miestä tällä kertaa, sama Jony Jollybel, joka edellisessäkin veneessä oli ollut, ja norjalainen Thorvald Thorsen.

Nyt näytti käyvän paremmin. Vene kosketti kuohuvan laineen harjua; laskuplokit irtautuivat kuin itsellään, ja taitava Thorsen tarttui peräsimen tankoon, ohjaten varovaisesti venettä aaltojen mukaan ulommaksi laivan sivusta. Jollybel iski rajusti kuin kotka aironsa aaltoihin ja piti voimallisilla vedoillaan sitä liikkeellä laivan mukana.

Nyt lähenei se kuin joutsen laivan kylkeä. Riemuhuutoja laskien lennätti kolme jälellä olevaa merioppilasta itsensä pelastus-innossaan kenenkään aavistamatta laivasta kohti venettä, joka vielä leijaili parin sylen päässä siitä. Kaksi heistä kohtasi veneen, kolmas putosi lähellä sen laitaa mereen.

Häiriö, joka tästä veneessä syntyi, kun toverit kokivat veneeseen pyrkivää reipasta Sam Kilygania pelastaa, toi mukanaan kauhean, sydäntä särkevän onnettomuuden, joka melkein vei meiltä viimeisenkin toivon kipinän.

Vene jäi silmänräpäykseksi omiin valtoihinsa, jolla aikaa se jo ennätti syöksyä hirmuisen hyökylaineen kukkuralta sivuttaisin toisen aallon pohjaan ja sieltä yhtä lyhyessä ajassa ylös ja alas survovan laivamme kylkeä vastaan säpäleiksi, samoin kuin ensimmäinenkin veneemme. Nuo kaksi oivallisinta, uskaliainta miestämmme katosivat samalla sinne, mistä ei ikänä saalista hellitettä. Toisella heistä, Thorsenillä, oli kotonansa nuori vaimo, joka jäi kelpo miestään suremaan. Jony Jollybel oli kihlannut itselleen morsiamen kahta päivää ennen Glasgowista lähtöämme.

Näytti siltä, kuin kapteini Dawysonin rohkeus olisi kasvanut, kuta kovemmiksi vastukset nousivat; näytti kuin olisi hänen intonsa ja voimansa saaneet uutta virkeyttä, kuta mahdottomammiksi pelastuksen toiveet kävivät. Hänen muotonsa ja liikkeensä näyttivät saaneen takaisin entisen eloisuutensa. Ihmetellen silmäilin nyt tuota kookasta, rohkeata miestä. Näytti siltä, kuin olisi hän ollut pikemmin jossakin iloisessa seurassa tahi lähdössä rattoisalle huviretkelle, kuin kuolemaa vastaan taistelemassa. Hänen rohkeutensa näytti tarttuvan muihinkin, ja uusin voimin ja elpynein toivein ryhdyttiin koettamaan kolmatta venettä vesille. Mutta onni ei tällä kerralla ollut parempi kuin edellisilläkään; se vaan oli eroituksena, ettei ihmishenkiä hukkaan mennyt.

Pahin seuraus oli se, että toivomme ja kestäväisyytemme, melkeinpä jo voimammekin olivat loppuneet ylenmääräisissä ponnistuksissa.

Pumppumiehet olivat lakanneet työstään; höyrypumppu ainoastaan vielä liikkui. Karttuneen veden paljoutta emme enää koettaneetkaan tarkastaa.

Muutammat kiirehtivät hätääntyneinä isoon märssykoriin, joka oli korkein paikka, mikä vielä jäljellä oli. Muutammat seisoivat, käsivarret rinnalla ristiin puristettuina, tuijottaen toivottomina eteensä ja mieli mustana odotellen, koska laiva uppoisi. Näkipä myöskin jonkun polvilleen laskeutuneena jossakin nurkassa laineita piillen notkistavan polvensa ja huutavan avuksensa häntä, jolta kaikki apu tulee. Naiset olivat jälleen tulleet kajutan katolle, jossa he kauheassa epätoivon tuskassa itkivät ja huusivat käsiänsä väännellen. Kapteeni näkyi heitä hellästi syleilevän, koettaen vieläkin heidän rohkeuttansa vahvistaa, vakuutellen, ettei kaikki toivo muka vielä ollut mennyttä.

Toivottomuus ja toimetttömyys näkyi vallanneen koko väestön. Jokainen luuli tehneensä, minkä oli voinut, jo nyt kaikki näyttivät, kukin tavallaan, vaan odottavan viimeistä silmänräpäystä.

Laiva vaipuikin yhä syvemmälle. Sitä ei ollut enää enempää kuin pari kyynärää vedenpinnan yläpuolella. Selvästi kuului, miten vesi loiskui ruumassa. Se saattoi joko hajota tai vajota, millä hetkellä tahansa.

Stephens näkyi puhuttelevan kapteenia ja naisia. Huomasin heidän tuumivan jotakin naisia koskevaa. Kapteeni lähestyi vaimoansa, puhui hänelle jotakin. Sen jäljestä Stephens tarttui nuorimman tyttären Nellyn käteen ja suuteli sitä. Ja mitä ihmettä todellakin näin! Hän otti taskustansa sormuksen ja pani sen hänen sormeensa. Tuskin voin uskoa silmiäni. Totisesti, nuo ihmiset on hulluja, ajattelin itsekseni. Kihlaus raivoavassa myrskyssä, kuolemaa odotellessa kuohuvan haudan partaalla, laivan juuri uppoamisillaan ollessa! Mutta sitä se kuitenkin oli, sillä kapteeni puolisonsa kanssa näkyi vielä "siunaavan" noita kahta onnellista onnettomuuden keskellä. Mutta kentiesi se olikin kahden rakastavan julkinen liitto yhdessä kuollakseen. Mutta yht'äkkiä kiintyi katseeni ainoaan vielä kunnossa olevaan luuppiin, joka meillä vielä eheänä jäljellä oli, sillä toinen oli maston murtuessa kelpaamattomaksi ruhjoutunut.

"Olemmeko hulluja", huudahdin, "kun antaamme toivottomuuteen ennen kuin kaikki keinot ovat käytetyt! Seuraa esimerkkiäni!" huusin lähellä seisovalle merimiehelle. Samassa otin luuppia kannattavasta käyräkangesta plokkin, sain irtaimen lenkin, jolla ripustin sen hartioilleni, sidoin pitkän köyden vasempaan käsivarteeni, kehoittaen häntä tekemään samoin, ja riensin ylös rikiä ja sieltä ison raa'an päähän, jonka ympärille monen vaikeuden jälkeen sain lenkin ja plokikoukun siihen koukatuksi. Tässä juuri olin menettämäsilläni tasapainoni ja pudota mereen; mutta köysi, jonka olin varokseni kiinnittänyt käsivarteni ympäri, oli jollakin tavoin sekaantunut raa'an ympäri, niin että sen avulla sain uudestaan kiinni ja laskeusin plokiköyttä myöten laivan kannelle. Toiset seisoivat siinä ja katselivat ihmetellen, mitä aioin tehdä.

Kannelle ennätettyäni näytti mainitsemani mies huomaavan tarkoitukseni. Hän katsahti minuun halveksivaisesti, kun olin varokseni köyden käsivarteeni sitonut, ja jupisi: "Minä en ole pelkuri, niin kuin Ruchin Finn; köyttä en tarvitse tuollaiseen työhön."

Hän nousi mesaaniraa'alle, teki tehtävänsä kuin kunnan mies ainakin ja paljoo helpommin, kuin minä. Mutta, Herra armahtakoon, miten kävikään! Yht'äkkiä syöksyi hän päätään myöten kuohuvaan syvyyteen. Kerran hän nousi laineelle; kyllä heiteltiin hänelle köysiä, ja juuri oli hän ulottumaisillaan pelastuspojiin kiini, jonka joku oli hänelle viskannut, mutta samassa tuli kauhea ristilaine, joka kiidatti hänet näkymättömiin. Vielä nousi hän tuolla korkean laineen harjulla; mutta sitten ei häntä enää nähty. Ylpeys ja käskyn halveksiminen olivat hänelle kuoleman tuottaneet.

Nyt oli ainoastaan 21 miestä ja 3 naista jälellä laivan väestöstä, jota oli, naisetkin lukuun otettuina, ollut 45 henkeä.

Kun näin plokien molemmilla raa'oilla olevan kiinni, en tietysti joutanut monta silmänräpäystä hukkunutta suremaan. Se oli jo tullut niin jokapäiväiseksi tapaukseksi, ettei se tässä mielen ja ruumiin ylenmääräisessä jännityksessä enää oudolta tuntunut; olimme vaan kuin sotamiehet, jotka joka puoleltansa näkevät tovereitansa kaatuvan, sitä tarkemmin miettimään joutumatta. Tuntui, kuin olisi joku sisällinen ääni minua kehoittanut yritystäni jatkamaan, siihen luottaen, ettemme kaikki vielä olleet perikatoon tuomitut. Melkein käskemättä keräytyivät jäljellä olevat miehet ympärilleni, ja nyt ryhdyttiin kiihkeästi työhön, vielä kerran koettaaksemme viimeistä pelastusvenettä vesille.

Alussa näytti siltä, kuin voimat eivät enää olisi riittäneet, sillä tämä oli suurin ja painavin veneemme. Ei ollut muuta keinoa kuin käyttää avuksi höyrykonetta, joka vielä täyttä vauhtiaan kävi pumppua liikuttaen. Nostoköydet johdettiin siihen, ja pian oli painava luuppi teloiltaan ylhäällä ja heilui ilmassa. Helposti saimme sen sieltä alas laskeumaan, niin että voimme käsillämme sitä kannatella. Käskin kiireesti viisi miestä veneeseen. Keulaan kiinnitettiin monen sylen pituinen köysi, ja ennen kuin nuo viisi miestä veneessä tiesivät, mitä heidän siellä oli tekeminen, oli luuppi koneen avulla, johon plokien köydet kiinnitettiin, saatu laivanreunan ylitse pyörähtämään. Minä tartuin merimies-puukkooni, viittaisin Stephensia, joka nyt oli tullut apuun huomattuaan aikomuksemme, tekemään samoin. Ja huomattuani sopivan aallonharjan lähenevän, annoin hänelle merkin, että heti leikkaisimme laskuköydet poikki. Se tapahtuikin niin äkkiä, ettei kukaan huomannut, ennen kuin raskas luuppi oli irrallaan laineilla.

Kolme paria airoja pistäytyi tuota pikaa ulos. Yksi miehistä tarttui peräsimeen, ja viides ajoi vettä pois, minkä kerkesi.

"Vuotaako se?" huusin.

"Ei vuoda; mereen pudotessa lienee vettä tullut," vastattiin.

Ilon ja kiitollisuuden huudahduksia kuului laivan takakannelta. Sieltä lähenei kapteeni puoleksi tainnuksissa olevia naisia holhoten. Stephens riensi kantamaan Nellyä, sillä tämän voimat näyttivät jo loppuun kuluneen. Mutta eipä hän niitä näyttäneet tarvinneenkaan, sillä hän oli sulhonsa sylissä, nojaten vaaleita kasvojaan hänen sydäntään vastaan; Stephens kyllä hänet pelastaa oman henkensäkin uhallakin. Minä muistin hänen kauheat unensa. Saavatkohan vaan morsiusvuoteekseen riehuvat aallot hekin?

Jo ohjasivat kunnan toverimme luuppia lähemmäksi laivaa. Keveänä kuin albatrossi keinui se milloin laineitten huipuilla, milloin taas niiden pohjaan lentäen, ja aina se vaan vahingoittumaton sieltä uudelleen esiin sukelsi.

Jo lähenei se taitavasti ohjattuna laivan sivua.

"Varovasti, uljaat pojat; ei liian lähelle! Vartokaa tilaisuutta, milloin parhaiten soveltuu! Hei, sinä siellä peräsimestä, sinun taidostasi ja rohkeudestasi nyt riippuu, voimmeko pelastua ja pysytkö luuppi eheänä!" huuteli kapteeni myrskyn lävitse kaikuvalla äänellään.

Nyt se oli vaan noin kolmen tahi neljän kyynärän päässä laivan sivusta, lähimpänä kuin koskaan ennen. Silloin syöksähti kymmenkunta miestä laivan reunan yli luuppia tavoitellen. Mutta sen sijaan, että he, yksi kerrallaan hypäten, olisivat kentiesi kaikki pelastuneet, niin pääsi heistä nyt vaan kuusi luuppiin, ja toiset, jotka eivät olleet jaksaneet odottaa sopivata hetkeä hypätäkseen, joutuivat mereen luupin ja laivan välille ja joutuivat veden kuohussa laivan alle, jossa saivat kuolemansa. He katosivat näkyvistämme yht'äkkiä kuin höyhen tuuleen.

Nyt eteni taas luuppi laivasta kymmenen onnellisen keralla. Useampia airoparia pistäysi ulos, ja luuppi leijaili vaahtoavien laineitten heittelemänä, välin läheten, välin taasen poistuen laivasta. Olimmeko me jäljellä olevat seitsemän henkeä pelastuvat luuppiin vaiko meren saaliiksi jäävät, se näytti tietämättömältä.

Taas näytti siltä, kuin luuppi pääsisi lähenemään vajoavaa laivaamme. Olimme lyhyen keskustelun jälkeen sopineet niin, että ottaisimme naisen kukin pelastaaksemme. Kapteeni sulki puolisonsa syliinsä, Stephens Nellynsä, ja minä tarjouduin Lisy Megyä pelastamaan tahi yhdessä kuolemaan, josta hän kiitti minua niin selvää kieltä puhuvalla silmäyksellään, etten saattanut erehtyä sen tarkotuksesta; ja nyt luulin ymmärtäneeni, miksi hän tuli niin surulliseksi, kuultuansa kertomukseni Maryn ja minun kihlauksestani. Siinä hengen hädässä ja toivon ja epätoivon vaiheella ollessani tuskin kykenin näitä ajattelemaan; mutta sitten jäljestäpäin muistin selvään tuon onnettoman immen hellät, luottavaiset silmäykset, jotka hän siinä minuun loi; muistin, miten turvallisesti ja salaamatonta rakkautta osottavalla mielihalulla hän antautui syliini, — enkä minä kuitenkaan häntä voinut tästä kauheasta kohtalosta mukanani pelastaa!

Kaikin kolmisin varustauduimme me, naiset sylissämme, sopivan silmänräpäyksen tultua joko taakkoinemme hyppäämään veneesen tahi heittämään ne siellä oleville, jotka kurottivat käsiänsä heitä vastaan ottaakseen ja vartosivat vaan kapteenin käskysanaa. Hän antoi meille sovitun merkin, ja me olimme juuri heittämisillämme heille onnettomat naiset, jotka tuon tärkeän silmänräpäyksen lähestyessä olivat melkein tiedottomiksi uupuneet.

Kapteenin käskysana jo kajahti veneessä olijoille. Mutta samassa ennätti myös surmaava, kaikki peittävä aalto meidät ja syöksi kaikki kolme paria laivan reunan yli kauvas kuohuvaan mereen, kun emme sillä hetkellä voineet mihinkään kiinni tarttua.

Minä uskoin varmasti viimeisen hetkeni tulleen, ja jättäysin Luojani haltuun, avukseni huutaen sen siunatun nimeä, joka on minunkin syntivelkani Golgatalla sovittanut.

Minä tunsin jotakin kuumaa virtaavan kasvoilleni, ja jotakin punaista kuvastui silmiini. Molemmiin käsin puristin tuota melkein tainnuksissa olevaa onnetonta impeä syliini. Pidin uimisen vallan tarpeettomana yrityksenä ja annoin laineitten heitellä meitä molempia mihin tahtoivat. Tunsin yht'äkkiä kovan tempauksen käsivarteeni ja sen jälkeen kovin karvastelevata tunnetta kyynärpääni yläpuolella. Samalla tunsin käteeni jotakin kovaa ja niljakasta.

Minä avasin silmäni ja näin Lisi Megyn veriset kasvot omiani vastassa. Hänen huultensa liikkeestä ja heikosta kuiskeestaan luulin ymmärtäneeni hänen sanovan: "Tony, jätä minut! — Pelasta itsesi! — Minä kuolen! En jaksakaan enää! — Hyvästi, Tony, rakas Tony! — Hyvästi!"

Kauhu valtasi minut. Uusi veren tulvaus seurasi, enkä minä enää huomannut hänessä mitään elon merkkiä.

Minä irroitin käteni, ja Lisi Megyn ruumis vaipui meren syvyyteen. Mutta minä tiesin hänen sielunsa joutuneen sen luokse, joka omansa meren aalloistakin korjaa.

Minä katsoin ympärilleni ja näin tuonnempana kapteeni Dawysonin puolisoansa pidellen taistelevan aaltojen valtaa vastaan ja yrittävän kiertää laivan ta'itse saavuttaakseen luupin. Mutta hänenkään jättäjävoimansa eivät näkyneet enää siihen riittävän. Näin, miten aalto viskasi Stephensin Nellynsä kera heidän lähellensä, ja miten kaikkia neljää, heidän toisiaan syleillessään, hyökylaineet taas viskelivät yhä etemmäksi, kunnes he kaukaisena mustana pilkkuna vihdoin näkyvistäni sinne hävisivät, mistä ei enää hengissä palata.

Näin oli muutamissa minuuteissa meri niellyt levottomaan hautaan koko perheen, viisi juuri äsken elänyttä ihmisolentoa.

Laupias Jumala! huokasin. Oliko tuo Sinun kauheata kostoasi, joka isän tähden syyttömiä lapsia ja hänen rakasta puolisoansakin kohtasi? Oi sinä kaikkinäkevä ja tietävä vanhurskas tuomari; sinun tuomiosi ja tiesi ovat tutkimattomat! Herra Jesus, ole armollinen heidän sieluilleen!

Mutta miten kävi minun? kysynee lukija. Ihmettelenpä itsekin, että joku vielä tuosta kuohuvasta haudasta ihmisten ilmoille nousi.

Niin kuin jo olen kertonut, tunsin kovan tempauksen käsivarressani jo silloin, kun Lisi Megy vielä sylissäni oli. Samanlaisia tempauksia seurasi sitten muitakin, ja minä muistin sitoneeni köyden käsivarteeni silloin, kun kiipesin luupin plokia raa'an päähän kiinnittämään. Tartuin tietysti nyt siihen epätoivon innolla ja aloin vetää itseäni sitä myöten laivaa kohden, koska köysi tuntui siellä kiinni pysyvän. Lähenin yhä onnetonta alustamme, jota enää vaan muutama kyynärä näkyi veden yläpuolella heilumassa. Kerta toisensa jäljestä viskasi hyökylaine minut uudelleen etäämmäksi. Nahka irtautui kämmenistäni. Mutta tuskin huomasinkaan tuota, enempiä kuin suolaisen veden vaikuttamaa kirvelyäkään. Taukoomatta ponnistelin vaan voimiani päästäkseni vihdoinkin laivaan.

Viimeinkin se onnistui. Mutta käteni olivat vallan tunnottomat tuskallisista puserruksista ja ylenmääräisistä ponnistuksista. Katsoin pikaisesti ympärilleni ja huomasin olevani laivassa yksinäni. Koneenkäyttäjäksi, joka vielä silloin oli jäljellä, kun aalto meidät laivasta mereen pyyhkäsi, oli onnellisesti hypännyt veneeseen, jossa nyt oli kaksitoista sielua. He näkyivät yhä varttovan, vieläkö ketään laivan kannelle ilmestyisi.

Luuppi läheni taasen alusta, kun ko'in huutaa ja viittoa heille. Se oli enää vaan parin sylen päässä. Samassa heilahti laiva sinne päin. Minä ponnistin kaikki voimani, hyppäsin ja putosin kuin kivi luupin toiselle puolelle mereen, josta toverini köyden avulla minut ylös kiskoivat; sillä en ollut hellittänyt vieläkään käsivarrestani tuota köyttä, jota myöten äsken olin merestä laivaan itseni kiskonut. Selvään näin tässä armollisen Jumalan huolenpidon, ett'en tuota köyttä jo silloin käsivarrestani irroittanut, kun olin raa'an nokalta onnellisesti kannelle palannut, vaikka se vallan luonnollistakin olisi ollut; sillä onhan selvää, että tuollainen pitkä köysi, jonka toinen pää vielä laivan reunassa kiinni on, paljon hidastuttaa toimia semmoisessa kiireessä. Lieneekö Jumala minua rakastanut enemmän kuin muita onnettomuuden tovereitani, koska olin jo niin monta kertaa pelastunut samasta kauheasta haudasta, johon niin moni minua vankempi ja voimallisempi kelpo mies oli vaipunut? Sen Herra yksin tietää. Minä vaan olin todistuksena siitä, että Herra antaa väkevään sortua ja heikoista heikoimman säilyä, ilmoittamaan Hänen voimaansa ja ihmeitensä. Kiitetty olkoon Hänen nimensä ijankaikkisesti!

Toverieni avulla veneeseen päästyäni sain, kumma kyllä, ikään kuin uusia voimia, vaikka ne muutama hetki takaperin olin luullut jo perin loppuneen. En kyennyt ensin saamaan sanaa suustani enkä voinut muuta kuin viitata kädelläni, että laskettaisiin ulommaksi laivasta ja katkaistaisiin köysi, jolla vene vielä oli laivaan kiinnitettyä, sekä että olin viimeinen laivasta lähtenyt.

Sitten kiirehdin heitä pystyttämään molemmat mastot. Purjeet olivat tuota pikaa viimeisessä reivissä ja ylhäällä. Vinhasti etenimme laivasta.

Mutta aikaa ei ollutkaan enään liaksi. Olimme juuri yhdenneljätoista hetkellä pääsneet laivasta erillemme. Sillä tuskin olimme saaneet purjeet levitetyiksi, kun näimme, miten se rupesi viimeisiä liikkeitään tekemään. Ensin syöksyi sen keula suuren jättiläislaineen alle. Peräpuoli kohosi ilmaan. Samassa kuului hämmästyksen huudahdus muutamien miesten suusta ynnä kirouksia ja sadatuksia, että joku tahallansa oli vehkeillyt laivan upottamiseksi.

Käänsin kiireesti pääni viitattuun suuntaan, ja kauhukseni huomasin semmoisen todistuksen edellisten epäluulojeni vahvistukseksi, että en tiedä, mitä lienen ensi hämmästyksessäni lausunut.

Laivan peräpuolella, noin kolmen kyynärän päässä peräsimen sarannoista, kahdentoista jalan mittamerkin kohdalla olevassa pohjapalkissa näkyi aukko, josta tulvasi mutaista vettä ulos. Noin kymmentä tuumaa pitkä pala oli ikään kuin sahattu poikki peränpuolisesta päästä; keulanpuolimainen pää näytti epätasaiselta, ikään kuin puoleksi itse katkenneelta, niin että päätelimme sen olleen alkuun poratun ja katkenneen kauhean myrskyn raivotessa ja aaltojen laivaa hakatessa noina viitenä kauheana myrskypäivänä. Mutta siitä tarkemmin tuonnempana. Sillä, miten käsitettävää on, emme tuota ennättäneet kuin hyvin hätäisesti tarkastaa, koska samassa tuokiossa laivan perä taas painui alas, niin että alus hetken aikaa kauheasti vääntelehti. Muutaman silmänräpäyksen näytti se sitten olevan aivan alallaan. Mutta yhtäkkiä upposi se kuin kivi paiskattuna valtameren syvyyteen. Siinä synnytti se jälkeensä niin kauhean pyörteen, että vaikka veneemme jo oli ennättänyt arviolta noin kahdensadan sylen päähän siitä ja vaikka vaaran huomattuamme syöksimme ulos kuusi paria airoja ja soudimme pois päin voimaimme mukaan, veti se kuitenkin meitä melkoisen matkan takaisin päin. Jos emme olisi ennättäneet saada ylös purjeita, jotka meitä auttoivat etenemään, niin varmaankaan eivät olisi voimamme riittäneet vastustamaan laivan synnyttämän pyörteen vetoa, vaan olisi meidän auttamattomasti täytynyt seurata sitä samaan kuolon kuljuun. Se ei kuitenkaan ollut meidän haudaksemme määrätty.

Meitä oli nyt jäljellä kolmetoista 45 hengestä. Muut olivat saaneet hautansa meressä, ja kauhuksemme olimme vielä huomanneet, ettei ainoastaan myrsky ollut kauhean onnettomuutemme syynä, vaan ilkeä ja kauhea voitonhimo ja rikkauksien halu. Ja sama kauhea himo oli nyt onnettoman kapteenin syyttömän perheensä kera vienyt ennen aikaiseen kolkkaan hautaan.

Kun vaara oli ohitse, eikä meidän tarvinnut enää laivan puolesta mitään pelätä, niin vasta sitten huomasimme, ettei kohtalomme suinkaan kadehdittava nytkään ollut.

Ylellisistä voimiemme ponnistuksista olimme niin uupuneet, että tuskin miehet enää kykenivät pyörteen vaikutuksen tauottua airoja veneeseen vetämään. Onneksi rupesi toki myrsky laantumaan, suoden meille vähän huojennusta. En voi arvata, miten muuten olisimme voineet pitää venettämme vedestä tyhjänä, sillä monta kertaa olimme vallan uppoamaisillamme, kun aalto täytti sen; ainoastaan laivan sangoilla myötäensä vettä ajaen voimme veden pinnalla pysyä.

Vihdoin saimme presenningin (tervavaatteen) kiinnitetyksi veneen laitojen ylitse. Siihen teimme veitsellä niin monelle miehelle aukot kuin tarpeelliseksi katsottiin, ja nämä sitten elävillä tulpilla suljettiin, — istuimme nimittäin itse niissä, ja niin ohjasimme venettämme tuntematonta tulevaisuutta kohden.

Myrsky laantui vähitellen tuntuvasti. Toivon kipinä kyti jokaisen rinnassa mahdollisesta pelastuksesta. Pian otimme purjeet alas, ja sitten paneuduttiin ylön uupuneina hetkeksi lepäämään. Minä ainoastaan jäin peräsintä hoitamaan ja toinen mies pitämään tarkasti silmällä, sattuisiko ketään purjehtijaa näkymään. Pian saavutti meidät myös yön pimeys; mutta ei tällä kertaa kauheana, riehuvana, uhkaavana, vaan hiljaisena, melkein tyvenenä, rauhaa tuottavana, lepoa suovana. Pian tuikkivat tähtöset taivaalla; etelämerien suloinen yö peitti vaipallaan vähän aikaa sitten riehuneen ja kuohuneen valtameren, joka vielä nytkin lainehti jotenkin raskaasti, mutta tasaisesti, tuudittaen meitä onnettomia haaksirikkoisia sikeään uneen. Sitä me jokainen olimmekin vailla.

Kun kaikki toverimme olivat vaipuneet unen helmoihin, kävi meidän kahden valveille jääneen vaikeaksi pitää silmiämme auki. Pian näkyikin toverini pää vaipuvan; raskas, tasainen hengitys ilmoitti hänenkin unelle antautuneen. Enkä minäkään voinut kauvaa taistella uupumusta vastaan. Velvollisuudentunto veneen peräsimen hoitajana ollessani piti minua hereillä jotenkin kauvan, sillä tiesinpä, että jos nukahtaisin, voisin toverieni kanssa herätä vetisessä haudassa, ja niin kaikki pelastuksemme kokeet olisivat sillä tavoin turhiksi rauenneet.

Näistä mietteistäni huolimatta tunsin itseni kuitenkin niin uupuneeksi, että tuskin voin hoitaa peräsintä. Otin siis hihnan vyöltäni, sidoin peräsimen tangon sillä kiinni ja asetuin mukavaan asentoon, voidakseni nähdä pohjantähden, jonka mukaan ohjasin hiljalleen eteenpäin luukuvaa alustamme; sillä valveille jääneen toverini kanssa olin uudestaan levittänyt lisää purjeita, joten vene kulki pari solmunväliä tunnissa.

Vihdoin vaivuin minäkin tiedottomaan tilaan, aina luullen pohjantähden oppaanani olevan. Se laskeusi jo veneesemme saakka, ja sitten niitä ilmaantui useampiakin, ja sillä tavalla minun ajatukseni vähitellen himmentyivät ja kävivät yhä kummallisemmiksi. Olin pohjantähtien mukana kulkevinani aina lumiseen pohjolaan saakka rakkaiden omaiseni luoksi. Sitten taas kaikki himmentyi, ja minusta tuntui kuin olisin vallan olemattomiin kadonnut.

Kuinka kauvan olisin näin maannut ja uneksinut, en tiedä, jos ei aamu-aurinko kirkkailla säteillään olisi ruvennut pistelemään silmiäni. Minä heräsin ja huomasin oivallisesti hoitaneeni minulle uskotun tehtävän unessakin ollessani, koska ei mitään onnettomuutta ollut tapahtunut. Pohjantähti oli sittenkin oivallisesti meitä onnettomia ohjannut läpi pimeän, pitkän yön.

Hereille päästyäni oudoksuin tukalaa tilaani. Puoleksi heureissa ollen en muistanut enkä ymmärtänyt, miten olin joutunut tähän veneeseen ja missä oli laivamme. En voinut käsittää, mitä se oli, kun paljas taivas oli päälläni ja meri silmiäni edessä. Olinkohan yksinäni, ajattelin, tässä pienessä veneessä. Mutta pian huomasin muitakin onnettomuuteni osaveljiä, joiden yläruumiit vaan tervavaatteella näkyivät. Mitenkä nuo miehet ovat tuommoisiksi katkotut, ihmettelin, ja luulin näkyjä näkeväni. Hieroin silmiäni ja tutkin, olinko hereillä vai unissaniko? Huudahdin: "halloo!" Kyllä se oli oma ääneni. Luulin järkeni seonneen. Huusin uudestaan: "Halloo, te ihmisolennot, vastatkaa, jos eläviä olette." Ei kuulunut vastausta.

Vielä meni hetkinen aikaa, ennen kuin ajatukseni oikein selvisivät, ja minä muistin edellisten päiväin onnettomat tapaukset, jotka minua niin kauhistuttivat, että olin säikähdyksestä mereen horjahtua.

Ensi työkseni herättelin toverini, eikä kauvaa kestänyt, ennenkuin kaikki miehet olivat pystyssä. Pian syntyi liikettä valtameren tuudittamassa pienessä aluksessamme.

Kun vihdoin kaikki olivat unestaan selvinneet sekä varattoman tilamme oivaltaneet, komensin minä, saadakseni miehiä edes vähäsen hilpeämmälle mielelle, oikein vakavana ja käskevällä äänellä: "Kaikki ylös ja peräkannelle kapteenin luokse!"

"Kaikki hyvin!" kuului vastaus, ja vanhan totutun tavan mukaan kokoontuivat kaikki kaksitoista miestä yhteen ryhmään ympärilleni kuulemaan, mitä kapteenilla olisi sanomista.

"Miehet, toverit!" huudahdin vihdoin, nähdessäni heidän alakuloisina istuvan ympärilläni vartoomassa, mitä sanoisin heille. "Onnettomuuteni toverit, kuulkaa minua! Ennen kuin rupeamme tässä alakuloisina antautumaan epätoivon valtaan, niin pitäkäämme lyhyt kiitosrukous ja veisatkaamme ylistysvirsi korkeuden Herralle kiitokseksi siitä, että hän on meidät niin monen seasta tahtonut eloon pelastaa siitä kauheasta haaksirikosta, joka on toverimme niin säälimättömällä tavalla ijankaikkisuuteen temmannut. Olette omin silminne nähneet alusta loppuun asti, miten kaikki kävi, siihen saakka, kun tämä vene saatiin vesille. Minä yksinäni näin, miten kävi heille, jotka viimeisinä kanssani laivassa olivat."

"Miten kävi? Kertokaa!" kuului useammasta suusta yht'aikaa. Tein heille mieliksi ja kerroin näkemäni, niin kuin jo tässä edellä olen kuvaillut.

Lopetettuani kuulin joukosta muutamien lausuvan: "Jumalan tuomio ja kosto kohtasi heitä ankarasti yhden tähden."

Veisasimme sitten kiitosvirreksi saman virren, joka suomalaisena on numerona 300 vanhassa virsikirjassamme: "Kiitos olkoon sull', Isä maan ja taivaan!" Sen jälkeen luin lyhyen rukouksen, kiittäen siinä toveriäni ja itseni puolesta taivaan Herraa pelastuksestamme ja pyytäen Häntä meitä pian saattamaan pois tästä onnettomasta tilasta ihmisten seuraan.

Lyhyen jumalanpalveluksen lopetettuamme otimme tarkastellaksemme, mitä ruokavaroja olimme mukaamme saaneet. Paljoa ei niitä ollut. Keksimme säkällisen homehtuneita, madonsyömiä ja suolaisen meriveden lioittamia laivakorppuja, noin 20 naulaa vanhaa toukansyömää, homehtunutta Hollannin juustoa, saman verran suolaisia kuivia kaloja, 40 kannua juomavettä ja 2 pulloa hyvää konjakkia; siinä olivat ruokavarat 13 miehelle, ja jos ne eivät olisi pilaantuneita olleet, niin ei olisi meillä niitäkään ollut. Kokki oli nimittäin muutama päivä takaperin vienyt ne veneeseen kuivumaan ja tuulettumaan. Konjakkipullot oli taas eräs tovereistamme "puhaltanut" ensimmäisenä myrsky-yönä ja kätkenyt sinne eikä sitten enään tuossa hämmingissä muistanut hyväkseen niitä käyttää. Kummallista kyllä oli, ettemme olleet laisinkaan muistaneet ruokavaroilla venettämme varustaa, joka ei olisi juuri mahdotonta ollut; mutta jokainen oli niin kauhuissaan, ettei muuta kerinnyt muistamaan kuin vaan henki siitä onnettomuudesta pelastuisi, mikä silloin lähinnä oli. Vaatteita ei ollut edes tarpeellisimpiakaan, ainoastaan ne vettyneet, mitkä olivat yllämme ja mitkä semmoisessa kovassa työssä merimies voi yllään pitää.

Minua itseäni katkerasti häviöni harmitti. Kaikki kalleuteni, mitä olin kauppaneuvokselta saanut, pelastusmitalli, sormukset, kellot, medaljonki ja kallis Maryn kuva, yhteensä noin kahdentuhannen markan arvoiset rahassa laskien, kaikki jäivät meren saaliiksi. Sitä paitsi jäi sinne puhdasta rahaa 240 Suomen markkaa ja muut tavarani, noin 500 markan arvosta, kaikki todistukseni ja paperini. Melkein yhtä paljon harmitti minua se, etten kerinnyt enkä muistanut kapteeni vainajan salaperäisiä asiapapereita pelastaa, sillä siinäpä kentiesi olisi saatu korvaus kaikista kärsimisistämme. Kova oli kohtaloni siis tälläkin kerralla, niin kuin aina lapsuudestani saakka oli onni minua emintimän kovuudella kohdellut.

Oli välttämättömän tarpeellista niin säästäväisesti, kuin mahdollista oli, käyttää niukkaa ruokavarastoamme. Minä panin ne veneen perässä olevaan komeroon, ja kaikki suostuimme, että rupesimme elämään vaan puolilla annoksilla, jotta voisimme mahdollisimman kauvan tulla näillä varoillamme toimeen, kunnes joku purjehtija meidät mereltä keksisi ja pelastaisi. Konjakkia sekoitimme muutamia tippoja veteen, jota täytyi noin kolmen korttelin verta päivässä jokaiselle antaa,

Ensimmäiset päivät menivät jotenkin hyvin toivoessamme purjehtijoita tahi maata tapaavamme. Olin varma siitä, että määräämäni suuntaa kulki joutuisimme St. Juan Fernandes saaristoon. Kompassia ei meillä tosin ollut muuta, kuin kuu, aurinko ja tähdet; mutta nehän merimiehellä usein paremmissakin oloissa ohjaajina ovat.

Minä olin kuitenkin laskuissani erehtynyt matkan ja ajan pituuden suhteen niin paljon, ett'emme saavuttaneetkaan maita niin pian kuin olin luullut. Päivät ja yöt vaihtuivat toinen toisensa jälkeen, ja samalla aina toivommekin masentui, kunnes se vihdoin rupesi kokonaan loppumaan.

Epätoivon silmäyksillä tarkastimme taivaan rantaa kahdeksannen vuorokauden valjetessa veneessä ollessamme. Mutta ei muuta näkynyt kuin sininen taivas päällämme ja ääretön meri, minne ikään katsoimmekin. Tämän lisäksi täytyi minun ilmoittaa, että vaikka olinkin kenenkään huomaamatta aina vähentänyt ruoka- ja vesi-annoksia, niin ei niistä kuitenkaan nyt enää mitään huomiseksi säästynyt. Se oli kauhea tieto monelle jo ennestään nälkiintyneelle onnettomuuteni toverille. Mutta mitä tehdä! Ei ollut muuta odotettavana, kuin kauhea janon ja nälän vaiva sekä viimein niiden tuottama kuolema.

Yhdeksäs päivä koitti, eikä pienintäkään toivonkipinää ilmestynyt. Nälkä ja jano alkoivat kauheasti vaivata ja kiduttaa meitä, ja epätoivon tuska rupesi samassa määrässä rintaamme ahdistamaan.

Kaksi seuraavaa vuorokautta olivat aina surkeammat. Janon ja nälän tuska rupesi jo muutamissa muuttumaan kauheaksi kuumeentapaiseksi houreeksi. Omien tuskien lisäksi oli nyt tullut niille, jotka vielä olivat täydellä järjellä, kamala pelko ja vartioiminen, etteivät hourailevat toverit surmaisi itseänsä tahi toisiansa.

Kahdestoista vuorokausi valkeni, aina yhtä kurjana ja toivottomana kuin edelliseltäkin. Janon ja nälän tuskat alkoivat vaan yhä kauheampia seurauksia tuottaa. Päivä oli paahtavan kuuma ja ilma tyyni. Tuntui kuin sammumaton tuli olisi sisuksia kärvennellyt. Kieli rupesi suussa kuivuudesta kangistumaan. Tuskin sain enää sanaa suustani. Ja tovereillani näkyivät olevan vielä kauheammat tuskat. Muutamat makasivat veneen pohjalla melkein tiedottomina, houreissaan huutaen: "vettä, vettä!" Vieläpä tapahtui muutamasti niinkin, että kuumeen houreissa miehet iskivät veitsillä milloin itseänsä, milloin tovereitaan ja imivät kuin petoeläimet haavasta juoksevaa verta, joka näkyi heille antavan tuskien lievitystä. Sen jälkeen he vaipuivat unen horrokseen. Silloin kokivat ne, jotka sattuivat olemaan paremmissa voimissa, tukkia onnettomain haavoja ja sitoa heidän käsiänsä ja jalkojaan, etteivät hourupäissään pääsneet mereen syöksymään tahi toisiansa vallan surmaamaan.

Noin puoleen päivään asti olin minäkin näin hoidellut onnettomia tovereitani. Mutta silloin nälän ja janon tuskat voittivat uupuneet voimani, niin että jouduin itsekin houreisiin, ja tietämättäni käytin samaa keinoa, josta juuri olin muita kokenut estellä. Minä tunsin, miten toverini veri virkistävänä nesteenä kostutti tulikuumaa suutani ja valui kuin lievitävä voide kurkkuuni. Mutta siihen se loppui, sillä samassa sain iskun päähäni; minä vaivuin kykenemätönnä veneen pohjalle, ja entinen polttava kuivuus tuntui taas suussani. Mutta tuolla, tuolla juuri edessämme, vallan lähellä, niin kaukana vaan, etten sinne mitenkään päässyt, väikkyi ihanasti viheriöivä saari ja siellä paljaan taivaan alla mitä ylellisimmin katetuita pöytiä toinen toisensa vieressä monenlaisine virkistystä tarjoavine juomineen. Minä huusin ja komensin miehiä henkensä takaa soutamaan saareen ja syömään; mutta he eivät minua totelleet. Tahdoin hypätä mereen ja uida yksinäni noita herkkuja ja juomia ahmimaan, koska toiset olivat muka niin tuhmia, etteivät ymmärtäneet osallisiksi tulla.

Toverini kykenivät vielä kuitenkin käsittämään, että tuo kaikki oli vaan nälän ja janon tuskia kärsivän tavallisia harhanäkyjä. He ottivat minut kiini, ja muutamissa silmänräpäyksissä olin kuin veneen pohjaan naulattu, niin ett'en voinut jäsentäni järkähdyttää. Kuta hurjemmin riehuin ja soimasin tovereitani jumalattomiksi, kun varmaan luulin heidän aikovan minua surmata, sitä tuimemmin koski ranteisiini ja nilkkoihini, juuri kuin niitä olisi tulikuumalla raudalla katkaistu.

Minä virkosin raivoamistani seuranneesta horrostilastani vasta yöllä neljännen vuorokauden alkaessa eli Tammikuun 31 päivänä. Tunsin itseni perin voimattomaksi; ajatusjuoksuni oli sangen hidas; tuskin kykenin mitään käsittämään. Pääni tuntui vallan ontolta ja koko ruumiini voimattomalta, niin tyhjältä ja kevyeltä, että ihmettelin, miksi ei tuuli minua mukansa ilmaan vienyt.

Hitaat ajatukseni pysähtyivät alinomaan siihen, että nyt olisi parasta päästä tästä surkeasta elämästä. Mutta mereen en kyennyt pääsemään eikä käsi veistä semmoiseen tekoon käyttämään, eikä tovereistakaan siihen apua ollut.

Minä tarkastelin tovereitani. He näyttivät olevan yhtä auttamattomassa tilassa, hekin, useimmat loikoen veneen pohjalla silmät veripunaisina tuijottaen syvissä kuopissaan, suut ammoltaan, ja kasvat tumman vehreinä, kalman leimalla merkittyinä. Huh, vielä oli sen verran voimaa ruumiissani, että siinä kauhun värähdyksiä tunsin!

Mutta päivän valjetessa rupesi, Jumalalle kiitos, hienosti vettä tihkuilemaan. Tosiaankin, se oli vettä! Oi, miten suloiselta nuo hienot vesipisarat tuntuivat. Ne suurenivat ja tihenivät ja muuttuivat viimein rankkasateeksi. Oli kuin aavistamaton elonhengähdys olisi veneesemme puhaltanut. Yksi toisensa jälkeen kohotti kasvonsa taivasta kohden ja koki mahdollisimman leveälle avata leukojansa, ikään kuin joka ainoata putoavaa vesipisaraa suuhunsa odottaen. Ja tämäpä se olikin tällä kerralla meidän pelastuksemme; sillä jos tämä päivä olisi yhtä kuiva ja kuuma tullut kuin edelliseltäkin, niin olisi se meidätkin mennessänsä ikuisen matkaan vienyt.

Mutta nyt me olimme kuin vallan virkeät miehet edelliseen tilaamme nähden. Eikä siinä ollut kylliksi, että olimme tulikuumat suomme saaneet jäähdetyiksi; vaan me kokosimme hatuillamme, purjeilla ja laivaämpäreillä tuota alas valuvaa elonnestettä vastaisuudenkin varaksi, niin että meillä sitä muutamassa tunnissa oli jo useita kannuja, ei tosin aivan puhdasta eikä suolatonta, sillä merivesi oli koko veneemme ja kalustomme niin läpeensä liotellut, että siitä suolanmakua sadeveteenkin tuli; mutta arvaamattoman kallista oli tämä meille sittenkin.

Sade rupesi pian taukoamaan. Mutta meidät oli jo kumminkin sadevesi niin virkistänyt, että jaksoimme puhua, liikkua ja ajatella, vaikka tosin paljoa hitaammin kuin ennen.

Luulimme jo kaukaa silmiimme hämöttävän maata. Ilon ja riemun huudahdus pääsi jokaiselta

mieheltä. Purjeet levitettiin kiireesti ja aivot lykättiin ulos. Minä irroitin peräsimen, ja uusin voimin, joita ei olisi voinut aavistaakaan enää olevan niin nälkiintyneillä miehillä, kiidimme eteenpäin huomattua maata kohden. Iloisia naurun äännähdyksiäkin kuului joukossamme. Kaikki olimme virkeitä ja elokkaita; sillä toivo vielä kerta tavata omaisiamme liehtoi ihmeteltävällä tavalla meihin uutta elämänhalua.

Me sousimme ja pyrimme eteenpäin. Mutta kauhuksemme keksimme, että koko maa oli yht'äkkiä hävinnyt nähtävistämme. Se oli vaan kangastusta, jommoista merellä välistä näkee, vaikka on satoja penikulmia maihin. Helposti voi käsittää, minkälaista katkeruutta tuo meissä synnytti; jopa kuului julkisia vihanpurkauksiakin kärsimyksiin nääntymäisillään olevain merimiesten suusta. Me vaivuumme jälleen synkkään toivottomuuteen, ja entistä varmemmin taas uskoimme, että me olimme kaikki tuomitut sittenkin nälkään nääntymään.

Näitä alakuloisina miettiessämme soutamatta istuskellen, keksimme taasen purjelaivan täyttä vauhtia kulkevan edellämme. Taasen innostuimme ja toivo heräsi uudelleen sydämissämme. Mutta pian huomasimme senkin vaan kangastukseksi, meidän haaksirikkoisten härnääjäksi.

Kun nälän vaivat yhä ankarammin alkoivat meitä kouristella, eikä sadevesikään enää voinut meitä virkistää, vaan yhä kamalimmat päivät näyttivät edessämme olevan, katosivat meistä niin ihmiselliset tunteemme, että jouduimme vallan petoeläinten kannalle. Oli mielestämme tärkeätä, että ainakin joidenkuiden piti säilyä maailmalle kohtaloamme ilmoittamaan, jos ei muuten, niin toverinsa syöden. Teimme semmoisen kauhistuttavan, petomaisen sopimuksen, että arvan oli määrääminen, kenen vuoronsa mukaan oli toisten ruoaksi käyminen.

Ei ollut malttia eikä aikaa pitkältä tuumia sopimuksemme kohtuullisuutta, sillä nälän kouristukset ja sen tuottama raakuus tuskin tapaavat vertaisiansa.

Arpa heitettiin. Se tuli minun osakseni.

Veri tuntui seisahtuvan suonissani. Minä olin ehdotuksen ilmilausujana tarttunut omaan paulaani. Ei siis muuta kuin rohkeutta muutama silmänräpäys, ja kaikki olisi lopussa. Kentiesi olin sittenkin parhaan osan saanut!

Pyysin vähäsen aikaa valmistautuakseni kauheaan kuolemaani. Minä vaivuin melkein tunnotonna veneen pohjalle. Tuskin tiesin, mitä ympärilläni tapahtui. Ajatukseni työskentelivät ainoastaan kuolemanvalmistuksissa. Koko edellinen elämäni levisi eteeni uhkaavana kuvana; sieluni pelastuskin näytti mahdottomalta. Oi, miten on kauheata, kun täytyy näin nuorena kuolla, ja vielä tällä tavalla! huokasin itsekseni. Huh! Koko ruumiini vapisi; en hirvennyt ajatellakaan, mitä tapahtuva oli! Mutta ajatellessani kauheata tilaamme, tuntui minusta helpommalta itse käydä uhriksi, kuin ryhtyä tuohon kauhistavaan hätäkeinoon.

Hartaasti rukoiltuani sain vihdoon lohdutusta sielulleni ja luulin voivani tyytyä kohtalooni. Minä otin povestani tikarin ja annoin sen lähinnä istuvalle; sillä minä olin eräänä yönä toverieni nukkuessa salaa viskonut heidän veitsensä mereen, ett'eivät olisi voineet toisiansa tahi itseänsä niillä vahingoittaa. Neuvoin myös häntä tähtäämään iskunsa niin, että se heti hengen veisi. Mutta ei kukaan näkynyt rohkenevan työhön ryhtyä. Odotin, mutta turhaan. Silloin ehdotin arvalla määrättäväksi, kenen oli se tehtävä.

Suomalainen toverini Wilson sai työn. Vakuutin olevani valmis ja mieluinen eroamaan kurjasta elämästäni. Koin vieläkin rukoilla ja rauhoittua, sillä kohtaloni minua kumminkin kauhistutti. Mutta kuinka iskua varrotessani kohosi kauhistukseni niin, etten lopulta enää maailmasta mitään tiennyt, sillä heikot voimani eivät semmoista mielenjännitystä sietäneet. Olin tuntevinani piston ruumiissani, korvani humisivat, ja sitten tuntui kuin olisin kuollut eli olemattomiin kadonnut.

En tiedä, kauvanko vallan tunnotonna olin; mutta sitten aloin vähitellen hyvin hämärästi tuntea elämää ympärilläni. Uskoin varmaan olevani kuollut, ja tuntiessani soudun jyskytystä ruumiissani, luulin sen ruumiskirstun naulaamista tahi jotakin muuta semmoista olevan. Tunsin myös, että liikuumme eteenpäin ja että liikkeemme päättyi äkinäiseen sysäykseen. Epäselviä ääniä kuului myös, mutta puhujien lauseita en selvälleen käsittänyt; sen verran vaan ymmärsin, että minusta itsestäni puhuttiin, että olin katala pelosta kuollut ja että minua mereen aiottiin viskata. Joku kosketteli käsirannettani, ja taasen luulin kuulleeni vakuutuksia, että olin kuollut. Puhuttiin myös jotakin maasta ja hautaamisesta, mutta minulla vaan ei ollut voimaa eikä tarmoa jäsentäni järkähdyttää, ei ääntä suustani saada eikä myöskään kuulemistani sanoista minkäänlaista selvää ajatusta kokoon tuoda.

Sysäyksen jäljestä oli hetken aikaa kaikki hiljaista. Sitten kuulin taas ääniä. Yht'äkkiä temmattiin minut ylös. Tunsin itseäni kannettavan ja viimein maahan pudotettavan. Minä kuulin puhuttavan kuopasta ja vainajasta.

Herra, armahda minua! ajattelin itsekseni ja koin ponnistella ajatusvoimiani käsittääkseni, olinko kuollut vai eläväkö; sillä siitä en selvillä vieläkään ollut, vaikka ymmärrykseni alkoi jo vähin valjeta. Aloin jo siksi selvittää, että ymmärsin pelätä elävänä haudatuksi tulevani. Wilson oli juuri ollut ryhtymäisillään työhön, johon arpa hänet oli määrännyt. Mutta silloin olivat toverit todellakin selvään huomanneet maata edessämme. He jättivät tuon kauhean hätäkeinon sikseen ja alkoivat kaikin voimin soutaa maata kohden, ja luulivat minun kuolleen pelosta ja kauhistuksesta. Ruumiini aikoivat he venettä keventääksensä heti mereen viskata, mutta koska Wilson epäili minun vaan valekuolleen tilaan menehtyneen, antoivat he minun jäädä veneeseen ja päättivät maalle haudata.

Ensimmäiset virvoituksensa maalla saatuansa palasivat toverini minua hautaamaan. Mutta maahan pudotessani tunsin minä ruumiissani äkkinäisen, kylmän värähdyksen, juuri kuin sähkökipinä olisi jääkylmänä kiireestä kantapäähäni valahtanut, ja minä olin kuin unesta herännyt.

Toverieni hämmästykseksi yritin nousta istualleni ja ilmaisin viittauksillani ankaraa janontuskaa suussani, sillä kieleni tuntui olevan kuin kiinnikasvaneena ja kuivaneena kitalakeeni, niin etten voinut ääntä suustani saada. Wilson toi kokospähkinän, jonka maitoa hän hiljalleen valutti polttavaan suuhuni. Toinen toverini toi raikasta lähdevettä, jota join, niin että luulin halkeavani.

Tämä virkisti minua niin paljon, että voin seurata tovereitani; sillä nyt olimme todellakin päässeet maalle, vaikka emme vielä tarkoin tienneet, mikä maa tämä oli. Sen kuitenkin pian huomasimme, että tämä oli saari ja laskujemme mukaan arvatenkin St. Juan Fernandes saariryhmään kuuluva.

Vähän levähdettyämme ja saaren runsailla hedelmillä itseämme virkistettyämme lähdimme joukossa kulkemaan pitkin rantoja nähdäksemme, olisiko saari asuttu ja sattuisiko purjehtijaa näkyviin tulemaan.

Olimme kulkeneet noin tunnin ajan minkäänlaisia ihmisasumuksen merkkiä huomaamatta. Saari näytti olevan vallan asumaton.

Me palasimme aluksemme luokse, vedimme sen suurella vaivalla kuivalle maalle, ja virkistettyämme taas itseämme hedelmillä, kokospähkinän maidolla ja raittiilla lähdevedellä, jota vallan läheltämme löydettiin, paneuduimme kaikin levolle veneesemme, jonka ylitse purjeet levitimme suojaksemme aurinkoa ja kentiesi sattuvaa sadetta vastaan.

Herättyämme paistoi aamuaurinko kirkkaasti, ja me tunsimme olevamme jotenkin virkistyneitä. Taas ravitsimme itseme hedelmillä ja lähdimme uudelleen tarkastelemaan maata, johon kohtalomme meidät oli saattanut.

Tutkimuksemme osoitti, että saari oli, kuten olimme jo arvelleet, ainakin nyt vallan asumaton. Eläimiä täällä näkyi olevan. Arviomme mukaan oli se noin Suomen peninkulman pituinen ja 8 virstan levyinen. Se oli enimmäkseen metsäistä ja hedelmällistä maata, jossa kasvoi kokospalmuja, bananapuita ja erästä puulajia nimeltä Johanneksen leipäpuu, taadelipuita, ja ihmeeksemme näimme siellä täällä muutamia perunoitakin villeinä kasvavan. Löysimme myös muutamia omenapuita, joissa suuret, mehukkaat omenat killuivat ja ikäänkuin tervehtivät meitä nauttijoiksansa.

Purjehtijoita emme missään huomanneet, vaikka miten olisimme merta tarkastelleet.

Väsyneinä palasimme illalla taas aluksemme luokse neuvottelemaan, mitä tekisimme. Muutamat tovereista ehdottivat, että täyttaisimme vesileilit ja sangot vedellä, kokoisimme hedelmiä kaikenmoisia, mitä saaresta löytäisimme, ja lähtisimme taas purjehtimaan eteen päin, kentiesi päästäksemme mannermaalle tahi tavataksemme jonkun purjehtijan, joka meidät pelastaisi. Muutamat rohkeimmat tähän suostuivatkin; mutta minä puolestani olin jo saanut tarpeeksi vene-elämästä valtamerellä. Lupasin siis jäädä vaikka yksinäni saareen ja elää täällä kuin Robinpoika Krusoe. En kieltänyt ketään lähtemästä onneaan koettamaan, mutta lausuin toivovani, etteivät hekään niin tekisi, vaan että kaikki jäisimme saareen. Tähän vihdoin kaikki suostuivat.

Wilsonin ehdotuksen mukaan rakennettiin asunto suuren palmupuun alle. Me kaivoimme sen juurelle syvänteen, käyttäen kuokkinamme liuskakiviä, joita saaresta näkyi runsaasti olevan ja jotka olivat niin kovia, että ne soveltuivat hyvin meille työaseiksi. Vedimme sitten aluksemme sinne, kumosimme sen kuopan päälle ja tukimme sen molemmilta puolin kivillä ja mullalla. Ainoastaan rannan puolelle jätimme niin suuren aukon, että mies helposti voi siitä ryömiä ulos ja sisään. Siihen toimme oveksi suuren kiven, jolla sisäpuolelta aukon suljimme, ettei nukkuessamme mitään vastenmielisiä vieraita seuraamme saapuisi. Viimein peitimme koko aluksemme mullalla, kivillä ja hiekalla, saadaksemme huoneemme vähän lämmintä pitäväksi ja myös estääksemme alustamme ravistumasta. Sitten asetuimme levollisina ja tyytyväisinä asumaan uuteen kotiimme, toivoen piakkoin jonkun purjehtijan ohitse kulkeissaan huomaavan meidät ja pelastavan ihmisten seuraan.

Vähitellen pystytimme saaren joka kulmalle hätämerkiksi monijatkoisia, lujilla juurilla yhteen sidottuja riukuja, joiden päihin panimme paitojamme liehumaan, niin että ne keksityiksi tulisivat, miltä

puolelta purjehtijat kulkisivatkin. Sen lisäksi osasi eräs meistä, Jim Darkley niminen merimies, joka oli joskus öljytehtaassa työskennellyt, valmistaa kokospähkinöistä öljyä, jota sitten panimme koviin pähkinänkuoriin palamaan, ja vaatteidemme repaleet saivat olla sydäminä näissä lamppuissamme.

Asetimme yön ajoiksi tämmöisiä lamppuja korkeiden puiden latvoihin lähelle rantoja ja kävimme vuoromme mukaan niitä sytyttelemässä ja täyttämässä. Koimme myös aina yöt ja päivät pitää palamassa suuren nuotion, johon aina kokoilimme kaatuneita puita, koska tulitikkuja ei ollut; sillä ne tikut, mitä meillä mukanamme sattuiivat olemaan, olivat niin lävitse lionneet, että suurella vaivalla niillä ensin saimme tulen. Kerta sattui kuitenkin sitten myöhemmin niin kurjasti, että ankara sade oli yöllä kaikki tulemme sammuttanut.

Ei ollut muuta keinoa kuin ryhtyä kihnaamaan kahta puukalikkaa toistansa vastaan. Kalikat kulkivat mieheltä miehelle, ja kukin koitti voimiansa, kunnes ne vihdoin tulivat Wilsonin käsiin, ja hetken kiivaasti niitä käytellen, sai hän tulen kytemään. Kuivien lehtien ja risujen avulla leimusi sitten kirkas nuotio taas, emmekä sitä enää päästäneet sammumaan.

Ensimmäinen viikkokausi saarella ollessamme kului hyvinkin hupaisesti. Mutta seitsemän jälkimmäistä alkoi käydä jo sangen ikäväksi, vaikka kyllä koimme parhaimman mukaan oloamme rattoisaksi tehdä.

James Bullard, vanhin koko joukosta, ehdoitti eräänä päivänä määrättäväksi jokaiselle erityinen tehtävänsä, sillä hän luuli sillä tavalla paremmin pelastuvamme vaipumasta tylsämielisyyteen ja pysyvämme paremmin virkeinä ja voimissamme.

Ehdotukseen suostuttiin ja arvalla määrättiin, mikä tehtävä kullekin oli tuleva. Päälliköksi määräsi arpa Bullardin, joka oli englantilainen ja laivassa merimiesten vanhuksena palvellut. Jim Darkley, samoin englantilainen, valittiin ilman arpaa öljyn valmistajaksi, ja hänen apulaisikseen joutuivat englantilainen koneenkäyttäjä Lowy Kane ja skotlantilainen Camell. Minä jouduin rantatulien virittäjäksi, ja hätämerkkein kunnossapidon saivat toimekseen ruotsalainen Pehrson, skotlantilaiset Wily Galecher ja Dawy Ross, laivan purjemestari. Hedelmien kokoojiksi tulivat skotlantilaiset John Higgins ja Tom Convey, englantilainen Bill Dalton ja irlantilainen Sam Porby.

Myöhemmin ehdotti sama Bullard, että valittaisiin vielä hartaushetkien johtaja; "sillä," lausui hän, "olemme saaneet tällä matkalla kokea niin armollista Jumalan johtoa, ja tulemme vieläkin ken tiesi kokemaan, että on tarpeellista asettaa joku vakinainen henkilö toimittamaan aamu- ja iltarukouksia ynnä muita toimia, mitä saarnamiehen tehtäviin kuuluu. Minä en kykene siihen toimeen," lisäsi hän; "mutta jos jollakulla on halua ja taipumusta siihen ryhtyä, ilmoittakoon itsensä!"

Ei kukaan näkynyt olevan halukas, vaikka asian tarpeellisuudesta olimme kaikki yksimieliset. Kukin luuli vaan siihen olevansa kykenemätön. Arpa tuli taas kysymykseen, ja se määräsi vastoin tahtoani minut "saarnamieheksi." Wilson tuli minun apulaisekseni.

Nyt oli kullakin oma tehtävänsä. Tätä paitsi oli tulensytyttäjillä velvollisuutena pitää hirsinuotiot päivillä kytemässä. Yöt oli pari miestä aina tulia vartioimassa ja pitämässä silmällä, sattuisiko purjehtijoita kulkemaan saaren ohitse. Päivillä oli vielä tulensytyttäjien velvollisuutena hedelmien kokoojain kanssa vuoroa, neljän miehen kerrallaan, pitää samaa tointa.

Hedelmien kerääjien oli myös varustaminen asuntomme tarpeen mukaan tuoreilla lehdillä, joita käytimme makuuvaatteinamme. Ateriamme söimme aina kauniilla säällä luolamme takana olevan tuuhean kokospähkinäpuun alla; ainoastaan sateisina päivinä "salissa", joksi välin leikillämme luolaamme nimitimme.

Ensimmäiset viikot kävi kaikki toimet säännöllisesti. Päivän valjetessa tarkastimme aina ikävöiden taivaanrantaa pelastajia odotellen; mutta tuloksena oli aina sama epätoivo ja masentuva mieli.

Aamu- ja iltahartauksia pidimme joka päivä. Bill Daltonilla sattui olemaan pieni virsikirja, johon myös oli uusi testamentti yhdistetty. Tämän kirjan hän aina piti mukanaan, sillä hän oli sen saanut kuolevalta äidiltään, joka oli varoittanut, ettei hän sitä koskaan hyljäisi. "Tämä on ainoa perintö rakkaalta ja hurskaalta äidiltäni," sanoi hän aina, kun kirja tuli puheeksi, ja silloin näkyi myös usein kyynel kimaltelevan hänen silmissään.

Rukouksia lukiessani sain häneltä sen aina lainaksi; mutta lopetettuani täytyi hänen se saada takaisin, sillä hän piti sitä ikään kuin varjeluksena kaikkea paha ja onnettomuutta vastaan.

Eräänä päivänä, ensimmäisen viikon 6:tena, saarella ollessamme kävelin metsässä ikävissäni. Kun juuri olin poimimassa hedelmiä vasuuni, jonka olin pehmeistä juurista palmikoinut, kuulin risahduksen takanani. Luullen sen toveriksi kehoitin häntä kanssani hedelmiä poimimaan taakseni katsomatta. Mutta ajatelkaas hämmästykseni, kun vastaukseksi tunsin hengityksen ja samassa jotain kosteata ja

lämmintä niskaani! Säikähtyneenä hypähdin pystyyn, käännyin päin ja näin karvaisen eläimen edessäni. Heti tartuin vyölläni riippuvaan kivikirveeseeni ja iskin eläintä päähän ennen kuin se kerkisi pakenemaan. Siitä se pyörtyneenä alkoi pyöriä ympärinsä, ikään kuin etsien sopivaa pakotietä. Minä huusin tovereitani, joita muutamia hengästyneinä pian saapuikin paikalle. Huomattuaan taistelevani eläintä vastaan, ryhtyivät he heti avukseni, ja pian oli vastustajamme kaadettu kivikirveillämme, sillä Wily Galecher oli tehnyt meille jokaiselle kovasta kivistä kirveen tapaisia aseita, jotka olivat varustetut kyynärän pituisilla varsilla, mihin terät olivat juurisiteellä kiinnitetyt. Näitä aseita pidimme aina mukanaamme, koska olimme heti huomanneet metsässä eläimiä olevan.

Pordy, joka oli eräästä putki-kasvista edellisenä päivänä tehnyt itselleen torven, koitteli nyt sen käytännöllisyyttä, törähyttäen sillä muutamia kertoja, niin että metsä kajahti, kutsuakseen muitakin tovereitamme saalista asunnollemme kantamaan.

Pian tulivatkin kaikki toverit yksi toisensa jäljestä juoksujalkaa taistelutantereelle ihmetellen, mitä merkillistä meillä oli edessämme.

Lyhyesti asian selitettyämme lähdettiin yhdessä iloisten merimieslaulujen kaikuessa juhlakulussa saalista kantaen asuntoamme kohden kulkemaan.

Viivyttelemättä raastoimme nahan ja sisälmykset pois. Sitten kaivoimme matalan kuopan, jonka pohjan peitimme lehdillä ja panimme suolaisella merivedellä täytetyn eläimen niille. Sitten seurasi taas kerros lehtiä ja viimein multaa ja pieniä kiviä. Päällimmäiseksi sytytettiin siihen aimo nuotio.

Vähän ajan kuluttua alkoi nuotiosta nousta niin herkullinen haju, että tuskin voimme vartoa, kunnes juhlapaisti olisi kypsynyt.

Kun se sitten syötäväksi otettiin, niin voinpa vakuuttaa, etten milloinkaan, en ennen enkä jälkeenpäin ole niin maukasta paistia nauttinut, ja luulen tovereini olleen samaa mieltä. Huomista päivää ei sitä ateriat syödessä jouduttu muistamaan, ja tuskin neljännestäkään siitä jäi seuraavaksi kerraksi. Omituista oli, ettemme sen erän jäljestä onnistuneet muuta otusta saamaan; elukat näyttivät meitä kovin sen jälkeen kammovan.

Eläin, jonka saimme, oli kooltaan ja ruumiinrakennukseltaan pienen peuran kaltainen, mutta sarviton. Sillä olivat suuret, punertavan ruskeat silmät, muhevan ruskeat korvat ja saman karvainen pää ja lyhyt kaula, jota se piti hyvin pystyssä; muu osa ruumista oli ruskean ja mustan täplikäs. Kaviot olivat samannäköiset kuin pienen varsan; jalat muuten peuran jalkojen kaltaiset, mutta mustan ruskeat ja yksiväriset. Häntä oli jotenkin pitkä, ruunin ja mustan täplikäs ja tupsupäinen. Otuksen nimestä ja lajista emme selvää saaneet.

Tämän jälkeen ei taas moneen aikaan tapahtunut mitään mainittavaa. Päivä päivän jälkeen koitti; mutta jokainen näytti meille, että olimme tuomitut saareen jäämään, kentiesi ainaiseksi. Saari oli kait niin kovin kaukana purjehdusväylästä, että aniharvoin, tuskin milloinkaan lienee purjehtija liikkunut sen ohitse, paitsi semmoisilla retkillä kuin mekin.

Olimme olleet saarella jo viisi viikkoa, kun seuraava surullinen tapaus kohtasi meitä. Yksi tovereistamme, skotlantilainen John Higgins, poikkesi lamppujamme tarkastamasta tullessaan metsään hedelmiä syömään. Siellä kävellessään sattui hän astumaan pensastossa jonkun pehmeän, liukkaan esineen päälle, josta hän livahti nurin. Kauhukseen huomasi hän herättäneensä unesta suuren käärmeen, joka sihisten näytti hänelle terävillä hampailla varustettua veripunaista kitaansa.

Mutta Higgins ei ollut mies, joka vaaran uhatessa olisi pakoontunut Hän sivalsi ilkiötä kirveellään päähän silmäin väliin ja tähtäsi niin mainiosti, että hän sillä olisi vaarasta eheänä päässyt. Hirviö vääntelehti tuskissaan ja kiskaisi maasta irralleen muutaman kyynärän korkean puun, jonka ympärille se oli pyrstönsä kiertänyt.

Huomattuaan käärmeen kauhean voiman, törähytti Higgins Pordytorveansa, joiksi edellä mainittuja torvia keksijänsä mukaan nimitimme. Se oli meillä sovittuna merkinä, että jokaisen oli sen äänen kuultuansa paikalle rientäminen. Kaikki kiirehdimme ääntä kohden. Siellä kohtasi meitä kauhea näky. Suuri kuusikyynäräinen käärme riehui hurjistuneena, kokoillen ruumistaan kiemuroille hyökätäkseen ahdistajaansa musertamaan. Mutta Higgins oli varoillaan. Vikkelästi kuin kärppä hypähti hän aina syrjään, samassa iskien kivikirveellään hirviötä, niin että veri ulos purskahti. Siitä käärme vaan näytti hurjistuvan kauheammin, kuta useampia iskuja se sai.

Saavuttuamme voimme tuskin paikalta liikahtaa, sillä niin meitä tuo näky kauhistutti. Mutta nähtyämme toverimme vaaran, rohkasimme itsemme, ja pian sai hirviö kahdestatoista kirveestä yhä uudistettuja iskuja, jotka panivat sen värisemään. Kauheasti suhisten kohosi se puoleksi pystyyn, jännitti ruumiinsa ja iski keskellemme kuin ilmasta lennätetty nuoli. Siinä sai se äkkiä kierrokseensa Tom Conveyn, ja silmänräpäyksessä oli onneton toverimme rutistunut hengettömäksi käärmeen

kauheassa kuolonsyleilyssä. Samassa osasin minä hirviötä oikeaan silmään, joka iskuni sen taasen herätti uuteen raivoon. Se kyllä hellitti Conveyn, mutta hän raukka oli jo hengetön; rinta ja kylkiluut olivat musertuneet, ja veri purskui onnettoman suusta ja sieramista, eikä ollut pienintäkään toivoa hänen toipumisestaan. Mutta käärme oli nyt kumminkin kostoksi tapettava.

Se kait tunsu verenvuodosta liiaksi heikontuneensa, ja nyt se vetäytyi kokoon oikein äkäisesti suhisten, aikoen paeta pensastoon. Mutta silloin onnistui Higgins iskemään sitä sivulta päin vasempaan silmään, joten se tuli vallan sokeaksi.

Nyt ei ollut meillä enään mitään vaaraa, kun ei vastustajamme meitä nähnyt. Pian oli sen pää hakattu murskaksi ja sen koko ruumis haavoja täynnä. Mutta kauvan aikaa sen ruumis vielä sittenkin vääntelehti.

Saatuamme käärmeen täydellisesti voitetuksi, nostimme onnettoman Conveyn ruumiin risuista tehdyille paareille ja kannoimme asunnollemme. Puhdistettuamme itsemme taisteluverestä ja tultuamme vakuutetuiksi, että onneton toverimme oli todellakin kuollut, kaivoimme haudan pienelle aukealle paikalle metsän keskelle, laskimme vainajan siihen, ja minä virkani puolesta siunasin ruumiin hautaansa niin kuin kristillinen tapa vaatii. Aluksi ja lopuksi veisasimme muutaman värsyn Daltonin virsikirjasta, ja niin oli surullinen toimituksemme päätetty. Lopuksi pystytimme kiven hänen haudalleen, ja hakkasimme siihen hänen nimensä ynnä muutamia sanoja hänen sukuperästään ja kohtalostaan.

Taasen kului viikkokausi ilman mitään erinomaista; samaa toivotonta tilaa kesti vaan yhäti. Muutamat oli ikävyys ja heikko ravinto niin laihduttanut, että he tuskin enää liikkua jaksoivat tahi viitsivät; makasivat vaan syömättä, ainoastaan raikasta vettä juoden.

Kuudennen viikon keskipalkoilla oli Bill Dalton eräänä päivänä metsässä hedelmiä etsimässä. Siellä löysi hän Mac Camellin makaavan kuin kuolleen, vieressään suuri kasa juurikasvia, joita emme olleet vielä ennen nähneet. Ne olivat valkoisia kelta- ja sinijuovaisia, sormen paksuisia ja hyvänhajuisia. Ne olivat Daltonille maistuneet erinomaisen hienoilta ja hyvänmakuisilta, mutta hetken kuluttua oli häntä ruvennut raskaasti unettamaan.

Saatuana Mac Camellin luolallemme, nukkui Daltonkin ja heräsi vasta muutaman tunnin kuluttua hyvin heikkona. Hänen selityksensä mukaan huomasimme siis juurissa olevan sangen väkevää unettavaa myrkyä, jonka tähden ne heitettiin tuleen, ettei niitä kukaan enää nauttisi.

Mutta Mac Camell ei enää herännyt. Seuraavana päivänä veti hän viimeiset henkäyksensä ja kuoli 23 vuoden vanhana. Ennen kuin ennätimme hänen ruumiinsa hautaan saada, oli meillä toinenkin haudattava. Sam Pordy kuoli pian hänen jälkeensä heikkouteensa, ikävyyteen ja ehkä nälkäänkin 38 vuoden ikäisenä. Hän oli kuivettunut kuin luuranko kuollessaan.

Hautasimme heidät molemmat samana päivänä ja pystytimme heidänkin haudoillensa kivet, joihin hakkasimme heidän nimensä, ikänsä, kotipaikkansa ja kuolemapäivänsä.

Nämä tapaukset alkoivat yhä enemmän masentaa mieliämme, ja kaikki elon virkeys näytti kadonneen meistä hilpeämielisen Pordyn kuoltua. Alakuloisuus ja epätoivo olivat vallanneet meidät niin, ett'emme enään muuta varronneetkaan kuin kuolemaa pelastajaksemme.

Seitsemännellä viikolla muuttivat taas Bill Dalton ja Mich. Pehrson seurastamme ja tämän maailman myrskyiseltä mereltä rauhan satamaan, jossa eivät rajuilmat enää ahdistaa. Paria tuntia ennen viimeistä hengenvetoansa tahtoi Dalton, että me kaikki kahdeksan jälkeen jäävää kokoontuisimme heidän ympärilleen, saadakseen meidät hyvästijättä ja puhua jotakin, mikä meidän jokaisen oli kuultava. Bill Dalton oli myös kehoittanut minua antamaan heille Herran ehtoollista. Kalkkina käski hän käyttää kokospähkinä-maitoa ja leipänä Johanneksen leipäpuun hedelmiä. Se oli juhlallinen hetki, hetki, joka liikutti meidän kaikkien sydämiämme. Minä en voinut jättää hänen pyyntöänsä täyttämättä. Hänen virsikirjastansa luin sanat ja vielä muutamia kohtia uudesta testamentista.

Sitten kehotti Dalton meitä kaikkia lankeemaan polvillemme ja rukoilemaan hänen kanssaan vielä viimeisen kerran. Me tottelimme, ja Dalton aloitti heikolla, vapisevalla äänellä hartaan rukouksen, jossa hän kiitti Jumalaa, joka hänen niin ihmeellisesti oli äkkinäisestä haaksirikko-kuolemasta pelastanut ja suonut levossa sulkea silmänsä onnellisena siinä uskossa, että oli pääsevä rauhan majoihin Vapahtajansa luokse, joka häntä oli niin äärettömästi rakastanut, että oli kuolemallaan pyyhkinyt pois hänen ja koko maailman syntivelan. Paljon muutakin rukoili hän ja puhui elämänsä merkillisistä vaiheista.

Hetken äänetönnä levättyään, jatkoi hän taas: "Vielä tahdon teille ilmoittaa salaisuuden, jonka todistajana tässä pian kuoleva Mich. Pehrson on. Luvatkaa kuitenkin, ett'ette ilmaisemani salaisuuden johdosta kuolleen nimeä ja mainetta tahraa, sillä Jumala on hänen tekonsa kostanut." Kääntyen

Pehrsonin puoleen, lausui hän hänelle: "Rakas Pehrson, kerro sinä salaisuutemme. Minä tunnen voimaini loppuvan, loppuni lähenevän. Mitä hän haaksirikosta ja kapteenista kertoo, on totta," vakuutteli hän vielä meille tuskin kuultavalla äänellä.

Luulimme hänen jo kuolleen, ja olimme juuri kehoittamaisillamme Pehrsonia kertomaan salaisuutta, peläten että hänenkin voimansa uupuisivat ennen kuin saisimme kovin kiihtyneen uteliaisuutemme tyydytetyksi. Mutta kerran hän vielä avasi silmänsä, jätteli uudestaan meidät armollisen Jumalan haltuun ja nukkui autuaalliseen kuolon uneen, jättäen sielunsa Vapahtajan armolliseen huomaan.

Me kokoilimme vehreitä lehtiä ja peitimme niillä kuolleen toverin kelmeät, mutta onnellisuutta kuvastavat kasvat ja istahdimme Pehrsonin ympärille, kuullaksemme hänen salaisuutensa.

"Viime Tammikuun 16 päivän iltana," alkoi hän, "eli päivää ennen kuin jätimme laivan, hiivin minä kenenkään huomaamatta pääkokin luokse ruokavarastoon ja pyysin häneltä ryyppyä tahi paria, virkistääkseni itseäni. Hän antoikin kieltämättä ja vielä lisäksi kaksi pulloa konjakkia, että saisin toisillekin salaa tarjota. Hetken siellä oltuani syöden, mitä edessäni näin, aioin lähteä; mutta oven avattuani tuli kapteeni kajuttaan, jonka tähden pelosta, että hän ehkä huomaisi minut, lymyin siihen, jotta kapteenin poistuttua hänen huomaamattansa olisin päässyt pois. Pian hän poistuikin, ja minä kiiruhdin ulos. Mutta tullessani huomasin kajutan permannolla kirjeen. Otin sen ja näin sen osoitetuksi perämies Tonylle. Käsiälä oli kapteenin. Aioin laskea sen pöydälle; mutta samassa kuulin jonkun koskevan oven ripaa, jonka tähden minä kiiruhdin vastaisesta ovesta kirjeineni. Se jäi siis minulle. Sen antaminen viipyi viipymistään, ja mitä kauvemmin se viipyi, sitä vaikeammaksi alkoi minusta tuntua sen antaminen, kun ei olisi ollut mitään syytä mainittavana, miksi sitä olin salaillut. Se oli myöskin niin pilautunut paitani povitaskussa, etten sitä enää luullut voivani omistajalleen antaakaan. Mutta täällä saarella ollessamme tulin siitä maininneeksi Daltonille, joka kehoitti minua kirjettä sittenkin omistajalleen antamaan. Kun tuota tuhrautunutta ja kulunutta kirjettä sitten yhdessä katselimme ja levittelimme, kiihdytti se meidän uteliaisuuttamme, niin että yhdessä sitä luimme, koska se jo oli avonaiseksi kihnautunut. Suurella vaivalla voimme sen palaset niin kokoon asetella, että siitä osan selväksi saimme; mutta siinä se olikin koko kirjeen loppu, sillä sen repaleisista palasista ei enää ollut kenellekään annettavaa."

Pehrsonin kertomuksen mukaan oli kirjeen pääsisällys semmoinen, että kapteeni Dawyson siinä, aavistaen loppunsa tuossa kauheassa haaksirikossa saavansa, ilmoitti minulle, että hän juuri oli vehkeillyt laivamme upottamiseksi, niin kuin olin häntä epäillytkin. Tunnonvaivoissa hän siinä tunnusti tehneensä laivan pohjaan tuon aukon, josta jo olen kertonut, ja aikoneensa sitten Juan Fernandes saaristossa tahi muualla sopivalla hetkellä sen lopullisesti aukaista, kuitenkin sillä tavalla, ettei ihmishenkiä hukkuisi. Hänellä oli joku osa laivaa omanaan ja lastia myös; mutta viimeksi mainittu oli arvotonta tavaraa, vaikka petollisesti ilmoitettu, ja laiva lastineen kaikkineen hyvin korkeasta summasta vakuutettu. Vielä hän pyysi, että jos hän, niin kuin itse varmaan uskoi, saisi surmansa kostoksi kauheista hankkeistaan, minä sitten pitäisin huolta hänen perheestään enkä ilmoittaisi hänen rikostansa hänen perheensä kunnian tähden. Lopuksi hän vakuutti yksin olevansa syyllinen kamalaan tekoonsa; ei kukaan muu, ei kauppaneuvoskaan siitä mitään ollut tiennyt. Tarkempia selvityksiä viittasi hän vielä löydettävän tuossa jo ennen mainitussa salkussa, jossa myös olivat hänen rahansa ja asiapaperinsa.

Tämmöinen oli kuolevan Pehrsonin kertomus, jonka totuutta ei meillä ollut syytä epäillä. Selvää on sanomattakin, että se synnytti meissä katkeruutta sitä vastaan, jonka tähden niin suuri osa tovereitamme oli saanut ennenaikaisen hautansa ja me jäljelle jääneet viettäneet niin kauheita päiviä, ja tuskin kukaan meistä enää ihmisten seuraan pelastuisi.

Yksi asia minua kumminkin ihastutti, se nimittäin, ett'ei kauppaneuvos ollut osallinen tuohon vehkeeseen. Kovin katkerointi sitä vastaan mieltäni se, etten tuota kapteenin salaperäistä salkkua kerinnyt pelastamaan.

Pehrsonin kertomuksen kuultuamme erosimme kukin toimillemme tuota kapteenin kauheata tekoa ja sen seurauksia miettien. Seuraavana aamuna menin Pehrsonin lehtivuoteen ääreen. Siinä hän virui kurjana ja kuivettuneena, ja minä näin, ettei hänellä ollut enää monta hetkeä jäljellä. Huomattuani minut, viittasi hän minua lähestymään. Kallistettuani korvani lähelle, kertoi hän kuiskien, että hänen kotonsa on Ruotsissa Hudiksvallin kaupungissa. New-Yorkin pankissa kertoi hän itsellään olevan säästöissä 950 dollaria. Vastakirja oli Ruotsin konsulin hallussa. Hän pyysi minua, jos saaresta hengissä pääsisin, toimittamaan rahat hänen äidillensä. Vastakirjan mukana oli hänen testamenttinsa, jonka hän oli tehnyt jo toista vuotta takaperin eräälle merimatkalle lähtiessään. Vielä pyysi hän, että, jos kotimaahani palaisin, poikkeisin myös viemään hänen viimeiset terveisensä hänen äidillensä. Sitä paitsi uskoi hän minulle, että hänellä kotikaupungissaan oli kihlattu morsian, lapsuuden toveri, jolle hän toivoi minun niin ikään hänen terveisensä vieväni ja ilmoittavani, että hän uskollisena sulhona oli kihlasormuksensa hautaansa vienyt. "Todista, että olet itse nähnyt sen!" lisäsi hän ja näytti minulle

laihtunutta vasenta kättänsä, jonka nimettömässä sormessa sormus huljui, sillä niin oli hänkin nälkiintyneenä laihtunut. Ja pian tämän jälkeen oli kunnan Pehrsonkin meidän joukostamme eronnut.

Vielä saman päivän iltana, auringon luodessa viimeisiä säteitään välkkyvälle meren pinnalle, teimme heille, nimittäin Daltonille ja Pehrsonille, viimeisen palveluksemme, haudaten heidät toveriensa viereen ja pystyttäen yhteisen kiven heidän haudalleen. Siihenkin hakkasimme heidän muistoksensa kirjoituksen samaan tapaan kuin edellistenkin vainajain.

Näitä kunnan tovereitamme surimme syvästi; sillä he olivat molemmat kaikin puolin kunnan miehiä ja vielä päälliseksi niin kristillismielisiä, että heiltä, erittäinkin Daltonilta, saimme tämän erakko-elämämme aikana kuulla monta lohduttavaa ja mieltä ylentävää puhetta ja kehoitusta luottamaan kaikissa vaiheissamme taivaalliseen Isäämme, joka on aina valmis vastaan ottamaan tuhlaajapoikina palaavia lapsiansa, kun he vaan nöyryin ja katuvaisin sydämin häntä lähestyvät.

Päivä päivältä tuli tilamme yhä kurjemmaksi. Me makasimme multavuoteillamme melkein alasti; sillä vaateemme olivat jo melkein kaikki kuluneet hätämerkeiksi ja lamppujemme sydämiksi, emmekä enää viitsineet koota lehtiäkään asuntoomme, vielä vähemmin puhdistaa itseämme. Kuka loikoili nuotion ääressä, porossa ja noessa, mikä missäkin. Viimeisetkin pelastuksen toiveet olivat kadonneet. Kukin oleskeli missä halusi, toisistaan välittämättä. Vartosimme vaan jonkunlaista loppua.

Huhtikuun 27 päivänä tuli Bullard luokseni, lykkäsi minua kylkeen ja sanoi keksineensä pelastuskeinon. Minä nousin ja seurasin häntä horjuvin askelin ymmärtämättä, mitä hän tarkoitti.

Kun hän oli vihdoin vaivalla saanut kaikki toverit kokoon, vei hän meidät asuntoomme.

"Ystävät ja onnettomuuteni toverit!" alkoi hän. "Ehdotukseni on tällä kertaa lyhyt. Niin kuin näette, kasvaa kurjuus päivä päivältä, eikä pelastuksen toivetta näytä meillä enää olevan. Viisi parasta toveriamme on säälimätön kuolema seurastamme temmannut. Sama kohtalo odottaa meitäkin, kentiesi vielä julmempi. Katsokaa, ystäväni, toisianne, olemmeko enää ihmisten näköisiäkään!"

Ja tottapa hän puhuikin. Sillä meitä oli siinä kahdeksan nälkiintynyttä, monissa kärsimisissä vaivaantunutta miespoloista multaisessa lehtikasassa melkein alastomina istumassa. Ihoamme ei voinut sanoa valkoiseksi eikä mustaksi. Se oli vetäytynyt ryppyihin lihattomien jäsenten päällä, ja melkein koko ruumiimme oli kuivana rupena, yltä yleensä ilettäviä halkeamahaavoja täynnä. Silmämme olivat painuneet niin syviin kuoppiinsa, että ainoastaan niiden tuijottava terä sieltä kiilui. Lyhyesti sanoen olimme kaikki kuin kauhistavia luurankoja, se vaan eroa, että vielä vähän liikuimme ja puhuimme. Kummalliset päähineemme, jotka olivat bananas- ja pähkinäpuun lehdistä palmikoidut, niin että paljaat lehtien varret töröttivät ylöspäin, eivät suinkaan meitä kaunistaneet. Joillakuilla oli samoja lehtiä ruumiinsakin verhoiksi sideltynä.

Kun olimme hetken aikaa äänettöminä toisiamme tarkastelleet, jatkoi Bullard: "Toverit! Tässä on samallaisia juuria, joita syötyään Mac Camell viimeiseen uneensa levollisesti nukkui. Ehdotukseni on semmoinen, että syömme näitä maukkaita juuria viimeiseksi ateriaksemme ja sitten laskeumme rauhassa levolle viimeisen kerran. Rukoilkaamme Luojaa antamaan tämä tekemme anteeksi. Monta päivää ei meillä kuitenkaan enää jäljellä ole. Mitä sanotte toverit?"

"Hyvä on, hyvä on," kuului joka miehen suusta yht'aikaa, ja yksi joukosta vielä lisäsi: "Mitäpä olisi elämästämme täällä; pelkkää tuskaa, vaivaa, nälkää, ja lopuksi välttämätön kuolema kumminkin!"

Bullardin kehoituksesta vieritimme kiven aukon eteen. Sitte kehoitti hän minua Dalton vainajalta peritystä kirjasta lukemaan hautaussiunauksen itsellemme, ett'emme siunaamattomina muuttuisi muumioiksi.

Minä tein niinkuin kehoitettu oli. Mutta viimeisiä sanoja lukiessani sortui ääneni mielenliikutuksesta, ja yhtä liikutettuja näkyivät toisetkin olevan. Hetken kuluttua nousi Wilson ja sanoi: "Tätä en voi enää kestää. Lopettakaamme nyt pian tämä viimeinen surullinen näytelmä! Suokaa minun nyt sanoa viimeinen siunaus, ja sitten ryhtykäämme ateriaan!"

Hän ojensi kätensä meidän puoleemme ja kehoitti meitä kaikkia seuraamaan häntä. Laskeusimme kaikki polvillemme ja rukoilimme sana sanalta hänen jäljessään, kyynelvirrat valuen jokaisen kuivuneita poskipäitä alas. Isä meidän ja Herran siunauksen luettuamme nousimme ylös ja kättelimme toisiamme, toivoen vielä tuolla Tuonelan satamassa tapaavamme toisemme.

"Oletteko valmiit nyt, toverit? Istautukaa tähän!" kuului Bullardin syvä ääni joukosta.

Istahdimme kehoitusta totellen, ja nyt jaettiin melkoinen määrä nukuttavia juuria kullekin. Yht'aikaa haukkasimme niitä suun täydeltä.

"Mutta mikäs se oli?" huudahdin minä, ja kavahdin pystyyn, sylkäisten suuni tyhjäksi. "Kuulkaa, taas! Totisesti, jos ei kuuloni petä, jos en houri, niin ovat paukaukset pyssyn laukauksia!"

"Totta totisesti!" huudahti nyt Wilsonkin, "on Jumala kuullut rukouksemme. Korkeimmalle olkoon kiitos! Mitä seisotte, toverit, siinä ja töllistelette; sylkäiskää kadotuksen palat suustanne! Ettekö ymmärrä, että pelastus on tullut, meitä etsitään! Joutuin, miehet, ulos täältä haudastamme!"

Kuin raivohenget ryntäsimme luolastamme ulvoen ja huutaen ilosta, sillä todellakin kuului pyssyn laukauksia ja ihmisääniäkin, kun pääsimme ulos. Juoksimme ääniä ja laukauksia kohti. Entiset voimamme näkyivät palanneen; ei heikkoutta eikä väsymystä nyt tunnettu.

"Tuolla!" huusin minä, "ovat pelastajamme," ja osoitin kädelläni miesjoukkoa, joka näkyi nostavan jotain otusta maasta pois kantaakseen. Verrattomalla ilon ja riemun kiljunalla kiiruhdimme askeleitamme pelastajiamme lähestyen.

Jo huomasivat he meidät. Mutta he pakenivat, ikään kuin joukko villipetoja olisi heidän kintereillään, huutaen täyttä kurkkua: "Jumala, auta ja pelasta meitä; saari on täynnä kummituksia ja pahoja henkiä!" Vieläpä muutamat houkkiot laukasivat pyssynsä meitä onnettomia kohden. Mutta onneksi olivat he niin pelon ja kauhistuksen valtaamat, ett'eivät osanneet tähdätä. Muutamia kuulia meni vinkuen korviemme ohitse, muuta vahinkoa vaikuttamatta, kuin että kolme miestä kaatui peljästyksestä, luullen itsensä haavoitetuksi.

Huomattuani, että oli mahdoton heitä pysähdyttää ja rauhoittaa, pyysin tovereitani istumaan ruohostoon, kunnes menisin yksin heille vakuuttamaan olevamme haaksirikkoon joutuneita, joita pelastamaan he varmaankin olivat tulleet. Käveltyäni vähän matkaa sinne päin, missä heidän veneensä oli, tapasin heidän johtajansa, laivan perämiehen, joka juoksi metsästä, kuultuaan väkensä huudot kummituksista. Huomattuaan minut, pysähtyi hän kuin kiinni naulattu, hämmästynyt katseensa kiinnitettynä minuun. Ennen kuin kerkisin hänelle mitään sanoa, huudahti hän: "Pyhän Jumalan nimessä, kuka olet?"

"Kukako olen?" vastasin. "Minä olen haaksirikkoon joutuneen Martha Brokerin perämies, nälkiintynyt, haudan reunalla horjuva merimies raukka. Tulitteko meitä tänne surmaamaan, koska miehesi laukasivat pyssynsä meitä vastaan, vai pelastamaanko? Ettekö näe, että olemme ihmisiä niin kuin te itsekin, vaikka olemme kurjuuteen ja epätoivoon vaipuneina tämmöiseen tilaan joutuneet."

Kerroin sitten lyhyesti onnettomuutemme pääpiirteet ja kuinka lähellä olimme olleet tästä maailmasta erota.

Hän seiso i aina edelleen kuin patsas, tarkasti seuraten kertomustani. Lopetettuani lausui hän silmiään hetkeksikään minusta kääntämättä: "Jos se on totta, mitä kerrot, niin sano, vieläkö Mathew Wilson, joka oli Martha Brokerissa, elää, vai onko hänkin muuttanut kaltaiseksesi?"

"Tunnetko Mathew Wilsonin?" huudahdin. "Hänet olet pian kohtaava. Saanko siis kutsua tänne toverini, jotka vähän matkan päässä täältä odottavat apuanne?"

Hän näytti vieläkin epäilevän, tarttui käsivarteeni, koettaakseen olinko henki vai maallinen olento. Vihdoin näkyi hän tulleen vakuutetuksi erhetyksestään, ja käytöstään häveten pyysi hän kohteluansa anteeksi, vieläkin ihmetellen, kuinka kurjan näköiseksi elävä ihminen voi tulla.

Menimme sitten toveriemme luo, ja perämies kutsui miehensä kokoon vihellyspillillään. Pian olivat asiat meidän kesken selvillä, ja mikä vielä oli kummallisempaa tässä pelastuskohtauksessa, oli se, että M. Wilsom ja tämä höyrylaivan perämies olivat veljekset. Sanomattakin on selvää, että heidän aavistamaton kohtauksensa oli liikuttava.

Tunnin kuluttua olimme matkalla höyrylaivaan, josta pelastusmiehistö oli lähetetty. Se oli St. Franciskosta Philadelphiaan menevä matkustajahöyrylaiva "White Eagle," johon me pelastuimme. Kapteeni oli aamupäivällä laivan kulkiessa jotenkin etäällä saarestamme huomannut, näköputkella merta tarkastellessaan, oudonlaisia hätämerkkiämme pitkien tankojen huipuissa. Hän oli heti kääntänyt kulun saareen päin, tullen sitä niin lähelle kuin uskalsi. Hän oli luullut saaressa asuvan villejä, ja joitakuuta sivistyneitä joutuneen heidän valtaansa ja olevan nyt jonkun avun tarpeessa. Siksi varusti hän 15 miestä aseilla mahdollista tarvetta varten ja lähetti heidät perämies Wilsonin johtamina pelastamaan, jos joitakuuta vielä olisi pelastettavana.

Saareen päästyänsä alkoivat miehet sitä varovasti tutkia, peläten minkä pensaan takaa hyvänsä villiparven heidän kimppuunsa ryntäävän. Kun he olivat siten siellä ja täällä kierrelleet, olivat he huomanneet kivet toveriemme hautakummuilla ja saaneet niistä tietää, mistä laivasta haaksirikkoon joutuneet olivat. He eivät, merkillistä kyllä, olleet huomanneet meidän asuntoamme; sillä sen yli oli

ruohoa kasvanut niinkuin muuallekin. Hautakivet tarkoin tutkittuansa rupesivat he yhä tarkemmin etsimään jälkeensä jääneitä, joita heidän mielestään täytyi olla, koska olivat toverinsa haudanneet. Mutta kun etsimiset olivat turhia, me kun olimme melkein maanalaisessa kuopassamme, ryhtyivät he metsästykseseen, edes jotakin laivaan viedäkseen. Siksi olikin heidän hämmästyksensä sitä suurempi, kun me niin äkkiarvaamatta syöksyimme heidän näkyviinsä, melkein alastomina, kummastuttavan näköisinä omituisissa lehtipuvuissamme.

En voi kuvata iloamme ja rajatonta onnellisuuttamme, jota tunsimme, kun niin monen vaaran, tuskan ja kärsimyksen jälkeen, kun kaiken toivon jo luulimme turhan olevan, näin pelastetuiksi tulimme. Tuskin voimme todeksi uskoa, että nyt todellakin kiidimme kohti höyrylaivaa, joka tuloamme vartoi. Kolmen sadan ihmisen silmät katsoa töllistelivät tuloamme, ihmetellen mitä olentoja olimmekaan, kuin niin kummallisilta ja kurjilta näytimme.

Nyt olisivatkin vihdoinkin kaikki vaivamme olleet lopussa, ja me kaikki muutamissa päivissä virkistyneet, jos ei tietämättömyys tai ajattelemattomuus olisi saattanut White Eaglen perämiehen hyväntahtoisuudessaan syöksemään meitä uusiin kärsimisiin ja vaivoihin.

Hän oli, nimittäin, saatuansa meidät veneesensä ja huomattuaan, miten heikkoja ja viheliäisiä olimme, tarjonnut meille mukanaan olevasta pullostaan virkistykseksi konjakkiryppyä. Kukin otti sitä makunsa ja halunsa mukaan, niin suuren kulauksen kuin halutti. Mutta tästä oli se selvä seuraus, ett'ei nälästä heikontunut veremme sitä kestänyt, vaan me jouduimme kovin humalaan.

Saavuttuamme White Eaglen sivulle, nousimme rohkeasti huimapäisinä kuin villit laivaan, ilman mitään kainostelua.

Kun matkustajat, jotka olivat kokoontuneet kannelle tulokkaita katsomaan, näkivät meidän tulevan köysiportaita ylös, kuului joukosta hämmästyksen huuto toisensa jäljestä. Mutta kun ennätimme kannelle ja minä seitsemän toverini kera lähestyin takakannella seisovaa kapteenia, väistyi joukko tieltämme, ikään kuin ruttotautisia paeten. Kun laivan lääkäri, joka seiso i kapteenin vieressä, näki meidät lähempää, huusi hän perämies Wilsonille: "Mitä, Jumalan nimessä, olette ajatelleet, kun tuollaisille olennoille olette väkeviä juomia antaneet? Kuka voi sanoa, vieläkö nuo onnettomat tuosta eloon selvenevät!"

Laiva alkoi jälleen liikkua, ja meidät vietiin istumaan takakannelle, jossa meille ensin annettiin lusikallinen säilytettyä karmaa ja lasillisen vettä, joka oli jollakin muulla aineella maustettua. Sitten kehoitti kapteeni meitä kertomaan onnettomuutemme tapaukset. Saatuansa tietää, että olin uponneen laivan perämies, käski hän minua kertomaan surullisen historiamme. Siitä annoinkin niin tarkan selityksen, kuin mielenliikutukselta voin tehdä. Kertomukseni ajalla olivat kaikki takakannen matkustajat tunkeuneet ympärillemme ja suurimmalla tarkkuudella seuranneet kertoelmaani. Ei yhdenkään silmä kuivalta kuultanut; sääliväisyyden kyynel kostutti jokaisen poskipäitä.

Me saimme haalean merivesi-kylvyn, ja kuivettuneet, rohtuneet ihomme huolellisesti hierottiin öljyllä. Sitten saimme taas lasillisen maidon sekaista juomaa, ja sen jälkeen meidät toimitettiin laivan lasareettiin levolle.

Toisen päivän iltapuolella herättyämme olimme kaikin niin voimattomat, ettemme kyenneet päätämme kohottamaan, ja tuon kaiken oli yksi konjakkiryppy vaikuttanut. Ja jos emme olisi saaneet niin erinomaista hoitoa, josta kiitos tulee White Eaglen kapteenille James Lewisille ja laivan lääkärille W. Rogerhillille, niin olisimme kentiesi kaikin kuolleet. Nyt olimme kahden viikon kuluttua niin voimissamme, että jaksoimme liikkua laivan kannella raitista ilmaa nauttimassa, paitse Dawy Ross ja John Higgins, jotka jo toisena päivänä laivaan tultuamme heittivät henkensä, lääkärin ilmoituksen mukaan "alkohoolin vaikutuksesta."

Meitä oli siis neljästäkymmenestä viidestä jäljellä ainoastaan kuusi miestä, jotka olimme kestäneet kaikki vaivat ja kärsimiset.

Nämä uroot olivat, paitsi minua: James Bullard, kotoisin Liverpoolista Englannista, 48 v. vanha; Wily Galecher Grenokista Skotlannista, 30 v. vanha; Jim Darkley Dublinista Irlannista, 25 v. vanha; Lowy Kane Glasgowista Skotlannista, 23 v. vanha, ja Mathew Wilson Porista Suomesta, 22 v. vanha.

Neljä viikkoa oltuamme White Eaglessa, saavuimme terveinä ja jotenkin voimistuneina Philadelphiaan, suureen merikaupunkiin Amerikan Yhdysvaltain itärannikolla. Laivassa kaikki kohtelivat meitä hellimmällä lempyydellä, erittäinkin naiset. Olimme kaikinpuolin kuin maksavat matkustajat. Me saimme matkustajilta kaikenlaisia vaatteita, ja vähää ennen kuin saavuimme Philadelphiaan, annettiin minulle matkustavaisten kesken kootut 200 dollaria; toiset miehet saivat

jaettavakseen 250 dollaria. Sitäpäitse oli minulle kokoontunut tavallisen suuri merimiehen kirstu hyviä vaatteita, joita voi minkäläinen herrasmies tahansa käyttää. Muutamat nuoret naiset olivat osallisina meidän hoitamisessamme niin kauvan, kun sairaina makasimme. He myös panivat toimeen rahankeräyksen, josta oli yllämainittu mainio tulos ja josta pääasiallisesti saimme kiittää Miss Fany Ward'ia, Nelly Burckea ja Mary Cromvelliä. Jumala heidän hyväsydämyksensä palkitkoon!

Philadelphiaan tultuamme menin Englannin konsulin luo, jossa ilmoitin Martha Brokerin haaksirikon ja annoin sähkösanomalla siitä Glascowiin laivan omistajalle tiedon, luetellen eloonjääneitten miesten nimet ja luvaten heti lähettää täydellisen merivahingon selityksen.

Yksi tovereistani, Mathew Wilson, oli löytänyt itselleen oman armaan White Eaglessa, erään farmarin tyttären, jonka kanssa hän vietti hänsä 5 engl. penik. päässä Philadelphian kaupungista. Niissä viimeisen kerran me kuusi olimme koossa, eroten sieltä kukin omille teilleen. Wilson puolestaan oli päättänyt, ettei enään milloinkaan menisi merelle. Hänen tulevaisuutensa olikin varmaksi turvattu, sillä hän sai vaimokseen varakkaan farmarin ainoan perillisen. Bullard sanoi myös saaneensa tarpeensa merielämästä. Hänellä oli säästössä rahoja, joilla hän lupasi ostaa Chicagon läheisyydessä teurastuslaitoksen, kutsua perheensä Liverpoolista ja elää siellä lopun ikäänsä. Kolme muuta toveriamme, Galecher, Kane ja Darkley, aikoivat jatkaa vieläkin merielämän vaihtelevaisuuksia.

New-Yorkiin tultuani toimitin ensimmäiseksi Pehrsonin rahat ja testamentin Hudiksvalliin hänen vanhemmilleen sekä kirjoitin hänen morsiamelleen, lähettäen hänelle uskollisen sulhonsa viimeiset terveiset ja lyhyesti kertoen hänen kohtalonsa.

Viikon päivät kaupungissa viivyttyäni päätin lähteä yli Atlannin Glascowiin eräässä tähtilinjan höyrylaivassa. Lähdin siis astelemaan laivakonttooria kohden ostaakseni lipun, sitten seuraavana päivänä alkaakseni matkan. Ohitse mennessäni pistäydyin Suomen ja Venäjän konsulin luokse kuulustelemaan, olisiko minulle kirjeitä tullut. Ja kuvatkaapas ihastustani, kun sain paksun kirjeen, jossa oli Englannin, St. Franciskon, Philadelphian ja New-Yorkin postileimat! Päällekirjoituksen tunsin oman armaan Maryni käsialaksi.

Lensin kuin nuolena konsulin luota ja juoksin kuin vainottava ensimmäiseen ravintolaan, jossa tilasin pullon viiniä ja eri huoneen. Siellä revin kirjeen auki. Tuskin voin lukea ja ymmärtää, mitä se sisälsi. Eikä se ihme ollutkaan, sillä oma armas Maryni kertoi siinä, että hänen isänsä oli suostunut liittoomme ja että häät vietettäisiin niin pian, kuin Martha Broker saapuisi Glascowiin.

Enempää en voinut lukea. Minä join viinin, heitin dollarin pöydälle ja ryntäsin ulos kuin mieluinen, odottamatta takaisin tulevaa rahaani.

Sitten ajoin hevosella asuntooni, suljin huoneeni ja aloin nyt vähän tyyntyneenä uudestaan lukea Maryn kirjettä.

Charlylta oli myös kirje, joka huokui lämmintä veljellistä rakkautta. Hän ilmoitti, että ei isä ollut voinut Maryn rakkautta moittia ja oli heti, nähtyään estelyt turhiksi, suostunut liittoomme. Saatuansa kuulla meidän kihloissa olevan, oli musta pilvi laskeutunut hänen otsalleen; mutta kun äiti puolusti meitä ja sanoi suostuneensa siihen, oli hän rauhoittunut ja nähtävästi kovin liikuttettuna sanonut: "Siunatkoon teitä sitten Jumala! Koska tuo jalo nuorukainen sinut, rakas tyttäreni, minulle lahjoitti, pelastaen sinut oman henkensä uhalla, niin on kait minun velvollisuuteni nyt sinut hänelle takaisin lahjoittaa."

Vielä oli siinä kauppaneuvoksen rouvaltakin kirje. "Rakas poikani!" alkoi se. "Avaran valtameren ylitse lähetämme siunauksemme sinulle, armas poikamme, rakkaan Marymme tulevalle miehelle. Kaikki esteet ovat nyt poistetut. Riennä vaan kiireesti kotiin. Kaikin vartoomme täällä sinua. Jumala poistakoon kaikki vaarat tieltäsi ja johdattakoon sinut onnellisesti tänne!"

Hetken kuluttua lähdin jälleen ulos varustautuakseni huomiseksi matkalleni. Mutta ylen onnelliseksi itseni tuntiessani en voinut olla pistäymättä eräaseen hienoon ravintolaan, jossa onneni harjakaisiksi tilaisin hienon illallisen sampanjoineen.

Siinä onneani nauttien istuessani kuulin läheisestä huoneesta tuttavan äänen. Siellä oli vanha laivatoverini Teodor Kruse. Me tunsimme heti toisemme, ja minä pyysin häntä illallistoveriksi.

Syötyämme ja juotuamme rupesimme sitten kertoelemaan retkiämme sen jälkeen, kun olimme eronneet. Siinä heti aluksi kuultuani hänen juuri Glascowista tulevan, en malttanut olla urkkimatta häneltä kuulumisia sieltä. Hän kysyi minulta, olinko kuullut mitään kauppaneuvos S:stä, Ardmoare-laivan omistajasta, ja hänen perheestänsä.

Olin hypähtää ylös, kuultuani nimen, mutta sain mieleni maltetuksi. "Minä tunnen hänet!" huudahdin; mutta samassa johtui mieleeni, että paras olisi olla varovainen, ehken saisikaan tietää kaikkia, jos

ilmaisen asian oikean laidan. "Mitä hänestä tiedät?" kysyin sitten tyynemmin. "Onpa hauskaa kuulla, mitä vanhassa maailmassa on tapahtunut."

"No," alkoi hän, "sanopas, Harryson [minä, niin kuin usein muutkin merimiehet, olin kulkenut toisella nimellä; olin nimittänyt itseäni Harrysoniksi ollessani hänen kanssansa samassa laivassa], tunnetko erästä suomalaista H. nimistä merimiestä, vai olitko itse viime vuonna Glascowissa?"

Minä kielsin, saadakseni kuulla enemmän, ja sydämeni alkoi rajusti sykkiä, kuultuani että minusta oli kysymys. "Vai niin," jatkoi hän. "No sitten saat kuulla oikein merkillisen kertomuksen samasta miehestä."

Sitten kertoi hän oman historiansa, vaikka vähän toisenlaisena, ja viimein seurasi tieto, jota en ollut vielä kuullut ja joka oli tehdä minut mielipuoleksi. Hän kertoi nimittäin paria päivää ennen Ardmoaren lähtöä Glascowiin saapuneen sähkösanoman, että saman kauppaneuvoksen toinen laiva Martha Broker oli joutunut surkeaan haaksirikoon ja siinä oli sama suomalainenkin, laivan ensimmäinen perämies, hukkunut.

"Hukkunutko?" huudahdin kavahtaen seisoalleni, sillä en voinut enää hillitä itseäni. "Sinä valhettelet, katala!" huusin, tartuin häneen rintapielistä ja pudistin häntä raivostuneena. "Tässä olen elävänä edessäsi; onko Martha Brokerin perämies merenpohjassa silloin, kun hän tässä seisoo edessäsi sinua ravistellen?" Ensi hämmästyksessään ei Kruse voinut sanaakaan suustaan saada, sitä vähemmin tehdä vastarintaa. Mutta pian oli hän siitä selvinnyt, irroittanut itsensä minusta ja painanut minut tuolilleni, jossa hän piteli minua kuin pientä poika nalikkaa.

"Tyynnyhän nyt, veliseni!" puhuskeli hän. "Jos olisin tiennyt sinun samaksi mieheksi, olisin toki varovammin asiasta puhunut. Oma syyksi se oli, itse olet valhetellut; minä puhuin totta, sillä minä olen sen omin silmini sanomalehdistä nähnyt. Glascowissa vielä ollessani luin, näet, ilmoituksen Martha Brokerin haaksirikosta, ja siinä oli myös lueteltuna kaikki ne, jotka siitä pelastuivat, eikä siinä ollut mainitun H:n nimeä. Se oli, lehden omia sanoja myöten, kauppaneuvokselle Philadelphiasta lähetetyn sähkösanoman mukaan kerrottu. Ja vieläpä tiedän senkin, että kauppaneuvoksen tytär, joka tuon omituisen perämiehen kanssa kihloissa oli, ei nyt enää milloinkaan elävin silmin sulhoansa katsele; sillä miten lienee ollutkaan, lieneekö tuo onneton sanoma häneen niin koskenut vai muutenko lienee hänen aikansa tullut, mutta kuoli hän kuitenkin ennen kuin minä kaupungista lähdin. Kukapa sitä niin tietää, miten ja minkä tähden tuollaiset ylhäiset ja hienot ihmiset milloinkin kuolevat"

Maailma musteni minun silmissäni; huone alkoi pyöriä kuin tuulimylly, ja samassa minä kaaduin laattialle.

Pitkän ajan kuluttua jälleen virottua tuntui kuin olisi sydän ollut pakahtumaisillaan rinnassani. Ajatukseni olivat pysähtyneet, niin että tuskin voin ajatella muuta kuin kuolon kalpeata morsiantani. Minä kirosin sananlennättäjiä, jotka varmaan olivat sähkösanomassani nimeni väärin kirjoittaneet, sillä muuten ei olisi ollut mahdollinen tuollainen erehdys, jota täydellä syyllä pidin Maryni surmaajana. Olisin muuten miten monta kertaa tahansa uudestaan kärsinyt haaksirikon kaikki tuskat ja kauhut, kuin tämän, mikä nyt sydäntäni ahdisti ja mikä oli minut tehdä mielipuoleksi.

Epätoivon vimmassa käskin Krusen tilaamaan itselleni grogia ja muita väkijuomia katkeran tuskani lieventämiseksi. Ja siitä hetkestä alkaen join, join yöt ja päivät taukoomata kaksi viikkoa, kunnes viimeinenkin centti oli mennyt, kunnes liiat vaatteenikin olivat samaa tietä menneet.

Tuosta kamalasta ajasta en juuri mitään muista. Täydelle järjelle selvittäessäni löysin itseni samasta Ardmoare laivasta, jolla Kruse oli New-Yorkiin tullut. Luultavasti oli hän minut siihen toimittanut, sillä mitenpä muuten olisin siihen päässyt.

Laiva oli matkalla Liverpooliin Englantiin, niin minulle sanottiin. Mutta tuosta matkasta en minä paljoa mitään tietänyt. Sillä selvittyäni olivat minun voimain kokonaan lopussa. Levolle kerran päästyäni en enää koko matkan ajalla voinut ylös nousta enkä nauttia muuta kuin vähän kahvia ja teetä.

Liverpooliin päästyämme vietiin minut Royal hospitaaliin, jossa makasin kaksi kuukautta, ensimmäiset kaksi viikkoa alinomaisessa kuolon taistelussa. Jokaisen uuden päivän koittaessa luulin varmaan sen olevan viimeiseni, sillä eloon palajaminen tuntui itsestänikin vallan mahdottomalta, ja toivottomilta näyttivät lääkärin ja hoitajienkin katseet. "Parantumaton," oli kirjoitus lipussa vuoteeni yläpuolella. Suurella vaivalla voin kuulla niitä viimeisiä lohdutuksen sanoja, joita sairashuoneen saarnaaja korvaani huusi, ja viimeisen kerran luulin nauttineeni Herran pyhää ehtoollista varmaa loppua odotellessani.

Vihdoin nukuin syvään uneen, mutta en kuoleman, vaan virkistävään, eloa tuottavaan uneen. Siitä herättyäni tunsin itseni paljoa virkeämmäksi, ja siitä hetkestä alkaen rupesin hitaasti, mutta varmasti parantumaan, kunnes vihdoinkin kahdeksan viikon kuluttua näin vuoteeni yläpuolella lipun: "Terve; vapaa

lähtemään."

Tähän loppukoon surullinen kertomukseni, sillä minulla ei ole siihen enään mitään tärkeitä lisättävänä. Jos olisin tällä voinut saada jonkunkaan nuorukaisen, joka kevytmielisesti jättää isänmaansa, ajelehtaaksensa sinne ja tänne avarassa maailmassa muka mainetta ja rikkautta tahi vaan pelkkää huvia etsien, ja sitten eksyy turmion poluille, joilta harva takaisin palajaa, — jos vois in jonkunkaan nuorukaisen saada ajattelemaan ja punnitsemaan asiata todelliselta kannalta, niin olisin tarkoitukseni saavuttanut. Muuten olkoon tämä totuuden mukaisena todistuksenani siitä, miten armollinen Jumalani ei minua ole suurimmassakaan hädässäni hyljännyt eikä ole tässäkään jumalattoman kuolemaa tahtonut, vaan uskollisesti käynyt jäljessäni ja lukemattomat kerrat vetänyt minut kuin kekäle en tulesta, vaikka minä aina jälleen silmittömänä syöksyin milloin yhteen, milloin toiseen synnin lokaan ja kadotuksen kuiluun. Tästä hänen uskollisuudestaan ja armahtavaisesta rakkaudestaan olkoon hänelle ikuinen kiitos!

End of Project Gutenberg's Merimiehen matkamuistelmia I, by Aukusti Högman

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MERIMIEHEN MATKAMUISTELMIA 1 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States,

we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™

works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and

future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.